

Univerzita Karlova v Praze

Přírodovědecká fakulta

katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Geografie

Studijní obor: Regionální a politická geografie



Zuzana Koutenková

**MĚSTSKÝ CESTOVNÍ RUCH V REGIONÁLNÍM
CENTRU NA PŘÍKLADU MĚSTA PLZNĚ**

**URBAN TOURISM IN A REGIONAL CENTRE PLZEŇ AS A CASE
STUDY**

Diplomová práce

Praha 2012

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Jiří Vágner, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Městský cestovní ruch v regionálním centru na příkladu města Plzně* vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze

.....

podpis

Na tomto místě děkuji RNDr. Jiřímu Vágnerovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky a celkovou podporu při zpracování této diplomové práce. Poděkování patří také všem účastníkům dotazníkového šetření za jejich ochotu a spolupráci. Rovněž bych chtěla poděkovat zaměstnancům Informačního centra města Plzně a Magistrátu města Plzně za vstřícnost a pomoc při získávání potřebných informací a podkladů.

Své rodině, příteli a přátelům, děkuji za podporu a trpělivost, kterou mi po celou dobu mého studia a zpracování diplomové práce věnovali.

MĚSTSKÝ CESTOVNÍ RUCH V REGIONÁLNÍM CENTRU NA PŘÍKLADU MĚSTA PLZNĚ

Abstrakt

Městský cestovní ruch v Plzni jako významném regionálním centru, jeho současná situace, potenciál i budoucí rozvoj jsou hlavními zkoumanými tématy této diplomové práce. Cílem práce je podat ucelený pohled na roli cestovního ruchu v Plzni.

Úvodní část práce je věnována obecné problematice cestovního ruchu, v níž se řeší otázka cíle, metod zpracování a hodnocení literatury. Obsah následujících kapitol je věnován předpokladům a následně formám cestovního ruchu v Plzni a jejich možný rozvoj do budoucna. V rámci terénního průzkumu bylo prováděno dotazníkové šetření s provozovateli ubytovacích zařízení, které je zhodnoceno v několika částech práce.

Závěrečná část obsahuje zhodnocení dané problematiky.

Klíčová slova: městský cestovní ruch, Plzeň, potenciál rozvoje

URBAN TOURISM IN A REGIONAL CENTRE PLZEŇ AS A CASE STUDY

Abstract

The main themes of this thesis are urban tourism in important regional centre Plzeň, its present situation, tourism potential and future development. The aim of this assignment is to survey tourism in Plzeň.

The preamble is devoted to general problems of tourism, methods for processing and evaluation of bibliography. The content of the next chapters describes assumptions and subsequently forms of tourism and their possible future potential. During a field research questionnaire survey with accommodation operators was made, which is evaluated in several parts of this work.

The final section contains an evaluation of the issue.

Keywords: urban tourism, Pilsen, potential of development

OBSAH

SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A OBRÁZKŮ

SEZNAM PŘÍLOH

SEZNAM ZKRATEK

1 ÚVOD	11
1.1 CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	12
2 OBECNĚ – TEORETICKÉ ZARÁMOVÁNÍ PRÁCE	13
2.1 DISKUZE LITERATURY	13
2.2 DEFINICE A VYMEZENÍ POUŽITÝCH POJMŮ	19
3 METODIKA	28
4 PLZEŇ A JEJÍ PŘEDPOKLADY PRO ROZVOJ TURISMU	31
4.1 VÝVOJ TURISMU V PLZNI	32
4.2 LOKALIZAČNÍ PŘEDPOKLADY	34
4.2.1 Přírodní předpoklady	34
4.2.2 Historické předpoklady	37
4.3 SELEKTIVNÍ PŘEDPOKLADY	40
4.3.1 Urbanizační a demografické předpoklady	40
4.4 REALIZAČNÍ PŘEDPOKLADY	41
4.4.1 Komunikační předpoklady	42
4.4.2 Ubytovací a stravovací zařízení	44
4.4.3 Doplnková a speciální zařízení	50
5 NÁVŠTĚVNOST PLZNĚ	56
5.1 HODNOCENÍ NÁVŠTĚVNOSTI PLZNĚ	56
5.2 NÁVŠTĚVNOST UBYTOVACÍCH ZAŘÍZENÍ V PLZNI DLE DAT ČSÚ	60
5.3 NÁVŠTĚVNOST UBYTOVACÍCH ZAŘÍZENÍ V PLZNI NA ZÁKLADĚ VLASTNÍHO ŠETŘENÍ	61
6 SOUČASNÉ FORMY A TRENDY TURISMU V PLZNI	65
6.1 TRADIČNÍ FORMY TURISMU V PLZNI	65
6.1.1 Kulturně-poznávací cestovní ruch	66
6.1.2 Sportovně-turistický cestovní ruch	67
6.1.3 Nákupní cestovní ruch	69
6.2 SROVNÁNÍ INFRASTRUKTURY CESTOVNÍHO RUCHU S VYBRANÝMI REGIONÁLNÍMI ADMINISTRATIVNÍMI CENTRY V ZAHRANIČÍ	69

7 POTENCIÁLNÍ ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU V PLZNI	77
7.1 KONGRESOVÝ CESTOVNÍ RUCH	77
7.2 GASTRONOMICKÝ CESTOVNÍ RUCH	79
7.3 KULTURNÍ CESTOVNÍ RUCH	81
7.4. DALŠÍ SPORTOVNÍ AKTIVITY	83
8 ZÁVĚR	84
LITERATURA A ZDROJE DAT	87
PŘÍLOHY	95

SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A OBRÁZKŮ

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Porovnání počtu HUZ podle dat z ČSÚ, DHV CR a z vlastního šetření v Plzni	28
Tabulka č. 2: Tradiční kulturní akce v Plzni	51
Tabulka č. 3: Profilové akce pořádané EHMK v Plzni	52
Tabulka č. 4: Návštěvnost turistických cílů v Plzni v roce 2011	58
Tabulka č. 5: Počet obyvatel v Plzni a vybraných regionálních centrech	70
Tabulka č. 6: Počet ubytovacích zařízení a počet přenocování v Plzni a vybraných městech v roce 2011	71
Tabulka č. 7: Kulturní zařízení v Plzni a vybraných městech v roce 2012	72
Tabulka č. 8: Ostatní volnočasové atraktivita v Plzni a vybraných městech v roce 2012	73
Tabulka č. 9: Kapacita největších hotelů v Plzni	79
Tabulka č. 10: Hlavní možnosti rozvoje v oblasti cestovního ruchu v Plzni	83

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Vývoj počtu obyvatel v Plzni	41
Graf č. 2: Podíl jednotlivých typů ubytovacích zařízení v Plzni v roce 2011	46
Graf č. 3: Podíl počtu lůžek v jednotlivých typech ubytovacích zařízení v Plzni v roce 2011	46
Graf č. 4: Podíl jednotlivých typů ubytovacích zařízení v Plzni v roce 2010, resp. 2007	47
Graf č. 5: Podíl počtu lůžek v jednotlivých typech ubytovacích zařízení v Plzni v roce 2010, resp. 2007	48
Graf č. 6: Počet obslužených klientů v ICMP v letech 2006 – 2011	56
Graf č. 7: Dorozumívací jazyky v ICMP v letech 2006 – 2011	57
Graf č. 8: Nejčastěji požadované informace v ICMP v roce 2011	57
Graf č. 9: Počet příjezdů hostů v Plzni v letech 2000 – 2010	58
Graf č. 10: Vývoj návštěvnosti vybraných turistických cílů v Plni v letech 2000 – 2011	59
Graf č. 11: Počet příjezdů hostů v Plzni v letech 2000 – 2010	60

Graf č. 12: Počet přenocování hostů v Plzni v letech 2000 – 2010	60
Graf č. 13: Původ hostů ubytovaných v Plzni v roce 2011	61
Graf č. 14: Struktura hostů ubytovaných v Plzni v roce 2011	62
Graf č. 15: Obsazenost zařízení během roku v Plzni v %	62

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Vztah rekreace, turismu a volného času	19
Obrázek č. 2: Druhy a formy CR	21
Obrázek č. 3: Předpoklady pro cestovní ruch	22
Obrázek č. 4: Postavení městského cestovního ruchu mezi ostatními formami CR	22
Obrázek č. 5: Typy turistických měst	23
Obrázek č. 6: Nabídka v cestovním ruchu	24
Obrázek č. 7: Mapa Plzně	31
Obrázek č. 8: Naučné stezky (Kolomazná pec a Kamenný rybník)	35
Obrázek č. 9: Mlýnská strouha	36
Obrázek č. 10: Územní plán vybraných prvků veřejné zeleně v Plzni	37
Obrázek č. 11: Katedrála sv. Bartoloměje a Šafaříkovy sady	38
Obrázek č. 12: Divadlo J. K. Tyla a Velká synagoga	39
Obrázek č. 13: Nadřazená dopravní síť Plzeňského kraje	43
Obrázek č. 14: Model polohy hotelů ve městech	44
Obrázek č. 15: Rozmístění HUZ v Plzni	45
Obrázek č. 16: Rozmístění obchodních center v Plzni	53
Obrázek č. 17: Bezbariérová trasa v Plzni: Plzeň město piva	55
Obrázek č. 18: Návrh sportovně rekreačních tras v Plzni	68
Obrázek č. 19: Poloha sledovaných měst v rámci střední Evropy	69

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Dotazník pro majitele ubytovacích zařízení

Příloha 2: Plastový model města Plzně na radnici

Příloha 3: Slevový kupón Městský okruh srdcem města

Příloha 4: Seznam chráněných území v Plzni

Příloha 5: Cyklotrasy v Plzni a okolí

Příloha 6: Památkové rezervace a zóny v Plzni a blízkém okolí

Příloha 7: Městské obvody

Příloha 8: Seznam hromadných ubytovacích zařízení v Plzni

Příloha 9: Významné sportovní areály v Plzni

Příloha 10: Návrh nové divadelní budovy

Příloha 11: Seznam nejvýznamnějších nákupních center v Plzni v roce 2012

Příloha 12 Návštěvnost turistických cílů v Plzni v období 1990 – 2011

Příloha 13: Nejlákavější aktivity pro návštěvníky turistického regionu Plzeňsko a Český les
v létě a v zimě 2011

Příloha 14 Proměna Světovaru, jeho dnešní podoba a vize do budoucna

SEZNAM ZKRATEK

ČD – České dráhy

CR – cestovní ruch

ČR – Česká republika

ČSÚ – Český statistický úřad

ČÚZK – Český úřad zeměměřičský a katastrální

EEA – European Environment Agency

EHMK – Evropské hlavní město kultury

ETC – European Travel Commission

EU – Evropská unie

ICMP – Informační centrum města Plzně

HUZ – hromadná ubytovací zařízení

MHD – městská hromadná doprava

MMR ČR – Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

MZV ČR – Ministerstvo zahraničních věcí ČR

MO – městský obvod

SRN – Spolková republika Německo

WTO – World Trade Organisation

1 ÚVOD

V posledních letech je cestování považováno za neodmyslitelnou součást lidského života. **Cestovní ruch** (dále CR) se stává významným fenoménem, který je rozvojovým faktorem po celém světě a v mnohých oblastech hraje klíčovou roli. Každým rokem se dává do pohybu velká skupina lidí, která opouští svůj domov za účelem poznávat, rekreovat se, bavit se, překonávat sami sebe. Tyto aktivity vykonávají především během volného času, který nejčastěji využívají právě k dovolené. Proto je velmi důležité stále vytvářet lákavé a atraktivní nabídky cestovního ruchu v daných lokalitách, které dokážou uspokojit co největší tržní segment. Odvětví cestovního ruchu je v současnosti významnou součástí národního hospodářství většiny vyspělých států.

Zásadní rozvoj zaznamenal cestovní ruch v Česku po politických a ekonomických změnách v roce 1989. Celému západnímu světu naše země otevřela hranice a stala se součástí celosvětového trhu cestovního ruchu. Česko tak mělo jedinečnou příležitost uplatnit se nabídkou nových produktů, jako např. kulturního, kongresového či městského cestovního ruchu. Cestovní ruch, který probíhá ve městě, se odborně označuje jako **městská turistika** (urban tourism). „*Účastníci tohoto druhu turistiky jsou motivováni návštěvou měst a jejich atraktivitami a službami*“ (Pásková, Zelenka 2002, str. 218). Na celkové změny po roce 1989 navázal v Česku dynamický rozvoj všech služeb turistické infrastruktury.

Město Plzeň mnoho turistů vnímá stále jako neatraktivní destinaci, což je především způsobeno už dojmem z minulosti, kdy město bylo považováno za „šedivé“ průmyslové. Tato práce má proto za úkol pomoci změnit image města a poukázat na jeho přednosti.

V diplomové práci je komplexně zhodnocen význam cestovního ruchu v krajském městě Plzni, s konkrétním zaměřením na hodnocení činitelů rozvoje a rozmístění cestovního ruchu v Plzni. Hlavní pozornost v této práci je soustředěna na rozvíjející se druhy cestovního ruchu.

V této práci jsou dále posuzovány bariéry, které ovlivňují rozvoj CR v Plzni. K vyřešení těchto cílů byla vytvořena a následně využita situační analýza, díky které byly získány informace o sledovaném území.

Při volbě tématu diplomové práce hrála velkou roli dobrá znalost Plzně a dále kladný vztah k městu. Dalším důvodem byl fakt, že Plzeň jako metropole západních Čech, se velmi rychle rozvíjí. Tato práce si klade za cíl alespoň trochu přispět k rozvoji cestovního ruchu,

který výrazně ovlivňuje ekonomiku daného místa a přispívá tak ke zlepšení životní úrovně obyvatel.

Text diplomové práce je prokládán sérií grafů a tabulek, které doplňují a podtrhují předkládané argumenty.

1.1 CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

V rámci této diplomové práce byly stanoveny následující cíle a dále výzkumné otázky, které v průběhu práce budou dokázány či vyvráceny.

Cíle:

- Hodnocení potenciálu pro rozvoj CR v regionálních střediscích s podrobnou analýzou na příkladu Plzně.
- Analýza forem CR v Plzni.
- Srovnání infrastruktury cestovního ruchu s významnými regionálními administrativními centry v zahraničí.
- Hodnocení současného stavu rozvoje, rozvojových studií CR a budoucí možnosti rozvoje CR v Plzni.
- Přínos titulu EHMK 2015 pro další rozvoj cestovního ruchu ve městě.

V souvislosti s výše uvedenou identifikací problémů jsou součástí práce i autorčiny konkrétní návrhy na zlepšení stávající situace, vyplývající ze závěrů zjištěných v práci.

Důležitým výstupem práce je rovněž soubor několika mapových podkladů, které čtenáři přiblíží turistickou infrastrukturu a suprastrukturu v Plzni.

Výzkumné otázky:

- Je Plzeň centrem krátkodobého cestovního ruchu a proč?
- Jaké formy CR zaznamenávají v Plzni největší rozvoj a proč?
- Jaké jsou možnosti rozvoje CR v Plzni do budoucna, jaký je pro ně potenciál?

2 OBECNĚ – TEORETICKÉ ZARÁMOVÁNÍ PRÁCE

2.1 DISKUZE LITERATURY

Cestovní ruch je velmi dynamicky rozvíjejícím se odvětvím, který navzájem ovlivňuje prostředí i společnost. Jednotlivé sociální vědy začaly cestovní ruch studovat v druhé polovině 20. století, což potvrzuje i postupný nárůst odborné literatury, která se zabývá danou problematikou.

Primárním zdrojem informací pro diplomovou práci byla literatura, zabývající se problematikou cestovního ruchu. Nejvíce byly využity zdroje, týkající se městské turistiky. Cestovnímu ruchu se věnuje celá řada publikací. Konkrétně městský cestovní ruch studují především zahraniční autoři. První zahraniční publikace začaly vycházet ve 30. letech 20. století v západní Evropě a Severní Americe. Hlavní rozvoj v oblasti městského cestovního ruchu nastal ovšem až na přelomu 80. a 90. let 20. století, kdy začal být tento druh turismu vnímán jako samostatný (EDWARDS A KOL. 2008).

Mezi autory, kteří byli velkým přínosem pro tuto práci, patří **PAGE** (1995), který ve své knize popisuje městský turismus jako mezinárodní fenomén. Popisuje význam městského cestovního ruchu jako proces, který představuje mnoho příležitostí, ale zároveň také problémů na dalším vývoji a fungování destinací. Na řadě zahraničních případových studiích (např. Dover, Londýn, Canterbury) ukazuje fungování městské turistiky v různých lokalitách a jejich dopad na oblast. Pageovo cílem je všeobecně zvýšit povědomí o významu městské turistiky a vzhledem k roku, kdy byla kniha napsána, pokusit se vyvinout lepší přístup ke studiu městské turistiky. Dále diskutuje o tom, jaké jsou motivace turisty, aby navštívil městskou lokalitu a domnívá se, že důležitou roli v rozvoji městského cestovního ruchu je řízení a plánování města. **HALL, SMITH A MARCISZEWSKA** (2006) se zabývají současným stavem cestovního ruchu v Evropské unii. V této publikaci autoři poskytují informace o státech, které přistoupily do EU v roce 2004 (součástí je tedy i příspěvek o České republice) a o jejich nejbližší budoucnosti. Autoři zde diskutují především to, jaké dopady má rozšíření EU na turismus. Co se týče ČR, pro zlepšení situace v cestovním ruchu, doporučují autoři zlepšit jeho infrastrukturu a uvést v soulad legislativu. Zajímavá je kniha **HALLA** (1994), kdy autor zkoumá různé podněty, jako jsou například politická nestabilita či role vlády ve státu a následně, jaký dopad mají na cestovní ruch. Ve své jiné knize rozebírá roli ČR v postsocialistických státech. Především se zde zabývá problematikou udržitelnosti ČR a

zdůrazňuje přibývajícím význam nových trendů v daném makroregionu. Dále je ze zahraniční literatury na tomto místě nezbytné zmínit např. **WILLIAMSE** (2009), pro kterého města představují významnou turistickou destinaci. V části knihy se zabývá městským cestovním ruchem v průběhu času. Turismus se stal významným nástrojem pro fyzické proměny urbánního prostředí, ekonomickou regeneraci, tvorbu nových pracovních míst. Dále je významným činitelem v propagaci a tvorbě identity v rámci nových globálních systémů. Značná pozornost je zde věnována obchodní turistice, návštěvníkům různých obchodních jednání, účastníkům kongresů a konferencí. Tento druh je významnou částí městské turistiky a v rámci celosvětového cestovního ruchu tvoří 16 % celkových návštěvníků (**WTO** cit v **WILLIAMS** 2009). Tito návštěvníci přinášejí tržby nejen do zařízení a aktivit přímo související s jejich účelem cest, ale díky jejich větší koupěschopnosti využívají i mnohé doplňkové služby, navštěvují kulturní akce či „pouze“ nakupují. Velkému výzkumu v oblasti městského cestovního ruchu se dále věnuje **LAW** (2002). Ve své knize popisuje turistiku ve velkých městech a s tím související značný rozvoj, které toto odvětví prodělalo za posledních především dvacet let. Zabývá se nejednotnou metodikou hodnocení městského cestovního ruchu, rozvíjející se infrastrukturou, či rozšiřující se nabídkou informačních zdrojů pro turisty. Problematika hodnocení je problematičtější z hlediska nejednotné metodiky měření, často nepřesných údajů a prolínání turistiky s ostatními ekonomickými odvětvími. Některé firmy, ač poskytují služby i turistům, se sami nepovažují za součást turistického průmyslu, protože turisté nejsou jejich stěžejními zákazníky. Stejně tak spousta kulturních zařízení, která jsou primárně určena především pro místní obyvatele, ale jsou hojně navštěvována i turisty. Ale právě kvůli povaze zařízení nejsou statistiky návštěvnosti vedeny s náležitou pečlivostí.

Otázkami cestovního ruchu a městského plánování se věnuje **GETZ** (1993), který se ve svém článku zabývá teorií Tourism Business District. Jedná se o jakýsi model, jenž je zaměřen na městské oblasti. Úkolem tohoto modelu je efektivní společné působení turistických atrakcí, základních služeb a funkcí městských obchodních čtvrtí. Autor se snaží poukázat na atraktivitu a konkurenceschopnost míst ležících v Tourism Business District. Oblasti mimo tyto čtvrtě popisuje jako periferní. **CHANG A KOL.** (1996) ve svém článku řeší, že v dnešní post-industriální společnosti s rozvinutými komunikačními a transportními sítěmi se v různých zemích rozvíjí různé specializované formy cestovního ruchu. Pro naše podmínky je nejbližší příklad situace ve Spojeném království, kde se mnoho míst začalo soustředit na zdůraznění svého historického dědictví. Turismus založený na této bázi zde roste, přesto ne všechny destinace z tohoto trendu profitují. To je ovlivněno především místními faktory, jako je např. infrastruktura, dostupnost, či konkurence mezi místy. Přesto i v těch nejvíce

znevýhodněných místech je jakákoliv známka čehokoliv historického či pseudohistorického významnou výhodou v boji o přilákání návštěvníků. **ASHWORTH A PAGE** (2011) se zaměřují na současný stav turistického managementu a výzkumu v oblasti městského cestovního ruchu. Jmenují zde některé základní charakteristické rysy turismu v post-industriálním městě. Jedním z nich je např. fakt, že turistické město je definováno několika primárními turistickými atrakcemi vzájemně propojenými infrastrukturou, která je využívána i neturisty (místními obyvateli). Dále poukazují na skutečnost, že ačkoliv turistický pohled na město je často nejvíce propagován, turismus je stále pouze jednou z forem využití a funkce města. Zároveň se zde mísí mnoho sociálních a kulturních forem, které se mění v čase a vytvářejí obraz města. Pro další výzkum v oblasti městského cestovního ruchu, je důležité sledovat budoucí trendy ovlivňující cestovní ruch. Významným zdrojem takovýchto trendů je Evropská cestovní komise (European Travel Commission – dále ETC) (**CZECH TOURISM** 2003), která vypracovala dokument Turistické trendy v Evropě, kde jsou právě základní budoucí trendy shrnuty. Tímto dokumentem bylo stanoveno deset oblastí, které mají důsledky pro cestovní ruch, a ve kterých mohou trendy působit společně. Jedná se například o oblast demografie, zdraví, volného času, životního stylu a dopravy. Jiné trendy, již s ohledem na městský cestovní ruch, poukazují na nutnost kombinace vysoce kvalitních turistických zážitků s udržitelným rozvojem města. Je důležité využívat výhody města, které poskytuje. Města by se měla snažit zlepšit své ekonomiky a postupně vyvíjet turistické produkty na základě historického i současného dědictví. Klíčové může být předvést návštěvníkům současně historii, výtvarné a průmyslové dědictví, kulturu a tradice a samozřejmě i gastronomii, pokud možno typickou pro danou oblast nebo stát (**THE ETC** 2005). Je třeba si také uvědomit, že městský cestovní ruch hraje stále větší roli v místní a regionální rozvojové politice, proto je důležité zapojit do cestovního ruchu orgány veřejné moci, ať už z důvodů ekonomických či sociálních. Právě tyto orgány posléze mohou pomoci při budování konferenčních center a rozsáhlých rekreačních zařízení ve městech nebo na jejich okrajích (**THE ETC** 2005).

Trendem poslední doby je nabídnout návštěvníkům kulturní infrastrukturu jako způsob komunikace. Často zmiňovaným příkladem je španělské Bilbao a jeho Guggenheimovo muzeum z roku 1997, díky kterému do měst přijíždí stále větší počet návštěvníků. Zmiňuje to např. ve své práci **GOSPODINI** (2001), která popisuje, jak město prošlo úspěšnou revitalizací a přeměnou průmyslového centra v úpadku na avantgardní designové centrum, hojně navštěvované cizinci. Základem byla nejen výstava výše zmíněného muzea, ale celková regenerace průmyslových prostor podél řeky na otevřené prostory pro místní i návštěvníky. Vše doplněné architekturou okolních budov korespondující s avantgardním vzhledem.

Úspěchem španělského města se posléze nechalo inspirovat mnoho evropských a amerických měst, která se rozhodla, že na svém území také postaví velká architektonická díla. Populárními se také v poslední době stávají festivaly, které mohou působit jako motor pro místní rozvoj (SAILLANT, 2007). Na druhou stranu, jak navrhuje např. PIENKOSS (cit v TOMÍŠKOVÁ 2009), není důležité přilákat návštěvníky měst pouze za kulturou, je třeba jim nabídnout i různé tematické trasy mezi vybranými městy a zvýšit tak jejich soutěživost. On sám jako příklad dává Evropskou cestu cihlové gotiky v Pobaltí. Cílem je vytvořit nabídku rekreačních, sportovních a kulturních aktivit. Takto připravené trasy přispívají k prodloužení pobytu návštěvníků v příslušné oblasti. Podobné trasy již např. fungují na Slovensku v okolí Košic. V rámci programu Terra Inkognita pod záštitou Košice EHMK 2013 vznikla koncepce trvale udržitelného rozvoje kulturně-poznávacího cestovního ruchu. Vznikly zde tři poznávací trasy – Gotická, Vinná a Železná. Ty seznamují návštěvníky s různými historickými aspekty kraje, s Košicemi jako výchozím bodem, který disponuje nejlepší dopravní, ubytovací a stravovací infrastrukturou (AGENTURA NA PODPORU REGIONÁLNÍHO ROZVOJE KOŠIC 2008).

V české literatuře téma městského cestovního ruchu není zatím rozšířené, proto následuje výčet literatury, která se zabývá cestovním ruchem všeobecně a byla vhodná pro základní definice a vymezení pojmů, týkajících se cestovního ruchu. Na základě tvrzení DRAHOŠOVÉ (2002, str. 10), že „*cestovní ruch jako takový se stal středem zájmu vědeckých prací až ve druhé polovině 20. století. Do té doby jistě existoval, ovšem ne v takovém rozsahu jako nyní a nevyžadoval tedy zvýšenou pozornost geografů.*“, bychom mohli českou literaturu, zabývající se cestovním ruchem, rozdělit do dvou skupin. A sice na literaturu vydanou před rokem 1989, která sice podává základní definice a informace o CR, ale některé přístupy jsou již značně zastaralé a literatury celkově není tolik a literaturu vydanou po roce 1989. Základní informace o cestovním ruchu podává MIRVALD A KOL. (1996) ve své publikaci, kde se především věnuje vzniku a historii cestovního ruchu, dále pak jeho samotnému rozdělení. Autor zde dělí druhy cestovního ruchu podle místa realizace, délky trvání, organizace a výběru účastníků. Formy cestovního ruchu pak člení podle převládající činnosti účastníků. Mezi tyto formy patří cestovní ruch rekreační, poznávací, sportovně-turistický a kulturní a dále specifické formy. Někteří další autoři ve svých publikacích používají klasifikaci forem cestovního ruchu sloučenou (např. FORET, FORETOVÁ 2001). Další učebnice cestovního ruchu je od ŠTĚPÁNKA, KOPAČKY A ŠÍPA (2001). V prvních kapitolách se autoři věnují především teorii cestovního ruchu. V následující části popisují státy Evropy, poté další kontinenty a na závěr se autoři zaměřili na jednotlivé regiony České republiky. Za mezník

mezi publikacemi o cestovním ruchu, které u nás zatím byly vydány, je považován Výkladový slovník cestovního ruchu, jehož autory jsou **PÁSKOVÁ A ZELENKA** (2002). Přehledně a jasně zde podle abecedy definují pojmy cestovního ruchu.

Dalším významným zdrojem pro účely této diplomové práce byla regionální literatura. Monografická publikace Geografie města Plzně autorů **MATUŠKOVÉ A NOVOTNÉ** (2007) představuje město z různých pohledů. Kniha podává ucelené informace o městě. Pro práci byla využita především kapitola, týkající se předpokladů města pro cestovní ruch. Konkrétněji o rozvoji Plzeňského kraje píše **MIRVALD** (2001), který se zabývá strategií a prioritami územního rozvoje na území kraje. Mirvald píše o transformačních procesech v hospodářství, které u nás nastaly po roce 1990. Také zmiňuje „pivní turistiku“, která je spojena s pivovarnictvím a v poslední době se stává stále více atraktivnější. Dále se autor zabývá racionálním využitím potenciálu, na základě kterého je možno následně stanovit rozvojové priority. Město Plzeň má tyto priority jasně stanovené díky strategickým dokumentům, ve kterých jsou uvedeny. Zajímavý přínos pro práci má i dotazníkové šetření zpracované **REITSPIESEM** (2002), které vzniklo díky spolupráci katedry geografie FPE ZČU a Odboru propagace a tisku Magistrátu města Plzně. Cílem dotazníkové šetření bylo zjistit, jak hodnotí občané města i turisté Plzeň z hlediska cestovního ruchu. Bylo zjištěno, že cestovní ruch v Plzni zažívá důležitý zlom. Je tím myšlen okamžik, kdy Plzeň přestává být pro zahraniční turisty pouze „průjezdovým“ městem. Naopak dnes se z Plzně stává výchozí bod, odkud turisté cestují za dalšími turistickými cíli (příkladem může být Praha či Lázeňský trojúhelník). Naopak jako negativní z dotazníku vyplynula skutečnost, že turisté nejsou v Plzni spokojeni s poskytovanými informacemi. Zde ale musíme brát v potaz fakt, že šetření je deset let staré, a proto některé postřehy dnes už mohou být irelevantní. Zajímavý je článek **BRYCHTOVÉ** (1999), která hodnotí cestovní ruch města Brna. Autorka ve svém článku popisuje cestovní ruch jako moderní odvětví národního hospodářství. Přínos cestovního ruchu vidí z ekonomického hlediska jako nezanedbatelný a jeho význam neustále celosvětově roste. Stěžejní ve článku je část, kdy se autorka zabývá faktory, které ovlivňují rozvoj cestovního ruchu v Brně. Jsou jimi lokalizační, realizační a selektivní faktory. Z tohoto článku můžeme na Plzeň vztáhnout část faktorů a nechat se tak inspirovat. Jedná se především o zlepšující se ubytovací a stravovací služby nebo stále se zlepšující dopravní předpoklady. Zajímavý je také článek od autorů **MAZÁKA A PELÁNA** (2010), kteří vidí městský cestovní ruch jako masový turismus, kde je turista závislý na informacích, které jsou mu v rámci propagace města nabízeny. **BÍNA** (2002) se ve svém článku zabývá metodickými postupy hodnocení cestovního ruchu. Především se věnuje lokalizačním a realizačním faktorům turismu a jejich rozdělení a

dále celkovému potenciálu cestovního ruchu, které zobrazuje na mapě obcí České republiky. Pro tuto práci byla přínosná ta část, kde se autor věnuje typologizaci celkového potenciálu cestovního ruchu. Městskému cestovnímu ruchu v ČR se věnuje i **PACHROVÁ** (2010), která zkoumá postoje a názory návštěvníků v dané destinaci a zabývá se významem turismu pro destinaci. Velký přínos pro města vidí v nejrozličnějších typech památek a upozorňuje na to, že právě Česká republika je na ně bohatá.

Klíčovým dokumentem v otázce rozvoje města Plzeň je Program rozvoje města Plzeň (Magistrát města Plzně 2006). Jedná se o strategický dokument, který byl navržen a schválen zastupitelstvem města. Důvody, proč vznikl tento dokument, byly především měnící se vnější podmínky a dynamický rozvoj města, potřeba koordinace dílčích koncepčních dokumentů a nástrojů řízení rozvoje města, potřeba sjednocovat záměry města a městských obvodů, potřeba koordinace s rozvojovými záměry Plzeňského kraje a potřeby související se vstupem České republiky do Evropské unie, kde jsou programové dokumenty nutným předpokladem pro získávání prostředků ze Strukturálních fondů apod. Jedním z hlavních bodů dokumentu je také cestovní ruch. Cíle rozvoje cestovního ruchu jsou následující: vzájemná spolupráce města Plzně a Plzeňského Prazdroje, propagace gastronomie v návaznosti na tradici v pivovarnictví a lihovarnictví, podpora projektu „Plzeň – město kultury“, vytváření nabídky pro aktivní využití volného času a zlepšení služeb v cestovním ruchu. Inspirací pro tuto práci byl rovněž dokument Potenciál města Plzně z pohledu cestovního ruchu (Magistrát města Plzně 2007), který podle zadání magistrátu města vypracovala v roce 2007 společnost DHV CR, spol. s r. o. Velice přínosnými byly pro tuto práci i dokumenty, které poskytl Archiv města.

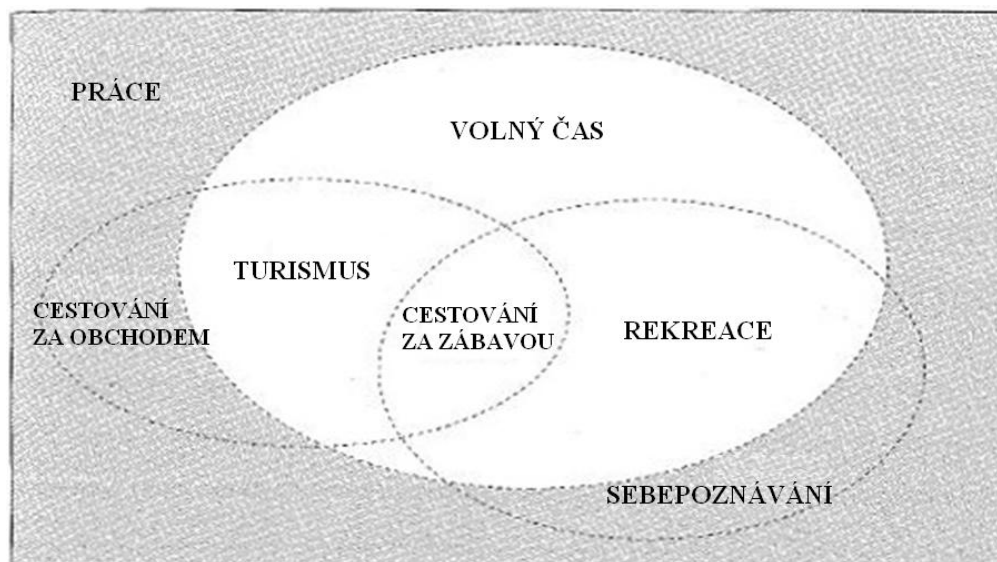
Inspirací pro tuto práci se staly i dvě magisterské práce studentů Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, které se zabývají tématem rozvoje cestovního ruchu na území Česka. V pozměněné formě byl využit dotazník pro ubytovací zařízení od **VACHA** (2007), který se zaměřil na rozvoj cestovního ruchu v oblasti Orlických hor. Další podněty během zpracování této práce byly využity z diplomové práce **HOŠKOVÉ** (2008), která ve své práci hodnotí potenciál pro rozvoj CR v turistické oblasti Hradecko.

Hodnotné informace byly nalezeny také v odborném časopisu COT Business, ve kterém se pravidelně v zářijových vydáních objevují články zaměřené na Plzeňský kraj.

2.2 DEFINICE A VYMEZENÍ POUŽITÝCH POJMŮ

Cestovní ruch je považován za jeden z nejvýznamnějších fenoménů tohoto století a stal se nedílnou součástí dnešní moderní společnosti, jež se dotýká mnoha oborů. Proto existuje několik definic pojmu cestovní ruch. Za směrodatnou je považována definice od **WTO** (World Tourism Organisation – Světová organizace cestovního ruchu) vymezená v rámci Mezinárodní konference o statistice cestovního ruchu v Kanadě roku 1991. „*Za cestovní ruch se považuje činnost osoby, cestující na přechodnou dobu (u mezinárodního cestovního ruchu maximálně jeden rok, u domácího šest měsíců) do místa mimo své trvalé bydliště, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávat výdělečnou činnost v navštíveném místě (trvalý či přechodný pracovní poměr)*“ (FORET, FORETOVÁ 2001, s. 16). Z českých definic lze uvést tu od PÁSKOVÉ A ZELENKY (2002, s. 45), kteří do cestovního ruchu kromě aktivit osob cestujících do míst mimo svá běžná prostředí nebo prostředí, kde tráví svůj volný čas, řadí dále „*souhrn procesů budování a provozování zařízení se službami pro účastníky cestovního ruchu včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojených s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch, souhrn politických a veřejně-správních aktivit a rekreace místní komunity a ekosystémů na uvedené aktivity*“.

Obrázek č. 1: Vztah rekreace, turismu a volného času



Zdroj: upraveno dle Hall, M., Page, S. 2006

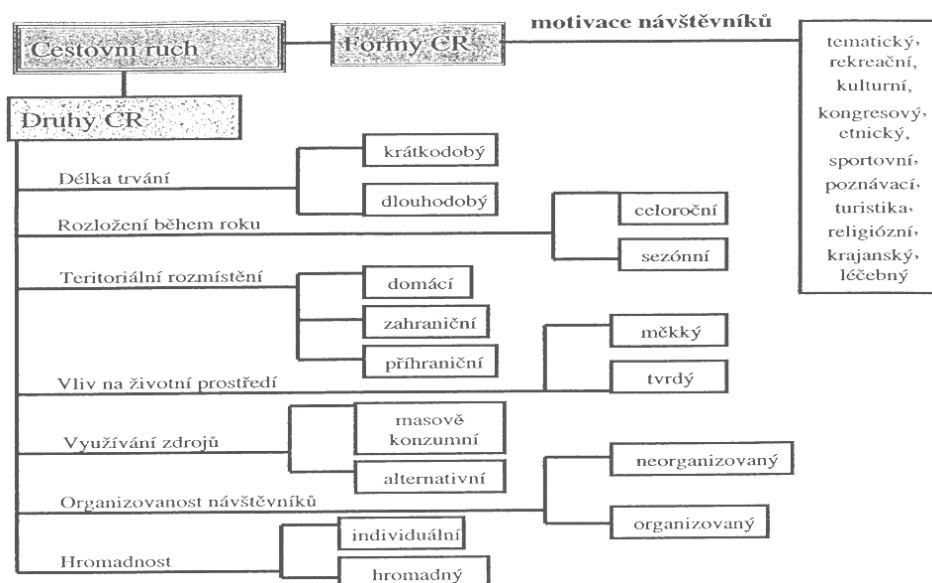
Účastníkem cestovního ruchu je dle PÁSKOVÉ A ZELENKY (2002, s. 301) „*každá osoba, která pobývá přechodně mimo místo svého běžného pobytu, přičemž motivací pro cestu*

není výdělečná činnost v tomto místě“. Účastníci cestovního ruchu, nebo-li návštěvníci, se dělí na jednodenní návštěvníky (exkurzionisté, výletníci) a turisty. Účastníky je možno rozdělit dále na rezidenty a nerezidenty. **PÁSKOVÁ A ZELENKA** (2002, s. 253) za **rezidenta** považují „fyzickou osobu jakékoliv národnosti, sídlící v dané zemi více než jeden rok. Je to tedy občan státu“. **Nerezident** je tedy zahraniční návštěvník, jehož země sídla je jiná, než je navštívená země.

Často zmiňovaným pojmem ve sféře cestovního ruchu je **destinace**. Podle **WTO** (**VAJČNEROVÁ**, 2009, s. 3) je destinace definovaná jako „místo s vhodnými atraktivitami ve spojitosti se zařízeními a službami cestovního ruchu, které si účastník cestovního ruchu zvolil pro návštěvu.“ **PÁSKOVÁ** (2009, s. 26) definuje destinaci cestovního ruchu jako „územní celek, který se vyznačuje společným postupem při využívání potenciálu pro rozvoj cestovního ruchu, sdílenou kapacitou území pro tento rozvoj, společným životním cyklem cestovního ruchu a společnými procesy cestovního ruchu.“ Mnoho autorů za důležitý zdroj cestovního ruchu pokládá také **přírodní a kulturní dědictví** a poukazují na ně velký význam. Podle **VYSTOUPILA A KOL.** (2006, s. 12) „je rozvoj cestovního ruchu v území závislý na předpokladech, kterými lokalita disponuje. Tyto předpoklady jsou buď vyjádřeny atraktivitou místní přírody a krajiny, nebo kulturně-historickými pozoruhodnostmi“.

Cestovní ruch se dělí podle různých hledisek, většinou se mluví o formách a druzích cestovního ruchu. **Formy cestovního ruchu** (viz *obrázek č. 1*) vycházejí z motivace návštěvníků a dělí se podle zaměření aktivit dle **VYSTOUPILA A KOL.** (2006) na rekreační cestovní ruch, kulturní cestovní ruch, společensky orientovaný cestovní ruch, sportovní cestovní ruch, ekonomicky orientovaný cestovní ruch (zahrnuje kongresový a incentivní cestovní ruch) a specificky orientovaný cestovní ruch. Jiné formy uvádí **PÁSKOVÁ A ZELENKA** (2002), kteří rozlišují cestovní ruch rekreační (pobyt u přehrady, rybníku, na horách, u moře), poznávací (hrady, zámky, města), kulturní (festivaly), sportovní (vodáctví, cykloturistika, horolezectví), socio-profesní (kongresový, obchodní, incentivní), léčebný a lázeňský a jiné formy, např. krajanský, etnický či náboženský.

Obrázek č. 2: Druhy a formy CR

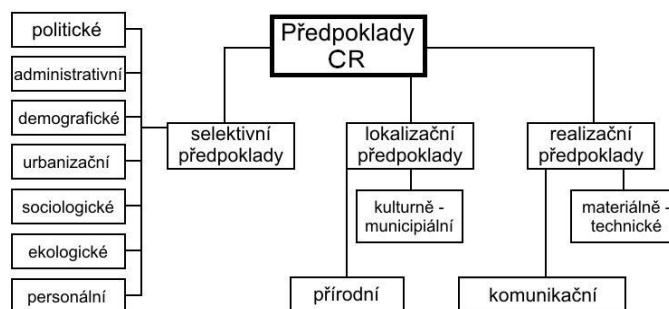


Zdroj: Pásková, Zelenka 2002

Jako **druh cestovního ruchu** je podle PÁSKOVÉ A ZELENKY (2002, s. 69) rozuměn „typ cestovního ruchu, u kterého je důležitý jevový průběh a způsob jeho realizace vzhledem ke geografickým, ekonomickým, společenským a jiným podmínkám“. Na základě této definice se cestovní ruch dále dělí na celoroční – sezónní, domácí – zahraniční, mezinárodní – národní, aktivní – pasivní, dlouhodobý (pobyt delší než tři dny) – krátkodobý, ozdravný, poznávací a speciální, který klade důraz na individuální zájmy účastníků. Dále rozlišujeme cestovní ruch měkký a tvrdý, a sice z hlediska vlivu na životní prostředí, a individuální – skupinový, organizovaný – neorganizovaný, komerční – sociální, městský – venkovský a následně jejich rozličné kombinace.

Rozvoj cestovního ruchu neprobíhá ve všech oblastech rovnoměrně. Za jeden z nejdůležitějších kroků pro stanovení turistického významu jednotlivých míst i celých regionů je považována analýza a hodnocení **předpokladů pro cestovní ruch**. Jako první provedl zhodnocení předpokladů pro cestovní ruch POSER (1939), který definoval tři činitele. První činitel je základní, který je tvořen přírodními a demografickými podmínkami. Druhý činitel je podporující a shrnuje komunikační schopnosti dané oblasti. Poslední činitel označuje jako brzdicí a řadí do něj například nepříznivé klima či hospodářskou krizi. VYSTOUPIL A KOL. (2006) uvádí jako nejdůležitější předpoklady tři aspekty. Jsou jimi přírodní potenciál, kulturně-historický potenciál a základní a doprovodná infrastruktura. Pro tuto práci bylo převzato členění předpokladů od PÁSKOVÉ A ZELENKY (2002), kteří rozlišují selektivní, lokalizační a realizační předpoklady (viz obrázek č. 3).

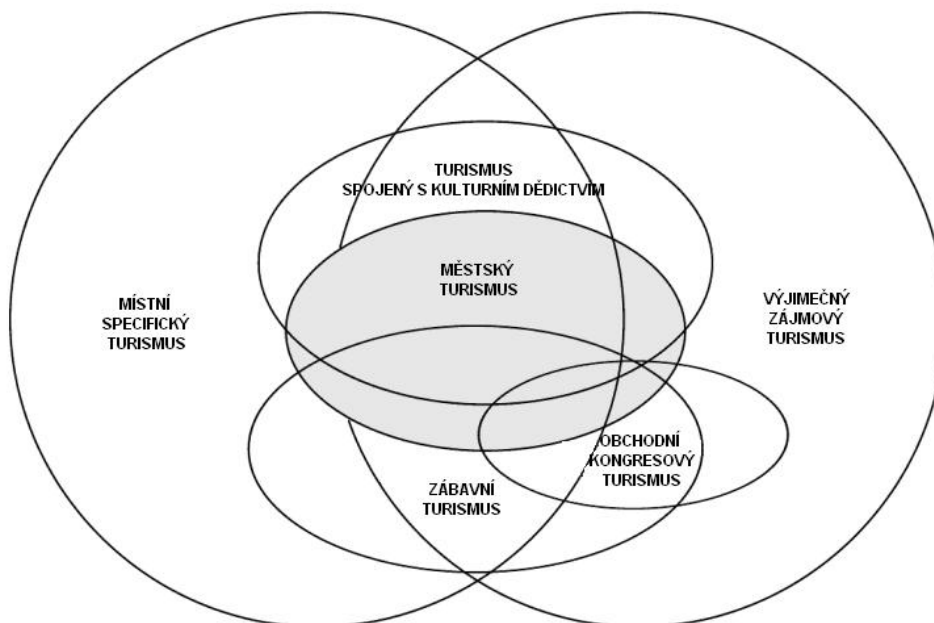
Obrázek č. 3: Předpoklady pro cestovní ruch



Zdroj: Pásková, Zelenka 2002

Klíčovým pojmem v této práci je **městský cestovní ruch**. Jak již bylo zmíněno, městský cestovní ruch je jedním z druhů cestovního ruchu. Výkladový slovník cestovního ruchu (PÁSKOVÁ, ZELENKA 2002, s. 174) ho označuje za „*druh cestovního ruchu, jehož účastníci jsou motivováni návštěvou měst a jejich atraktivit a služeb (historické a kulturní atraktivity, nakupování, obchodní cesty aj.) a je velmi často motivován a koncentrován okolo známých památek. Patří sem i některé formy pseudo-CR, zejména nákupní CR a sexuální CR.*“. VYSTOUPIL A ŠAUER (2004) uvádějí, že v roce 2000 se na území měst ČR nacházelo 46 % všech hromadných ubytovacích zařízení (dále HUZ) a městský turismus u nás patří k tradiční formě trávení volného času.

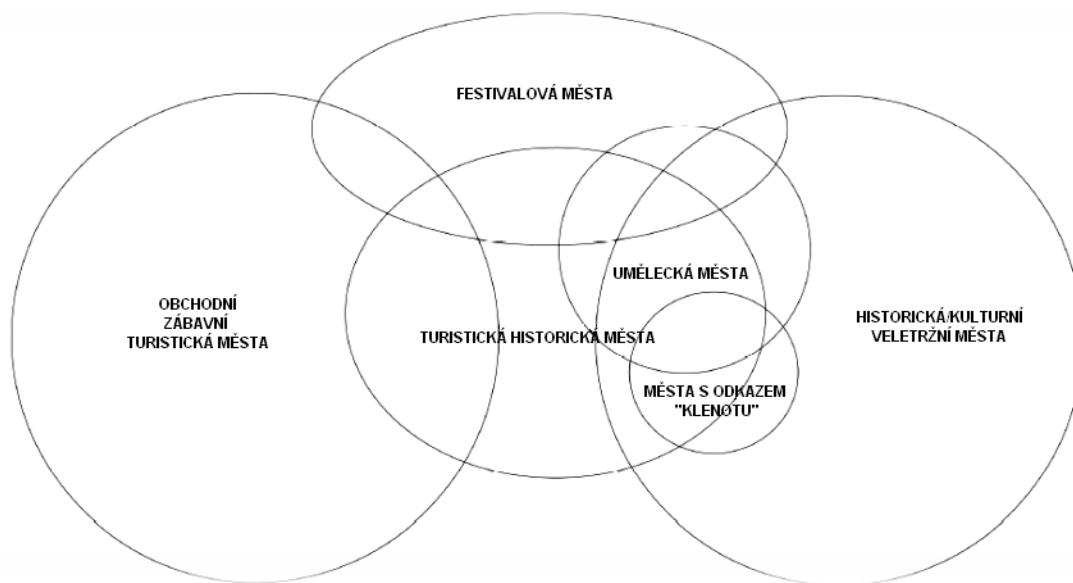
Obrázek č. 4: Postavení městského cestovního ruchu mezi ostatními formami CR



Zdroj: upraveno dle Ashworth 2009

Na úrovni České republiky ovšem není výzkum městského cestovního ruchu na takové úrovni jako v zahraničí, proto seznámení s touto problematikou předcházela spíše literatura zahraniční, kde se pro městský cestovní ruch všeobecně vžil pojem **urban tourism** či **city tourism**. Jak dokládá *obrázek č. 4*, **ASHWORTH** (2009) městský turismus definuje jako společnou množinu vlastností několika různých forem cestovního ruchu. Dále podle **ASHWORTH**A (cit v **PAGE** 1995) cestovní ruch v městském prostředí nevedl ke vzniku jednoznačně definovaného městského cestovního ruchu (urban tourism). Víceméně výzkum se soustředil na turisty ve městech. Tento paradox je vzniklý tím, že cestovní ruch není jednou z hlavních funkcí města. **LAW** (2002) definuje městský cestovní ruch jednoduše jako turismus v městských oblastech. Zabývá se tím, že nelze porovnávat mezi sebou města všech velikostí. Jako příklad udává, že pro vstup do Asociace evropských městských turistických kanceláří je nutný minimální počet obyvatel města 100 000. **ASHWORTH** (2009) dělí turistická města podle převažujících forem cestovním ruchu, které jsou zobrazeny na *obrázku č. 5*. Tyto formy CR charakterizuje autor jako souhrn různých kategorií, které se navzájem překrývají a zároveň jsou schopny změny.

Obrázek č. 5: Typy turistických měst

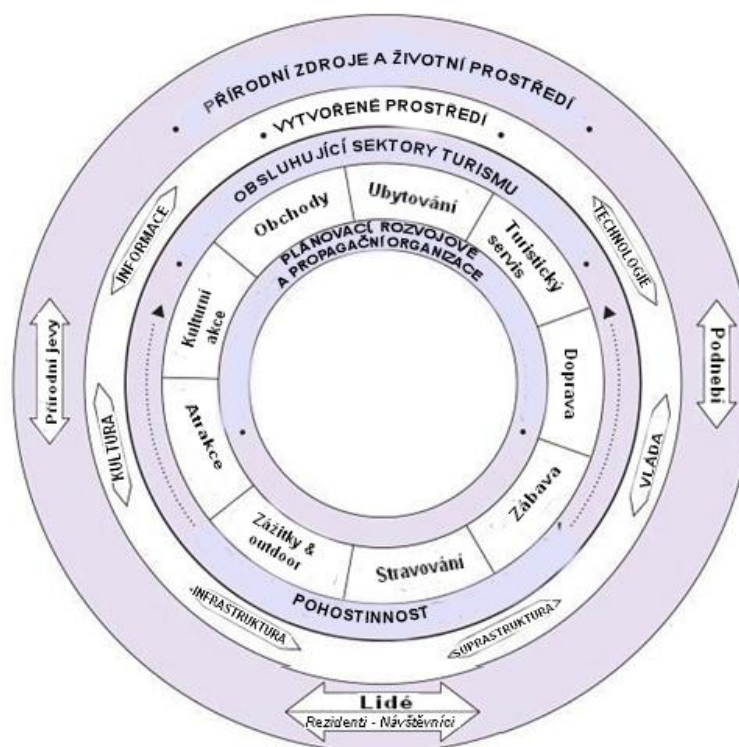


Zdroj: upraveno dle Ashworth 2009

Podle **FAINSTEINA A JUDDA** (cit v **WILLIAMS** 2009) lze turistická města rozdělit do tří základních kategorií: resorty, historická města a transformovaná města. Resortní města jsou přímo určena pro konzumaci návštěvníků, příkladem může být Las Vegas či různá přímořská letoviska. Historická města těží ze svých památek, příkladem jsou již po staletí navštěvované

Benátky či nově vzniklé destinace, kde jsou turisty vyhledávány industriální památky nedávné doby. Transformovaná města jsou typicky bývalá průmyslová střediska, kde je pro návštěvníky vyhrazena určitá část, zatímco zbytek města je stále ještě nehostinný a neatraktivní. Jako příklad autoři uvádějí Boston. Oproti tomu **LAW** (1993) rozlišuje tři typy měst, ve kterých cestovní ruch probíhá. Jedná se o města malá, velká a hlavní. Jak dokládá mnoho autorů, města, kde probíhá městský turismus, musí disponovat řadou funkcí. Takové funkce musí uspokojit jak návštěvníky, tak i místní obyvatele. **WILLIAMS** (2009) zmiňuje, že města v 21. století představují významné turistické destinace, a proto je důležitý jakýkoliv rozvoj v těchto turistických lokalitách. Celkově považuje městský cestovní ruch za velmi oblíbený. Města se podle něj stávají místem s velkou koncentrací vybavenosti a atraktivit, jejichž nabídka je v každé lokalitě unikátní. Městská turistika se tak v poslední době stala základním nástrojem pro přestavbu městských prostor. Tato skutečnost souvisí převážně s tím, že město jako takové je poměrně malé území, na kterém se soustřeďují prostředky nabídky CR. Proto je často nutné s ohledem na urbanizaci městské prostory upravit. **GOELDNER A RITCHIE** (2006) rozlišují čtyři hlavní kategorie prostředků nabídky CR (viz obrázek č. 6).

Obrázek č. 6: Nabídka v cestovním ruchu



Zdroj: upraveno dle Goeldner, CH. R., Ritchie, J. R. B. 2006

Prostředky nabídky CR jsou: životní prostředí a přírodní zdroje, jež jsou základem nabídky cestovního ruchu a jsou dostupné a využitelné pro účastníky cestovního ruchu. Dále antropogenní prostředí, které zahrnuje infrastrukturu a výstavbu. Jedná se tedy o veškeré příslušenství, které bylo vystavěno pro potřeby cestovního ruchu. Příkladem jsou letiště, nádraží, silnice, parkoviště, hotely, restaurace a nákupní centra. Jako třetí kategorii autoři uvádí provozní sektory, mezi které řadí dopravu a ubytovací a stravovací služby. Poslední kategorií ve výčtu je pohostinnost a kulturní zdroje, které se prolínají do všech ostatních kategorií.

Města jsou pro cestovní ruch významná především z hlediska služeb. Poskytují jich velké množství a jsou zároveň koncentrována na malém prostoru. Jedná se například o dopravní, ubytovací či zábavní služby. Tyto služby většinou bývají zaměřeny na určité skupiny lidí a každý se tak může vybrat z nabídky. Tento fakt je především způsoben tím, že na území měst se pohybuje větší množství kvalifikované pracovní síly oproti jiným lokalitám.

Co se týče analýzy městského cestovního ruchu, i zde se nabízí několik stanovisek. Například **EDWARDS A KOL.** (2008) nabízí tři hlediska přístupu: městského plánování, průmyslu a kultury. Z hlediska městského plánování je cestovní ruch pouze malou součástí ekonomických a sociálních věcí na trhu města. Z pohledu průmyslu je o cestovním ruchu psáno jak o druhu průmyslu, který nabízí širokou škálu výrobků a zároveň usiluje o dosažení zisku. Co se týče kulturního pohledu, ten se zabývá cestovním ruchem jako součástí trvale se měnícího kulturního prostředí.

V oblasti výzkumu městského cestovního ruchu je rovněž důležité vymezit si jeho účastníka. Nejdůležitější je jeho motivace a také předešlé zkušenosti, na které působí různí činitelé. **PAGE A HALL** (2006) rozlišují několik faktorů, které ovlivňují účastníka městského cestovního ruchu. Autoři kladou důraz na: počasí v době návštěvy, standard a kvalitu ubytování, čistotu města, estetiku města, bezpečnost ve městě, dostupnost atraktivit a zajímavostí, chování místních obyvatel k účastníkům, kulturu a znalost místních obyvatel cizích jazyků, prostředí k procházkám, zalidněnost, noční život a zábavu, stravovací služby, obchodní služby, cenovou hladinu, pohotovostní lékařskou péči. Jednotlivé faktory jsou velmi osobité a každý účastník je chápe individuálně. V dalším rozvoji cestovního ruchu je tedy klíčové zaměřit se na to, jak jednotliví účastníci vnímají dané prostředí a snažit se uspokojit jejich potřeby. **LAW** (cit v **WILLIAMS** 2009) definuje několik typů návštěvníků měst: obchodní cestující, delegáti konferencí a veletrhů, krátkodobí návštěvníci, jednodenní výletníci, lidé navštěvující přátelé a příbuzné, dlouhodobí návštěvníci, kteří využívají město jako výchozí bod na výlety do okolí, a pasažéři výletních lodí (pouze přístavní města).

V poslední době se z měst stávají hlavní turistické destinace, které nabízejí nejen širokou škálu možností ubytování, ale především chtějí návštěvníkům poskytnout atraktivitu a služby hodné cestovnímu ruchu. Jak podotýkají **EDWARDS A KOL.** (2008), je důležité využít funkcí městských turistických oblastí k tomu, aby se následně daly vhodně rozvíjet a řídit. Jako jednu variantu doporučují rozlišovat v městských destinacích několik oblastí, a sice např. odpočinková místa, místa poznání, místa autenticity či zóny setkávání.

Z výše zmíněného tedy vyplývá, že kromě patřičné a dobře dostupné infrastruktury, by města měla svým návštěvníkům připravit kulturní a zábavní aktivity. Zároveň je důležité vybírat místa pro společenské akce tak, aby nerušily obyvatele. Cílem každého města by mělo být vytvořit příjemné prostředí pro obyvatele i návštěvníky. Podstatné je také vhodně provázat již zmíněné funkce měst a následně je i nadále rozvíjet.

Městský cestovní ruch činí odlišným od ostatních druhů turismu právě jedinečné prostředí, ve kterém je provozován. Ve městech se prolíná mnoho forem cestovního ruchu. Soustředí se zde cestovní ruch poznávací, kulturní, sportovní, kongresový, zábavní apod. Jak uvádí **ASHWORTH** (2009) jsou to právě města, která mají dostatek zdrojů přilákat a uspokojit poptávku turistů. **LAW** (1993) dělí města podle velikosti na malá, velká a hlavní, a uvádí, že nejvíce hlavní města poskytují množství turistických zdrojů a bývají tak nejčastěji navštěvovány oproti ostatním městům. Tento trend platí i v ČR, kdy při pohledu na regionální rozdíly ve vícedenní návštěvnosti jednotlivých částí republiky výrazně vystupuje Praha. Hlavní město koncentruje $\frac{2}{5}$ zahraničních vícedenních návštěvníků Česka, což je v rámci Evropy výjimečné (**ŠTĚPÁNEK, KOPAČKA, ŠÍP** 2001). I u krátkodobých návštěvníků oproti ostatním městům převažuje Praha.

Již z úvodu práce je patrné, že pro diplomovou práci bylo jako městská turistická oblast vybráno město Plzeň, jehož základem nabídky pro turisty je městská památková rezervace (**ŠTĚPÁNEK, KOPAČKA, ŠÍP** 2001). Plzeň byla vybrána především z důvodu, že se nejedná o velkoměsto, ale i přesto má předpoklady být významným centrem cestovního ruchu v rámci kraje, na jehož území se rovněž koncentruje mnoho forem CR. Výběr regionálních center, se kterými je Plzeň srovnávána v dalších částech práce, byl ovlivněn především přibližně stejným počtem obyvatel. Dalším faktorem byla lokalizace v sousedních zemích ČR a tím i jistá kulturní a historická podobnost. Celkově se jedná, podle **LAWOVA** (1993) rozdělení měst, o města velká. U těchto měst můžeme pozorovat trendy podobné velkoměstům. Velký důraz je kladen na podporu domácího i mezinárodního CR a celkového zvýšení návštěvnosti města, dále na kulturu i historické památky. Oproti tomu rozdíly mohou být viděny u kongresů, které

jsou ve velkoměstech daleko významnější. U velkých měst (v rámci ČR) často chybí letiště mezinárodního charakteru, což je důležitý faktor u příjezdu zahraničních turistů. Ti nemají často potřebu odjet z Prahy, popř. se drží „typů“ v průvodci. Podle **SELBYHO** (2004) návštěvnost měst ovlivňuje i jejich image, kterou destinace využívají při své propagaci a souvisí pak s umístěním na jednotlivých segmentech trhu. Právě jednou z tváří (image) hlavních měst je už samotný název města. Ostatní města, která chtějí na trhu konkurence obstát, musí umět správně nabídnout své turistické atraktivity a přilákat tak potenciální návštěvníky.

3 METODIKA

V prvním stádiu práce byl nezbytný především rešeršně – kompilační metodou **rozbór odborné literatury**, která se věnuje problematice cestovního ruchu se zaměřením na městský turismus a samotnou zkoumanou oblast.

Následovala metoda kvantitativní analýzy dat, během které došlo k důkladnému **prozkoumání a analyzování veřejně dostupných zdrojů** se statistickými ukazateli a daty týkající se cestovního ruchu. Data byla v rámci metodiky kvantitativního výzkumu zpracována tak, aby odpovídala co nejvíce předmětu zkoumání. Potřebné informace a data byla čerpána z veřejně dostupných výstupů Českého statistického úřadu (dále ČSÚ). Další data byla získána od plzeňských institucí, Informačního centra města Plzně (dále ICMP) a Magistrátu města Plzně. Je nutno poukázat na fakt, že data institucí (ČSÚ a ICMP) se často rozcházel. Jednalo se např. o počet ubytovacích zařízení. Tato skutečnost byla způsobena tím, že každá instituce používá pro sčítání ubytovacích zařízení údaje z jiného roku. Pro potřeby této práce byl proto autorkou s pomocí výše zmíněných institucí vytvořen aktuální seznam ubytovacích zařízení ve městě Plzni. Byla použita metoda zahrnutí, kdy byly společně seznamy ČSÚ i ICMP dány dohromady a následovalo vygenerování zařízení, které se na seznamech vyskytovaly shodně. U zbylých zařízení byl posléze proveden emailový či telefonický kontakt, aby bylo zjištěno, která zařízení stále fungují. Porovnání počtu HUZ (dále hromadná ubytovací zařízení) dle dat z ČSÚ, společnosti DHV CR spol. s r.o., která zpracovávala pro město Plzeň v roce 2007 Analýzu potenciálu pro cestovní ruch, a z vlastního šetření následuje v *tabulce č. 1*. V podkapitole, která se věnuje ubytovacím a stravovacím službám, je těmto nesrovnalostem věnována větší část.

Tabulka č. 1: Porovnání počtu HUZ podle dat z ČSÚ, DHV CR a z vlastního šetření v Plzni

UBYTOVACÍ ZAŘÍZENÍ	ČSÚ (2011)	DHV CR (2007)	VLASTNÍ ŠETŘENÍ (2011)
hotel	29	24	28
penzion	14	32	19
kemp	3	2	3
ostatní (hostel, ubytovna, kolej)	7	11	25
CELKEM	53	69	75

Zdroj: ČSÚ 2011, Magistrát města Plzně 2011, vlastní šetření srpen 2011

Velice náročné na zpracování bylo téma týkající se vývoje cestovního ruchu ve městě Plzni. Byla použita metoda kvalitativního sběru dat, kdy z veřejných dokumentů umístěných v Archivu města Plzně byly získávány potřebné informace. Výhodou této metody je dosažitelnost dokumentů bez ohledu na dobu a zároveň, že potřebné informace jsou již jednou pečlivě zpracované. Omezením bylo, že materiály týkající se tématu byly nekompletní a vyžadovaly přepis do počítače. Zároveň se jednalo o chráněné informace, tudíž přístup k nim byl těžší (Hendl 2005).

Následovala situační analýza, která byla zaměřená na stávající nabídku cestovního ruchu v Plzni. Úkolem této analýzy bylo uvědomit si současnou situaci a určit předpoklady úspěchu v oblasti cestovního ruchu, na co a hlavně kam by se měl cestovní ruch v Plzni směřovat.

V analytické části práce bylo nezbytné vytvoření stručné **charakteristiky Plzně** a jejich předpokladů pro cestovní ruch, které čtenáři umožní základní seznámení s městem a přiblíží mu vývoj a současný stav cestovního ruchu.

Následovalo **oslovení provozovatelů ubytovacích zařízení**, za účelem analýzy ubytovacích zařízení i zjištění trendů v oblasti cestovního ruchu. Inspirací byl dotazník vytvořený Ondřejem Vachem (2007), který prováděl průzkum v Orlických horách. Pro potřeby této práce byl dotazník pozměněn. Dotazník, který byl poslán emailem všem zkoumaným zařízením, je uveden v *příloze 1*. Na tento email nejprve reagovalo pouze 22 zařízení. Email byl tedy do zbylých zařízení odeslán podruhé. Vyplněný dotazník zaslalo nazpět 13 ubytovacích zařízení. Některá zařízení nereagovala vůbec a některá neměla zájem zúčastnit se tohoto průzkumu. Některé otázky bylo možno zodpovědět na základě šetření na internetových stránkách zkoumaných zařízení. Následně byla zkontakтовána některá z nereagujících zařízení telefonicky a nakonec některá z nich potřebné informace sdělila. Ne vždy byly ovšem získány všechny potřebné informace. U hotelů se to většinou týkalo otázek týkajících se ceny ubytování s odkazem na jejich finanční politiku a konkurenci. Naopak např. rodinné penziony často nereagovali na otázku zastoupení klientely, jelikož si tuto statistiku nevedou. Ze 75 ubytovacích zařízení nacházející se na území Plzně na dotaznících spolupracovalo nakonec 48 zařízení. Návratnost tedy byla 64%. Po zpětném průzkumu zařízení, která data pro potřeby této diplomové práce neposkytla, bylo zjištěno, že se jednalo především o malé penziony a ubytovny, které si podrobné statistiky nevedou. Některá zařízení odkázala na to, že jsou příliš malá a v šetření by byla zanedbatelná.

Při zpracování kapitoly věnující se **návštěvnosti Plzně** se nejprve vycházelo z dat, která byla získána z dotazníkového šetření mezi ubytovacími zařízeními (viz výše) a dále z dat,

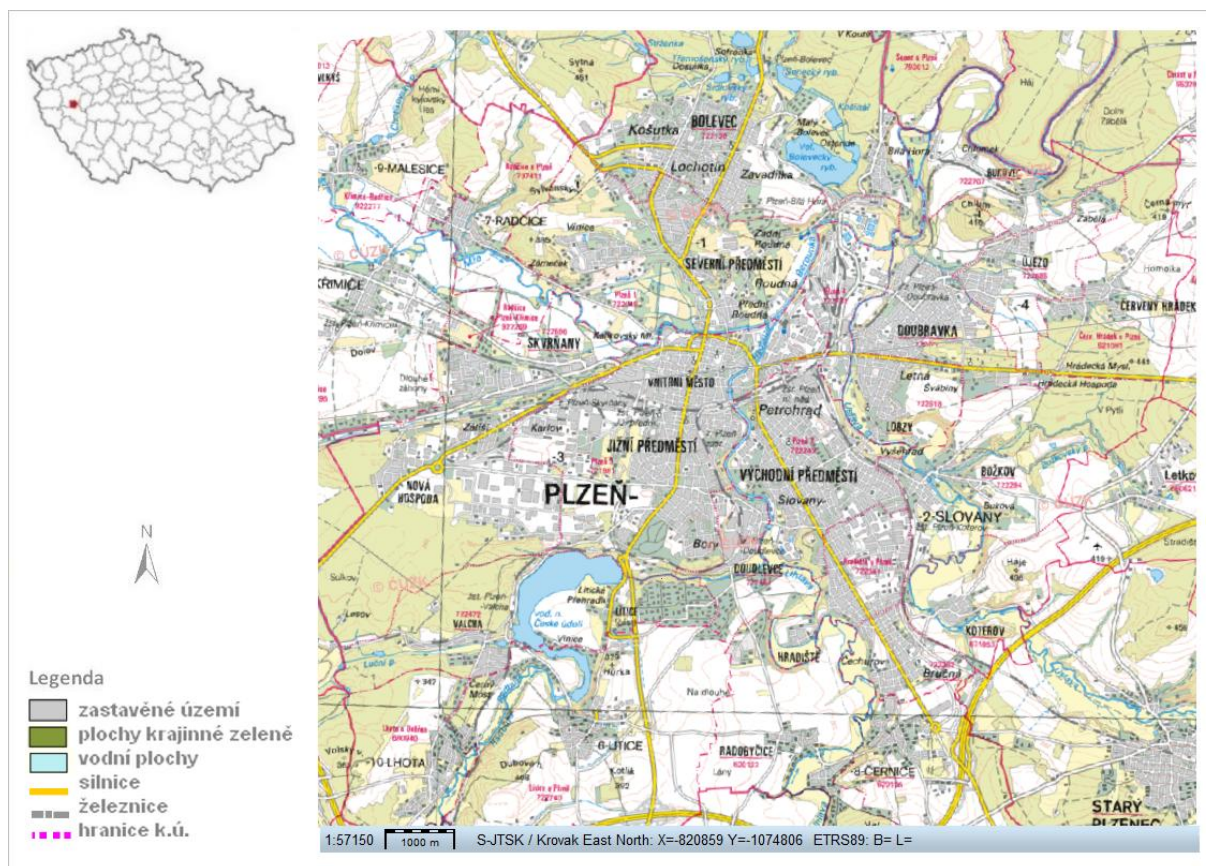
kteřá byla poskytnuta Informačním centrem města Plzně (dále ICMP). Zjištěná návštěvnost byla následně porovnávána s veřejnou databází ČSÚ, která se věnuje návštěvnosti hromadných ubytovacích zařízení vždy pro vybraná území. V této práci se vycházelo z dat, která se týkala Plzně. Jednalo se o data, která souvisejí s počtem příjezdů hostů, počtem přenocování hostů, průměrným počtem přenocování a průměrnou dobou pobytu. Tato data byla vybrána z důvodu, aby byly výsledky navzájem porovnatelné. Velice přínosný byl pro práci kontakt s paní Ing. Kristinou Štěpánovou z Odboru prezentace a marketingu Magistrátu města Plzně, která ochotně poskytla informace, týkající se návštěvnosti turistických cílů v Plzni od roku 1990 do roku 2011 a dále počtu příjezdů hostů v Plzni v letech 2000 – 2010.

V následující kapitole, která se zabývá **současnými formami cestovního ruchu** ve městě Plzni, byl využit monitoring návštěvníků v turistických regionech České republiky, který každoročně provádí Česká centrála cestovního ruchu Czech Tourism (2011). Tento výzkum mapuje domácí cestovní ruch a zaměřuje se na zjištění skladby návštěvníků, způsob trávení jejich volného času nebo např. jejich postoj k cestovnímu ruchu. Výzkum probíhá v letní a zimní sezoně. Pro tuto práci byla použita zpráva z turistické oblasti Plzeňsko a Český les a dále byly použity informace týkající se pouze Plzně. Součástí dotazníků byla otázka týkající se nejlákavějších aktivit v daném místě, která byla pro práci stěžejní. Na území turistické oblasti Plzeňsko a Český les bylo dotazováno celkem 1 250 návštěvníků v letní sezoně, z toho na území města Plzně bylo 50 a v zimní sezoně celkem 1051 návštěvníků, z toho v Plzni 151. Na základě tohoto výzkumu a výsledků dat z ICMP byly posléze stanoveny nejpravděpodobnější formy cestovního ruchu v Plzni. Součástí kapitoly je **srovnání Plzně s podobnými destinacemi**, u kterých lze právě nalézt analogické prvky s Plzní. Analýza byla provedena u Bytomu (Polsko), Linze (Rakousko), Košic (Slovenská republika) a Regensburgu (Spolková republika Německo). Podkladem pro zjištění informací byly v případě města Plzně internetové stránky Českého statistického úřadu, v případě ostatních měst potom internetové stránky statistických úřadů daných zemí, popř. různé internetové vyhledávače a internetové stránky jednotlivých měst. Atraktivita destinací byla potom hodnocena na základě segmentu kulturních a doplňkových atraktivit a atrakcí, které jsou pro Plzeň jedním z nosných faktorů rozvoje turismu. Přehled hlavních atraktivit a atrakcí byl omezen na kvantitativní ukazatele s ohledem na nedostupnost informací. Vzhledem k různorodým zdrojům informací bylo provedeno pouze indikativní a kvalitativní srovnání vybraných destinací. Na základě prostudování různých propagačních a rozvojových materiálů vybraných měst, v nichž bylo nalezeno několik inspirací pro Plzeň, byly dále stanoveny oblasti, jež jsou velkou příležitostí pro další rozvoj cestovního ruchu ve městě.

4 PLZEŇ A JEJÍ PŘEDPOKLADY PRO ROZVOJ TURISMU

Plzeň leží v centrální části Evropy. Je čtvrtým největším městem České republiky a zároveň je považováno za centrum západních Čech, je sídlem Plzeňského kraje.

Obrázek č. 7: Mapa Plzně



Zdroj: upraveno dle ČÚZK 2010

Se svými téměř 170 tisíci obyvateli je Plzeň významným centrem zaměstnanosti, obchodu, široké administrativy a také vzdělání. Plzeň je sídlem orgánů státní správy a také významným univerzitním městem. Na jeho území se v současnosti nachází dvě státní vysoké školy, Západočeská univerzita a pobočka Lékařské fakulty Univerzity Karlovy, které celkem navštěvuje kolem 20 000 studentů. S tím souvisí rozvinutá výzkumná základna a tedy i silná pozice v oblasti vědy. Město má také velmi dlouhou historii, proto zde najdeme velké množství kulturně-historických památek.

Plzeň tvoří z větší části samostatný okres Plzeň-město a je správním centrem Plzeňského kraje. V rámci tohoto kraje je Plzeň rovněž důležitým výchozím bodem pro

cestovní ruch celého regionu. V západních Čechách zaujímá Plzeň dominantní postavení jako silné průmyslové, obchodní, kulturní a správní centrum. V roce 1989 bylo historické jádro města vyhlášeno za městskou památkovou rezervaci.

V souladu s vizí rozvoje města obsaženou v dokumentu Potenciál města Plzně z pohledu cestovního ruchu – Strategie rozvoje cestovního ruchu 2008-2012 (2007, str. 7) v oblasti cestovního ruchu je globální cílem „zařadit Plzeň mezi nejatraktivnější městské destinace v České republice. Zároveň bude nejatraktivnější destinací v turistickém regionu Plzeňsko a v Plzeňském kraji“.

4.1 VÝVOJ TURISMU V PLZNI

Vzhledem k bohaté historii města, která sahá již do 13. století, je nezbytné alespoň stručně nastínit vývoj cestovního ruchu ve městě. Informace se podařilo získat především ze spisů uložených v Archivu města Plzně.

První zmínky o turismu ve městě sahají do druhé poloviny 15. století, kdy stejně jako na celém území Čech i v Plzni rostl obchod a s ním spojený i cestovní ruch. V Plzni tou dobou vznikaly první „hotelové domy“. V dnešní době se na tuto tradici opět navazuje a Plzeň se otevírá obchodníkům, kteří sem zavítají.

V moderní historii města se koncem 60. let minulého století podle materiálů dochovaných v Archivu města Plzně rozvoj CR spojoval především s historickým jádrem města. Ke zlepšení stavu CR ve městě bylo doporučeno A. Macháčkem několik návrhů. Jedním z nich bylo i vytvoření modelu města po vzoru Langweilova modelu Prahy. Plastový model města Plzně (viz příloha 2) byl vytvořen nakonec až roku 1995 společností ArchModel a v současné době je umístěn v historické budově radnice (Arch. Model 2006). Dále bylo nutno nabídnout turistům hodnotnou průvodcovskou službu (Archiv města Plzně 1969).

Z plánovaného Programu rozvoje města Plzně pro roky 1971-1975 bylo zjištěno, že v polovině 70. let měla být uvedena do provozu rekreační oblast na tehdy budované přehradě Plzeň – Bory (dnes vodní nádrž České údolí) (Archiv města Plzně 1969). Přehrada byla dokončena v roce 1972, vznikla zde rekreační oblast. Bohužel vzhledem ke značnému znečištění řeky Radbuzy se zde nedoporučuje koupání a přehrada má každoročně problém se sinicemi. Oblast je využívána pro rekreační bydlení, jsou zde sportoviště a cyklostezky, ale nenachází se zde např. oficiální koupaliště (Povodí Vltavy 2012).

Důležitou roli pro návštěvnost Plzně mělo plzeňské Výstaviště, postavené již roku 1938. Důležitým mezníkem pro Výstaviště byl rok 1959, kdy do Plzně přešla část československé

expoze z výstavy EXPO v Bruselu. Roku 1966 vznikla příspěvková organizace Ex Plzeň a téhož roku zde byla zahájena celostátní výstava s názvem Československo – země štedrá, pohostinná a krásná, která se kromě jiného věnovala i cestovnímu ruchu (Archiv města Plzně 1970). Výstavu každoročně navštívilo až čtvrt milionu lidí. Po roce 1989 zájem lidí o výstavnictví v Plzni opadl, výstaviště začalo chátrat a nakonec na původním pozemku vzniklo v roce 2002 obchodně-zábavní centrum (Český rozhlas 2011).

Cestovní ruch po roce 1989 zaznamenal stejně jako v ostatních částech republiky bouřlivý vývoj. S nárůstem turistů, především ze zahraničí, muselo postupně dojít k rozvoji počtu podnikatelských subjektů (především cestovních kanceláří) a ke zvýšení kapacit ubytovacích zařízení.

V roce 1993 proběhlo jedno z prvních jednání o problematice aktivního cestovního ruchu v Plzni. Hlavním bodem programu bylo zaměřit se na Plzeň očima zahraničního návštěvníka a seznámit se s projekty dlouhodobého rozvoje plzeňské aglomerace. Připomínky a návrhy se týkaly především stavu města, nabídky ubytovacích kapacit a zvláštní pozornost byla věnována otázce propagace města. Turistická infrastruktura byla v té době na nevyhovující úrovni, která neodpovídala požadavkům turistům ze zahraničí. Naprosto nedostačující byly v té době pro aktivní cestovní ruch služby návštěvníkům (otevírací doba obchodů a služeb, chybějící prodejny suvenýrů, nedostatek veřejně přístupných a kvalitních informačně - propagačních materiálů). Poukázáno bylo také na to, že ve městě chybí informační středisko (Archiv města Plzně 1990, 1993). Informační centrum bylo nakonec založeno v roce 1994 jako Informační centrum města Plzně, jehož hlavním úkolem bylo pomoci v orientaci návštěvníkům města a poskytnout informační servis turistům. Postupně se činnost informačního centra rozvíjela až do dnešní podoby (ICMP 2012).

Postupně sice Plzeň změnila svůj vzhled a přístup k návštěvníkům, ale ani ke konci 90. let minulého století nebyla považována za turistickou destinaci. V podstatě jedinou turistickou atrakcí v Plzni byl pivovar Plzeňský Prazdroj. V zájmu města tedy mělo být, aby se tento stav pokusilo změnit, neboť příjmy z cestovního ruchu nejsou zanedbatelnou položkou v rozpočtu města. Co se týče ubytovacích zařízení, od roku 1990 došlo v transformačním procesu ke značným změnám v důsledku privatizace ubytovacích objektů, adaptace a výstavby nových objektů, změny funkce objektů – převod z tzv. vázaných forem do volného CR. Kolem roku 1996 následoval rychlý nárůst ubytovacích služeb v soukromí. V roce 1998 vznikla řada propagačních tiskovin a byl vytvořen zřejmě jeden z prvních slevových systémů v republice

(Okruh srdcem města) (viz *příloha 3*), který turistům nabízel možnost zvýhodněné návštěvy nejvýznamnějších atraktivit v centru města.

4.2 LOKALIZAČNÍ PŘEDPOKLADY

Lokalizační předpoklady cestovního ruchu umožňují umístit a dále rozvíjet aktivity CR v určitém území na základě charakteristik „nabídky“ daného území. Nejčastěji jsou vyjádřeny atraktivitou přírody a krajiny nebo kulturními hodnotami a pozoruhodnostmi v pozorovaném místě. Pro rozvoj cestovního ruchu je nejvýhodnější, pokud dojde k vzájemnému propojení obou složek (Bína 2002).

4.2.1 PŘÍRODNÍ PŘEDPOKLADY

Aby mohl být vhodně využitý předpokládaný potenciál určitého území, musí se ponechat nenarušené životní prostředí a přírodní podmínky určité kvality. Pokud jsou tyto podmínky zajištěny, je možné je využít pro rozvoj CR.

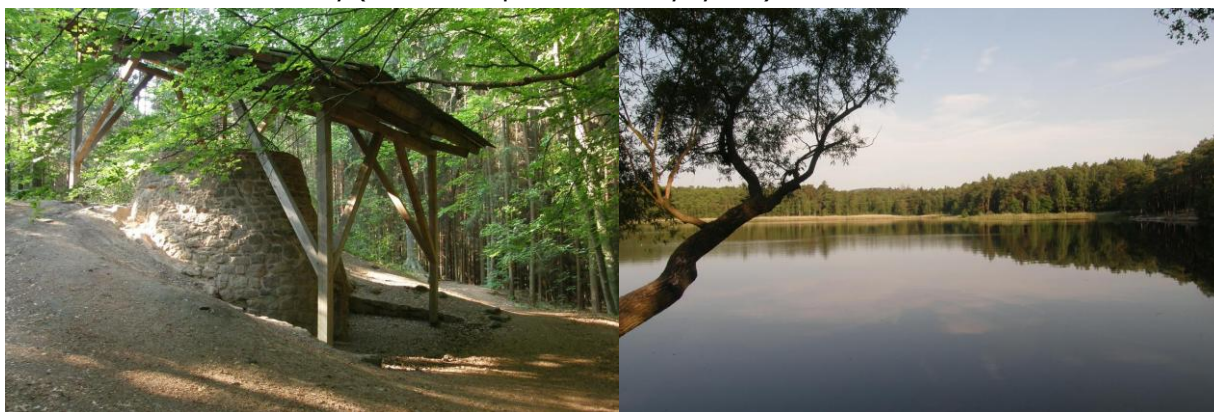
Plzeň leží v nadmořské výšce 311 m n. m. (náměstí) v tzv. Plzeňské kotlině, kterou ze severu zakončuje Krkavecká pahorkatina, na jihovýchodě Radyňská vrchovina a na východě Radečské pásmo (Demek a kol. 2006). V Plzni se stékají čtyři řeky – Mže, Radbuza, Úhlava a Úslava.

V blízkém okolí města se nacházejí chráněná území se zajímavými geologickými výtvary, vzácnými rostlinami a živočichy. Tabulka chráněných území je v *příloze 4*. Zajímavá naučná stezka zpřístupnila turistům nahlédnout do okrajové části Bukovce, kde řeka Berounka vytvořila hluboké údolí s přirozenými lesními porosty parkového charakteru. Jsou tu přírodní památky a přírodní rezervace Háj a Zábělá, kde se vyskytuje přirozený dubohabrový les a doubrava. Na druhé straně města, kde do města přitéká řeka Mže, turisté objeví přírodní památky v pískovcových skalách. Další přírodní památkou je jedinečný Kopeckého minerální pramen, který se nachází při západním okraji městské části Lochotín (Magistrát města Plzně, Odbor životního prostředí 2011).

Plzní prochází několik naučných stezek (viz *obrázek č. 8*). Nejen pro rekreanty je zajímavá Sigmondova stezka zahrnující zajímavosti rekreační oblasti Bolevecké rybníky. Na její trase se nachází přírodní rezervace Petrovka s přirozenými mokřadními a lužními společenstvy, Petrovská díra, Petrovský pramen, památný smrk ztepilý zvaný Troják, jehož stáří se odhaduje na 140 let, křížové prameny a další zajímavosti. Naučná stezka dále

pokračuje rezervací Kamenný rybník s rašeliništěm kolem Šídlovského rybníka. Na břehu Šídlovského rybníku zvaného „Šídlovák“ byla v roce 1922 zřízená ozdravovna pro děti s tuberkulózou. Po válce ozdravovna sloužila pro letní pobyty dětí. Od 50. let 20. století budova chátrala a v závěru roku 1997 byla zbořena. Další stezkou na území Plzně je Homolka, která prochází lesoparkem na Slovanech a seznamuje především s exotickými dřevinami. Stezka Zábělá vede z Bukovce na Holý vrch. Tato stezka prochází rezervací s přirozeným reliktním borem a habrovou doubravou s bohatou hájovou vegetací (Matušková, Novotná 2007).

Obrázek č. 8: Naučné stezky (Kolomazná pec a Kamenný rybník)



Zdroj: foto autorka, srpen 2011

Rozdílný reliéf z hlediska výškové členitosti je na území Plzeňské kotliny vhodný především pro pěší turistiku. V posledních letech zažívá Plzeň „boom“ s cyklostezkami. Magistrát města se chová ke svým obyvatelům – cyklistům vstřícně a buduje stále více bezpečných cyklostezek a cyklotras (Plzenskonakole.cz 2011), které jsou znázorněny v příloze 5. Další možnosti turistiky také podporuje řada vodních toků, které územím Plzně protékají. Jednou z nejznámějších vodáckých cest v České republice je Berounka. Tato řeka je celoročně sjízdná v délce 139 km z okraje Plzně do Zbraslavi. Dalšími sjízdnými toky v oblasti, ovšem už s časovým omezením sjízdnosti v průběhu roku podle stavu vody, jsou Úslava, Úhlava, Radbuza a Mže (Matušková, Novotná 2007).

Velký význam pro cestovní ruch v Plzni má Bolevecká rybníční soustava. Z technického i krajinářského hlediska se jedná o unikátní pozdně gotické dílo z konce 15. století. V současnosti soustava zastiňuje rekreační a krajinářskou funkci hospodářské využití. Což dokazuje i fakt, že rybníky jsou od roku 1981 určeny k rozvoji vodní rekreace (Správa veřejného statku města Plzně 2011). Nachází se zde hustá síť rekreačních a turistických cest,

rozhledna na Krkavci a koupaliště Ostende u Velkého Boleveckého rybníka (Matušková, Novotná 2007).

Součástí města je i mnoho parků, které slouží jako odpočinková místa jak pro místní obyvatele, tak i pro turisty. Pásmo parků, nazývané sady, obklopují historické centrum Plzně ze tří čtvrtin. Vznikaly již od počátku 19. století na místech zbouraných městských hradeb. Jedním z nejznámějších parků jsou Křižíkovy sady v klidném prostředí u Západočeského muzea. Dalším odpočinkovým místem je Mlýnská strouha, která byla v roce 2010 vyhlášena Parkem roku, a právem ji obyvatelé města považují za jedno z nejkrásnějších míst ve městě. Obnova Mlýnské strouhy (viz *obrázek č. 9*) byla dalším krokem k postupné regeneraci zeleného prstence kolem historického jádra Plzně. Díky rekonstrukci bylo možno na místo vrátit vodní prvek – jezírko, bylo zde vysazeno několik listnatých alejových stromů a speciálně pro toto místo byly vytvořeny barevné plastiky určené k posezení a prolézání (Správa veřejného statku města Plzně 2010).

Obrázek č.9: Mlýnská strouha



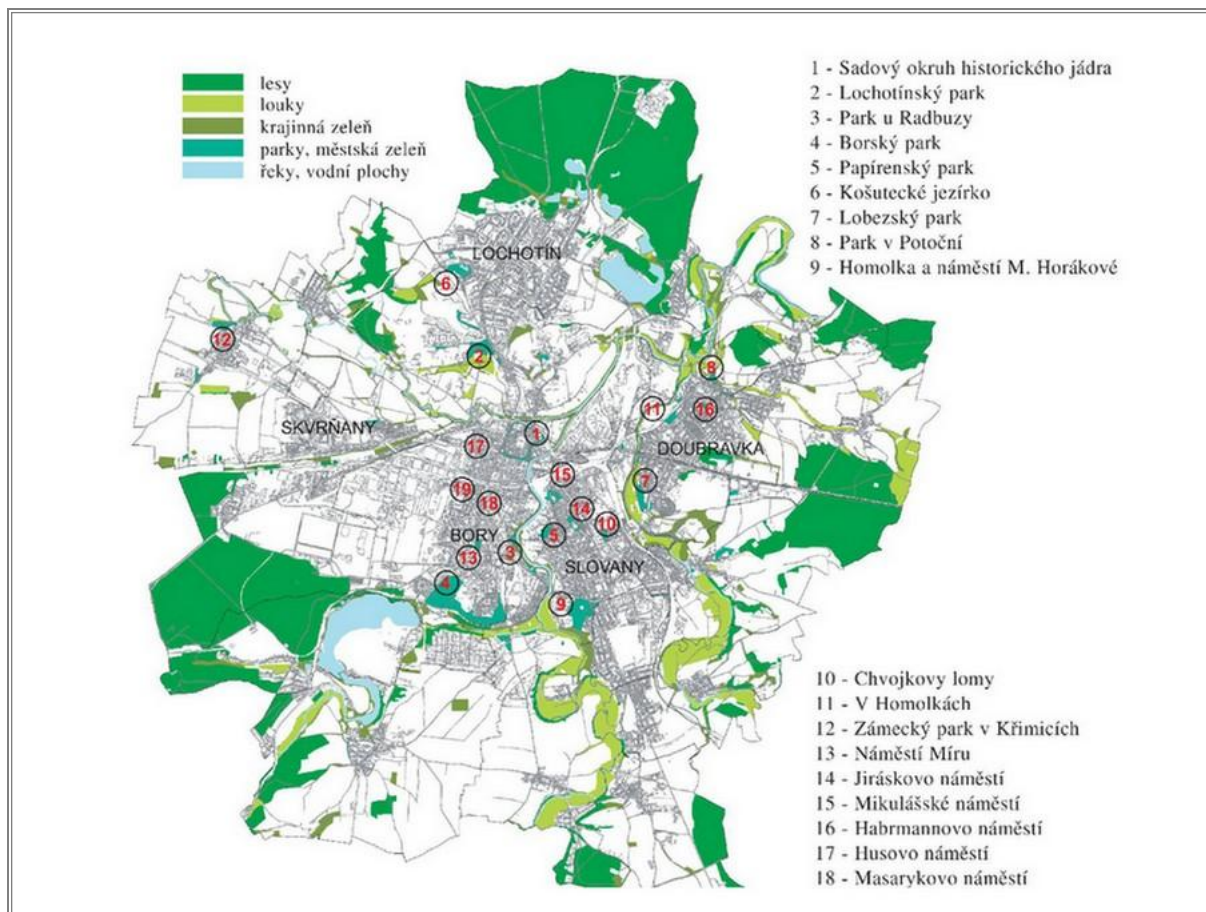
Zdroj: foto autorka, srpen 2011

K dalším parkům patří také Smetanovy sady, Kopeckého sady, Šafaříkovy sady (viz *obrázek č. 11*) a Štruncovy sady, kde v prostředí vzrostlých stromů a zajímavých parkových úprav jsou umístěny sochy a pomníky připomínající významné osobnosti města. Zmíněné parky jsou vyznačeny na *obrázku č. 10*, který dále znázorňuje územní plán vybraných prvků veřejné zeleně v Plzni.

Jedním z významných témat plzeňského programu pro Evropské hlavní město kultury 2015 (dále EHMK) je právě zeleň a veřejná prostranství, především se jedná o zvýšení kvality veřejných prostranství a jejich využitelnost pro kulturní a komunitní aktivity. Postupně by

mělo dojít na obnovu parku na Mikulášském náměstí, Borského parku a Lesoparku Ostende (Plzeň2015 2012).

Obrázek č.10: Územní plán vybraných prvků veřejné zeleně v Plzni



Zdroj: Odbor životního prostředí Magistrátu města Plzně 2002

4.2.2 HISTORICKÉ PŘEDPOKLADY

Historické předpoklady, někdy též nazývané kulturně-historické, patří mezi specifickou skupinu socioekonomických předpokladů, s výrazným lokalizačním efektem pro cestovní ruch i rekreaci (Matušková, Novotná 2007).

Založení Plzně se datuje kolem roku 1295, kdy bylo založeno z příkazu krále Václava II. Tehdejší Plzeň vyrostla na ploše velké přibližně 20 ha s půdorysem pravoúhlé sítě 15 ulic a náměstí (Magistrát města Plzně 2011).

Plzeňské památky byly postaveny v nejrůznějších architektonických slozích. Nejvíce se v Plzni projevilo období gotiky.

Za jednu z nejdůležitějších historických částí města se považuje historické jádro Plzně, náměstí Republiky a přilehlé ulice, které každoročně navštíví tisíce turistů, ať už kvůli architektuře, nebo akcím, které se na náměstí pořádají. Jedná se například o festival Struny na ulici nebo studentský Majáles. Na náměstí se také konají pravidelné trhy, které jsou převážně řemeslného charakteru (Magistrát města Plzně 2011). Architektonickou dominantou jádra je katedrála sv. Bartoloměje (viz *obrázek č. 11*), jejíž věž je nejvyšší chrámovou věží v ČR.

Obrázek č. 11: Katedrála sv. Bartoloměje a Šafaříkovy sady



Zdroj: foto autorka, srpen 2011

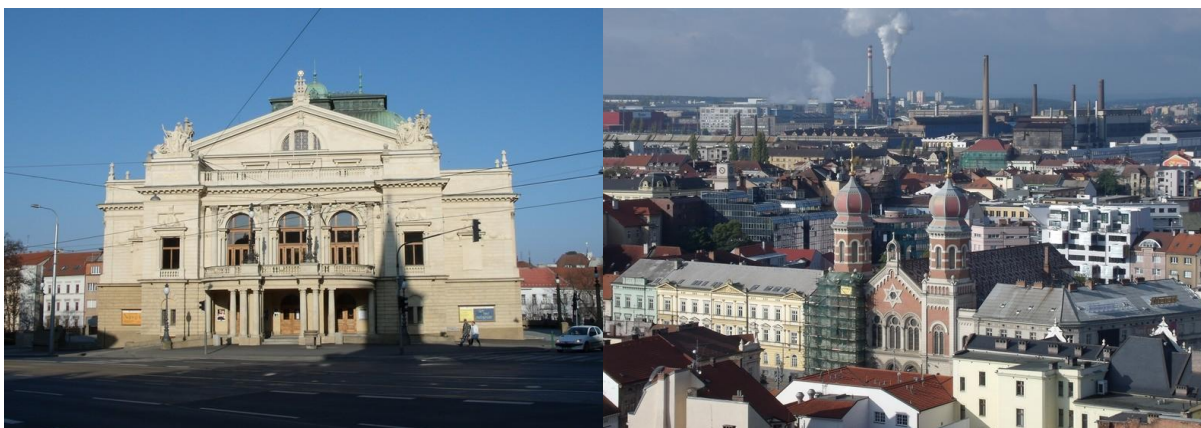
Důležitou stavbou na náměstí Republiky je také městská radnice, která dnes slouží jako reprezentační část Magistrátu města Plzně, a má tak významné společenské, správní a kulturní poslání (Matušková, Novotná 2007). Mezi radnicí a katedrálou sv. Bartoloměje stojí morový sloup z roku 1681, který byl postaven jako díkůvzdání za mírný průběh epidemie moru v předchozím roce.

Dalšími významnými historickými stavbami na náměstí Republiky jsou: Císařský dům, Pechovský dům, Dům u Červeného srdce, Arciděkanství, Bezděkovský dům, Dům u Božího oka, Scriboniovský dům a Chotěšovský dům (Magistrát města Plzně 2011). Velmi atraktivní

je pro turisty plzeňské historické podzemí, jehož rozsah chodeb (asi 17,5 km) ho řadí k největším historickým podzemním systémům ve střední Evropě.

Architektonicky pamětihodné jsou budovy nynějšího Divadla J. K. Tyla (viz *obrázek č. 12*) ve Smetanových sadech a Západočeského muzea v Kopeckého sadech. Návštěvníci divadla mohou navštívit nejen představení, ale každoročně mají možnost prohlédnout si zákulisí divadla. Muzeum je nejvýznamnější muzejní ústav v západních Čechách a je střediskem vědecké práce v řadě vědních oborů.

Obrázek 12: Divadlo J. K. Tyla a Velká synagoga



Zdroj: foto autorka, březen 2012, říjen 2011

Jednou z nejoblíbenějších turistických atrakcí v Plzni je Pivovar Plzeňský Prazdroj, který každoročně navštíví až 180 tisíc turistů (Magistrát města Plzně 2011). Během prohlídky je návštěvníkům pivovar představen v návštěvnickém centru a dále si mohou prohlédnout moderní stáčírnu, novou expozici Pilsner Urquell, varnu, síň slávy a sklepy. Díky pivovaru se v Plzni rozvíjí unikátní industriální památka. Jediné svého druhu na světě je potom pivovarské muzeum, kde si návštěvníci mohou prohlédnout sladovnu, hvozď na sušení sladu, valečku, ležácké sklepy s lednicí, které ústí do plzeňského podzemí či prostory bývalého šenku (Matušková, Novotná 2007).

Další velkolepá stavba čeká na turisty, kteří do Plzně přivítají vlakem. Jedná se o budovu hlavního nádraží, která byla za druhé světové války silně bombardována a prakticky zničena. Následně byla postavena znovu. Dnes zde probíhá rekonstrukce, jejíž ukončení je plánováno na březen 2013 (ČT24 2011).

Architektonickou zajímavostí v Plzni je areál věznice na Borech, který má tvar osmicípé hvězdy, v jejímž středu se nachází budova s kupolovitou střechou.

Nejmladší historickou budovou na území Plzně je Velká synagoga (viz *obrázek č. 12*) z roku 1892. Jedná se o největší synagogu v ČR, druhou největší v Evropě a třetí největší na světě. Tato velkolepá stavba dnes díky své vynikající akustice slouží jako koncertní sál a dále se zde pořádají různé výstavy.

Roku 1894 pak byl v Plzni postaven v novorenesančním stylu Posádkový dům armády – Peklo. Tento objekt dnes slouží díky svým velkým prostorům pro pořádání různých společenských akcí. Od roku 2005 v areálu sídlí muzeum generála Pattona (Patton Memorial Pilsen) (Kejha, Janouškovec 2010).

Důležitou roli pro turisty hrají i památky lidové architektury, které jsou na několika místech Plzně. Jedná se především o tzv. soubory zděné lidové architektury plzeňského typu. Tato architektura souvisí s tím, jak se Plzeň postupně rozrůstala a pohltila tak malé obce rozmístěné po jejím obvodu, v nichž se většinou zachovala historická jádra (nejčastěji náves s kapličkou). V Plzni je možno navštívit tři vesnické památkové rezervace a sedm vesnických památkových zón (viz *příloha 6*) (Magistrát města Plzně 2011).

Kulturně historické památky patří podle ICMP stále mezi turisty k nejžádanějším.

4.3 SELEKTIVNÍ PŘEDPOKLADY

Selektivní předpoklady se týkají intenzity účasti obyvatelstva na cestovním ruchu a dokumentují způsobilost obyvatelstva účastnit se cestovního ruchu. Zatím se těmito předpoklady věnuje méně pozornosti, protože se vyskytují mimo oblast cestovního ruchu.

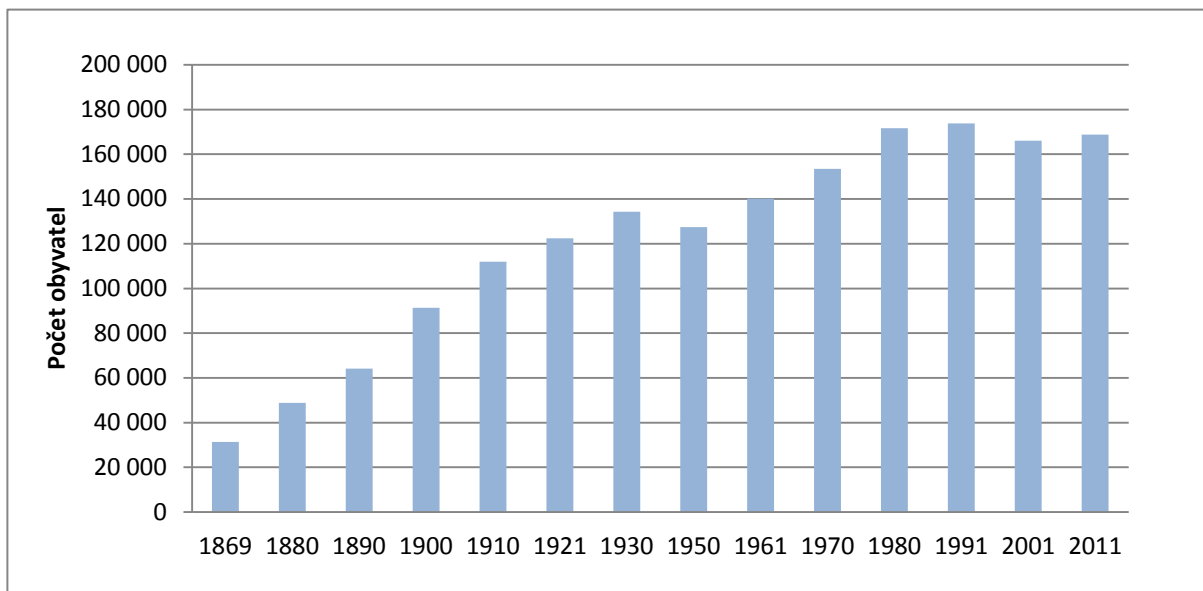
4.3.1 URBANIZAČNÍ A DEMOGRAFICKÉ PŘEDPOKLADY

Správní území města Plzeň se rozkládá na ploše 125 km² a je rozděleno na deset městských obvodů (dále MO) (viz *příloha 7*). Největším městským obvodem podle počtu obyvatel je MO Plzeň 1.

Počet obyvatel Plzně je úzce spjat s rozmachem průmyslu ve městě. V polovině 80. let minulého století začala stagnace a později i pokles počtu obyvatel. Za posledních 15 let zde populace poklesla o 11,5 tisíce obyvatel. Vývoj počtu obyvatel je znázorněn v *grafu č. 1*. Počet obyvatel města se pohybuje pod hranicí 170 000, přičemž k 1.1.2011 dosáhl počet obyvatel čísla 168 808 (ČSÚ 2012). Ve srovnání s průměrem za celou ČR je věková struktura, která z části rozhoduje o účasti v cestovním ruchu a typu rekreační aktivity, v Plzni starší, což je ovšem obecným znakem urbanizovaných oblastí.

Ekonomicky aktivních obyvatel je 52,7 %, což je podobné zastoupení jako v celé ČR (51,2 %). Ve službách cestovního ruchu (pohostinství a ubytování) pracuje 1,9 % obyvatel. Další demografické ukazatele nejsou pro tuto práci přínosné, proto nejsou v této práci více rozvinuty.

Graf č. 1: Vývoj počtu obyvatel v Plzni



Zdroj: ČSÚ 2006, ČSÚ 2012

4.4 REALIZAČNÍ PŘEDPOKLADY

Realizační předpoklady mají „dominující postavení pro konečnou fázi uskutečňování různých forem cestovního ruchu: umožňují oblastí (středisek) cestovního ruchu dosáhnout (pomocí dopravy) a využít je (prostřednictvím ubytovacích, stravovacích i jiných zařízení). Svou kapacitou tvoří „nabídkový strop“ pro využití možnosti lokalizačních podmínek a atraktivit“ (Hřala 1997, s. 25).

Tyto předpoklady dělíme na komunikační předpoklady, ubytovací a stravovací zařízení, doplňková zařízení (sportovní, kulturní a zábavu) a speciální zařízení (cestovní kanceláře, informační centra, směnárny a hraniční přechody) (upraveno dle Mirvald a kol. 1996).

4.4.1 KOMUNIKAČNÍ PŘEDPOKLADY

Komunikační předpoklady jsou jedny ze základních podmínek, které umožňují, aby byl cestovní ruch uskutečněn. O atraktivitě území rozhoduje nejen možnost dopravního spojení, ale především hustota a také kvalita dopravní sítě (Drobná, Morávková 2004). Doprava tak zprostředkovává spojení mezi místem trvalého bydliště účastníka cestovního ruchu s rekreační oblastí, ve které pak zajišťuje dostupnost jednotlivých turistických center. Dopravní síť Plzeňského kraje je zobrazena na *obrázku č. 13*.

Plzeň zaujímá strategickou polohu v západních Čechách a díky nížinnému charakteru je dobře dostupná ze všech směrů. Město leží na pomyslné spojnici mezi Prahou a Spolkovou republikou Německo (dále SRN). Poloha Plzně vytváří jednak skvělé podmínky pro domácí i zahraniční návštěvníky, jednak možnost lokalizace investic spojených s ČR, například budování kongresových center či hotelů. Plzeň je velice významným silničním a železničním uzlem.

Plzeň prochází větev A IV panevropského multimodálního koridoru transevropské dopravní sítě tvořená dálnicí D5 Praha - Plzeň - Rozvadov - SRN a III. železničním koridorem, tratí č. 170 Praha - Cheb. S většími městy v okolí i centry sousedních krajů je město spojeno převážně silnicemi I. třídy (Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje, o.p.s. 2004). Významnými celostátními dopravci, kteří mají zastávku v Plzni, jsou Eurolines a StudentAgency.

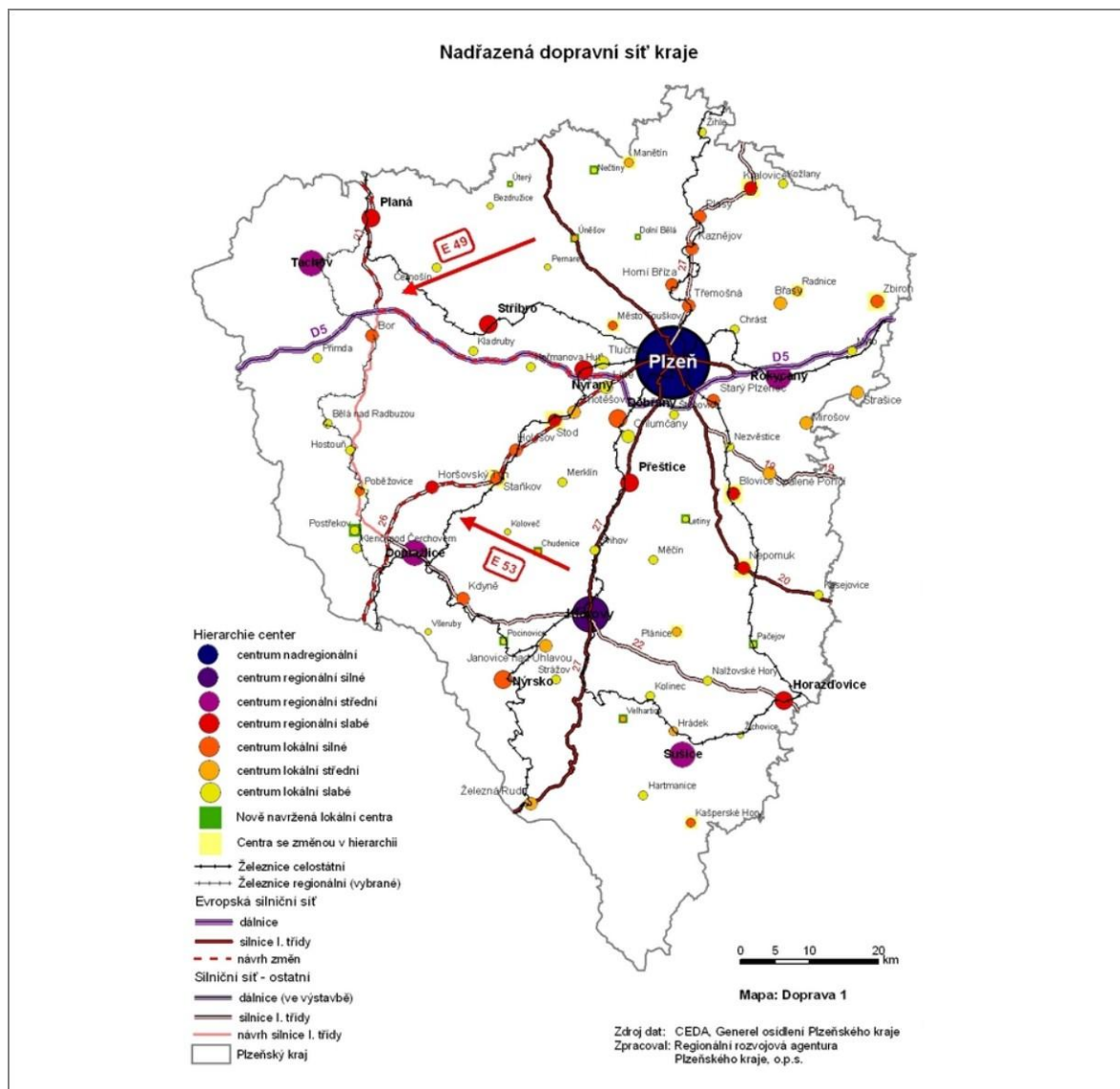
Co se týče letecké dopravy, ta v Plzni zastoupena není. V okolí města se nachází pouze letiště lokálního významu, a sice v Líních, 11 km jihozápadně od Plzně. Nejbližším mezinárodním letištěm pro Plzeň je Praha Ruzyně. Dostupná jsou rovněž letiště v sousedním Bavorsku (Norimberk, Mnichov).

Na svém významu v poslední době nabývá cyklistická doprava. Značný rozvoj zaznamenala cyklistika jako rekreační aktivita. Momentálně prochází územím města Plzně 63 km značených cyklotras (trasy č. 3, 31, 35, 37, 2151, 2125, 2126, 2127). Stezek pro chodce a cyklisty je v Plzni podle generelu cyklistických tras cca 60 km. Tyto cyklostezky jsou vedeny především údolím řek a to na asfaltovém povrchu kromě vodárenského pásma, kde bylo navrženo cyklostezky udělat šterkové. Do budoucna město navrhuje základní síť tras o celkové délce 330 km. V současné době město ovšem nedisponuje dostatečným zázemím pro cyklisty. V Plzni například chybí stojany na kola a možnost uschovat kola v ubytovacích zařízeních je rovněž neuspokojivá. Záměrem města je v souvislosti s projektem Plzeň 2015

dobudovat příslušná zařízení a zharmonizovat jejich podobu s řešením veřejných prostranství (Plzeň2015 2012).

Ostatní formy dopravy jsou pro účely pohybu cestovního ruchu zanedbatelné.

Obrázek č. 13: Nadřazená dopravní síť Plzeňského kraje



Zdroj: Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje, o.p.s. 2007

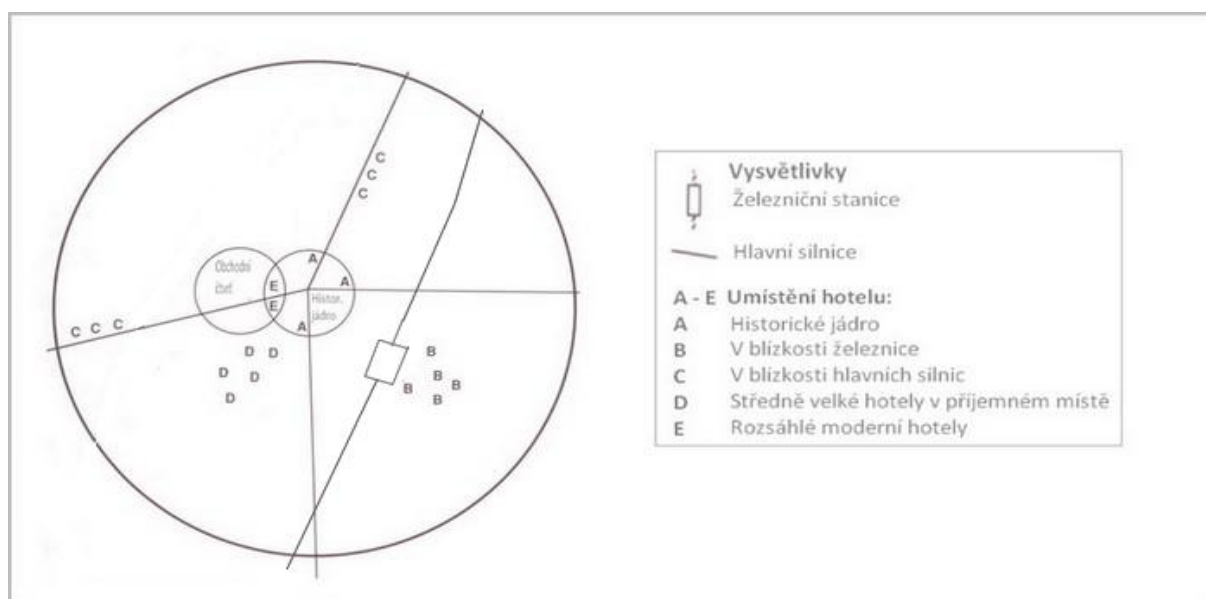
4.4.2 UBYTOVACÍ A STRAVOVACÍ ZAŘÍZENÍ

Důležitou funkci v každém městě plní ubytovací zařízení pro turisty. Návštěvníkovi poskytují možnost zdržet se v místě delší čas, užít si tak jeho zajímavostí a jejich výdaje tak mohou přispět místnímu hospodářství. Každé ubytování tvoří základnu turistických průzkumů v městských i mimoměstských prostředí (Page 1995).

K postupnému nárůstu počtu ubytovacích zařízení v Plzni dochází od roku 1990, což má za následek zvyšující se konkurenci. Čím je konkurence na trhu vyšší, tím bývají služby kvalitnější. Konkurence mezi ubytovacími zařízeními je jedním z důvodů, proč majitelé těchto zařízení vstupují do Asociace hotelů a restaurací. K dynamickému rozvoji ubytovacích zařízení pak došlo během posledních sedmi let, čemuž dal impulz především Program rozvoje města (2006), ve kterém je cestovní ruch veden jako jedna ze tří priorit. Na zvýšenou poptávku začali reagovat investoři a během let 2005 a 2009 se v Plzni zdvojnásobila dosavadní lůžková kapacita v hotelích a penzionech (Plzeň2015 2008).

Můžeme říci, že zřizování ubytovacích zařízení, resp. hotelů v Plzni se drží typických vzorů městské polohy hotelů v celé západní Evropě. Převzatý a následně pro Plzeň upravený model polohy hotelů ve městech je znázorněn na *obrázku č. 14*. Tento model vyzdvihuje význam infrastruktury a dostupnosti, kdy hotely jsou stavěny za specifickými účely (příkladem jsou konference a výstavy) (Page 1995). Následně na mapě na *obrázku č. 15* je znázorněno rozmístění všech hromadných ubytovacích zařízení (dále HUZ) v Plzni.

Obrázek č. 14: Model polohy hotelů ve městech



Zdroj: upraveno podle Ashworth 1989 cit v Page 1995

K 31.12.2011 se v Plzni podle Českého statistického úřadu nacházelo 53 HUZ s celkem 4 471 lůžky (ČSÚ 2012). S porovnáním tohoto počtu s databází ICMP či Magistrátem města Plzně bylo zjištěno, že v této statistice nebyla zahrnuta všechna zařízení (nebyly zahrnuty všechny ubytovny, koleje a penziony) a tak různé zdroje udávají různý počet hromadných ubytovacích zařízení v Plzni. Na nesrovnalost poukazuje i zpráva o ubytovacích kapacitách v dokumentu Potenciál města Plzně z pohledu cestovního ruchu, vypracovaný společností DHV CR spol. s r.o. v roce 2007. Nutno ovšem podotknout, že od roku 2007 vzniklo v Plzni několik nových HUZ, které samozřejmě nemohly ve statistikách být zahrnuty. Proto pro potřeby této práce byl s pomocí ICMP a webových stránek Magistrátu města Plzně vytvořen aktuální seznam všech HUZ v Plzni (viz *příloha 8*), kde celkový počet ubytovacích zařízení dosahuje počtu 75. Tento počet pak bude srovnáván s výsledky ČSÚ a DHV CR spol. s r.o. Některé další statistiky (např. týkající se struktury hostů či poskytování služeb v zařízení) pak budou vycházet z dotazníkového šetření, které autorka prováděla ve spolupráci s 47 ubytovacími zařízeními.

Obrázek č. 15: Rozmístění HUZ v Plzni

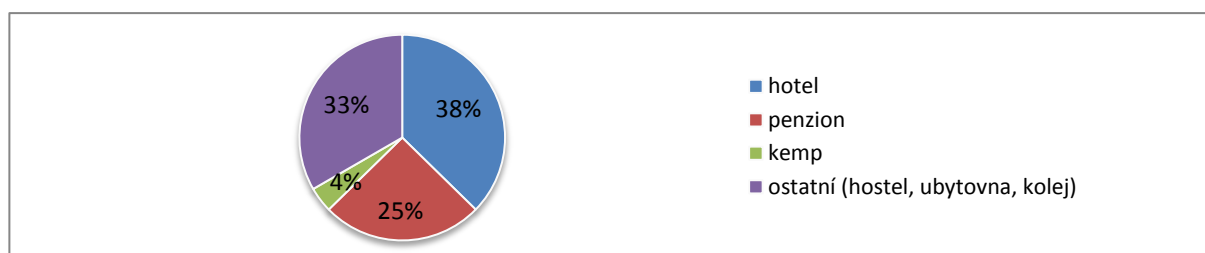


Zdroj: maps.google.cz, vlastní zpracování dle ICMP a Magistrátu města Plzně 2012

Z obrázku č. 15 je patrné, že největší koncentrace hotelů v Plzni je v samém jádru města. Výjimku tvoří hotely Golden Fish a Parkhotel, jež jsou situovány v oblasti Borského

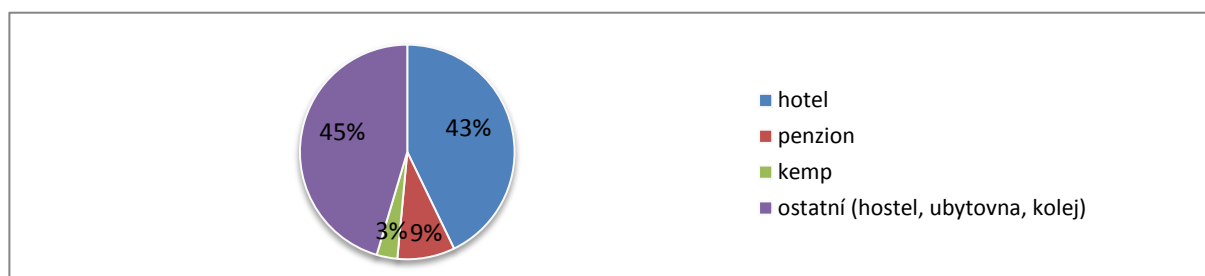
parku. Důvodem je jejich rozlehlost a také služby (např. tenisové kurty), které oba hotely poskytují. Oproti tomu HUZ uvedeny jako ostatní (hostely, koleje, ubytovny) stojí většinou v blízkosti hlavních silnic a rovněž jsou situovány tak, aby byli dobře dostupné pro skupinu lidí, kteří je využívají. Příkladem mohou být vysokoškolské koleje (v blízkosti MHD) a ubytovny (v blízkosti průmyslových areálů).

Graf č. 2: Podíl jednotlivých typů ubytovacích zařízení v Plzni v roce 2011
(počet zařízení n=75)



Zdroj: vlastní šetření, srpen 2011

Graf č. 3: Podíl počtu lůžek v jednotlivých typech ubytovacích zařízení v Plzni v roce 2011
(počet zařízení n=75)



Zdroj: vlastní šetření, srpen 2011

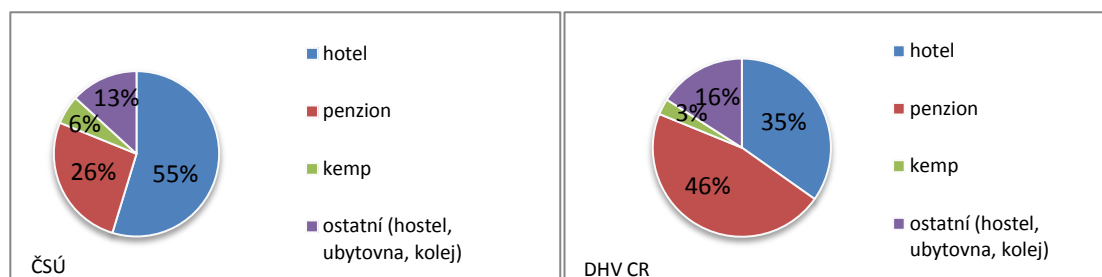
V grafech č. 2 a 3 jsou znázorněny jednotlivé podíly typů ubytovacích zařízení a počtu lůžek, který v 75 zařízení činí celkem 6 919. V Plzni tvoří 38 % ubytovacích zařízení hotely, které jsou na druhém místě v celkovém počtu lůžek. Současné ceny za ubytování v hotelích se pohybují v poměrně širokém rozpětí 900 – 4 500 Kč za noc za dvoulůžkový pokoj většinou včetně snídaně (Dotazníkové šetření 2011). V některých plzeňských hotelech je cena ubytování neadekvátně vysoká, což má za následek nižší naplněnost. Pro turistu tak často vyjde týdenní dovolená v Plzni draž než týden v zahraničí. K největším hotelům v Plzni patří Courtyard by Marriot, Parkhotel a Hotel Angelo. Jedná se o hotely, které nabízejí vysoký standart služeb.

Zhruba třetinu ubytovacích zařízení tvoří hostely, ubytovny a koleje (byly brány v úvahu pouze lůžka, která slouží ke komerčnímu využití), ve kterých se nachází největší počet lůžek. To je především způsobeno vysokou kapacitou ubytoven. Ubytovny slouží především pro pracovníky z jiných krajů a cizím státním příslušníkům, kteří v Plzni turnusově pracují, a proto z hlediska cestovního ruchu nemají žádný význam. Ceny v těchto ubytovacích zařízení se pohybují od 200 Kč za lůžko do 1 300 Kč za dvoulůžkový pokoj (Dotazníkové šetření 2011).

Dále se v Plzni nachází 19 penzionů, které jsou převážně rodinné. Penziony nabízejí těsně před kempy druhý nejnižší počet lůžek, což je samozřejmě dáno možnými kapacitami, které ubytovací zařízení typu penzion může mít. Cena za dvoulůžkový pokoj se v plzeňských penzionech pohybuje v rozmezí 550 – 1 550 Kč.

Jak již bylo zmíněno, nejnižší počet lůžek trvale nabízejí kempy. V Plzni najdeme tři kempy. Interkemping Bílá Hora a ATC Ostende v blízkosti Velkého Boleveckého rybníka a autokemp INA, který se nachází u vodní nádrže České údolí. Tento kemp jako jediný neposkytuje žádná lůžka (Levý 2007).

Graf č. 4: Podíl jednotlivých typů ubytovacích zařízení v Plzni v roce 2010, resp. 2007
(počet zařízení n=53, resp. 69)

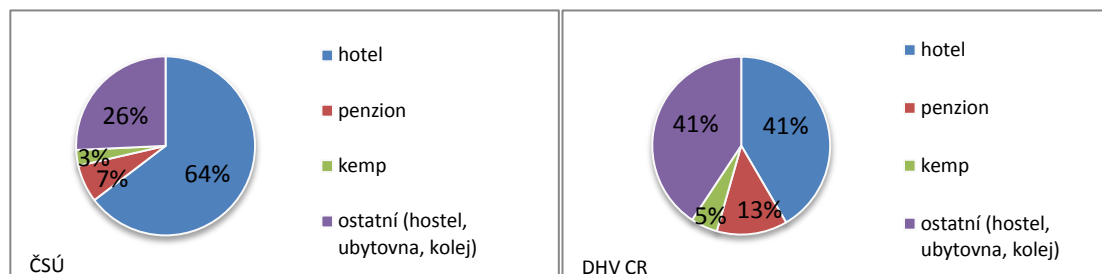


Zdroj: ČSÚ 2010; Potenciál města Plzně z pohledu cestovního ruchu 2007

Pro srovnání dat jsou uvedeny výsledky šetření provedené ČSÚ a DHV CR spol. s r.o. (viz grafy č. 4 a 5) Podle ČSÚ bylo ke 31.12.2010 v Plzni celkem 53 HUZ, z toho 29 hotelů, 14 penzionů, 3 kempy a 7 ubytovacích zařízení vedených jako ostatní. DHV CR spol. s r.o. uvádí ve svých výsledcích z roku 2007 69 HUZ v Plzni, a sice 24 hotelů, 32 penzionů, 2 kempy a 11 ostatních ubytovacích zařízení. Jak již bylo zmíněno, velké rozdíly jsou dány tím, že v Plzni poslední roky neustále vznikají nové hotely a velké hotelové komplexy. Naopak zanikají malé penziony, které nemohou v porovnání právě s nově vznikajícími hotely uspokojit zákaznickou poptávku. Městská plzeňská správa v současné době rovněž hledá cesty, jak zásadně změnit vybavenost města pro cestovní ruch. Impulsem především je

nutnost připravit město na větší zájem návštěvníků v souvislosti se získáním titulu EHMK 2015.

Graf č. 5: Podíl počtu lůžek v jednotlivých typech ubytovacích zařízení v Plzni v roce 2010, resp. 2007 (počet zařízení n=53; resp. 69)



Zdroj: ČSÚ 2010; Potenciál města Plzně z pohledu cestovního ruchu 2007

Z výsledků jiných šetření vyplývají poněkud odlišné závěry. Podle ČSÚ sice v Plzni převažují HUZ typu hotel, ovšem zároveň jsou na první příčce, co se týče počtu lůžek. Zde se můžeme jen domnívat, že je to dáno tím, že zde nebyly uvedeny ubytovny, které slouží převážně pro pracovníky, proto je ČSÚ do svých statistik neuvádí. U výsledků společnosti DHV CR spol. s r.o. je překvapivý počet penzionů. Tento výsledek je vysvětlitelný tím, že výsledky byly pořizovány v roce 2007 a od té doby zaniklo v Plzni mnoho penzionů rodinného typu nebo tyto penziony přestaly být uváděny ve statistikách.

V dotazníkovém šetření dále byla pokládána otázka týkající se služeb, které HUZ poskytují. Jednalo se o následující služby: restauraci, kongresové prostory, saunu či bazén a dále některé ze služeb, pro zlepšení kondice turisty. Z výsledků vyšlo, že nejrozsáhlejší služby svým zákazníkům poskytují hotely, proto následuje porovnání ubytovacích zařízení stejného typu. V dotazníkovém šetření bylo osloveno 27 hotelů různých kategorií. Ve 22 z nich se nachází restaurace a 21 hotelů nabízí svým klientům parkoviště odpovídající počtu lůžek. U zbývajících hotelů se parkoviště nenachází z důvodů polohy hotelu, a sice že jsou v samém jádru města. Sedm hotelů má k dispozici bazén a fitness. Kongresové a konferenční prostory poskytuje 23 hotelů. Kongresové turistice bude více věnováno v dalších částech této práce. Pro všechny oslovené hotely je už samozřejmostí akceptace kreditních karet a propagace pomocí různých letáků, reklam v radiu, tisku a na internetu. Všechny hotely mají své internetové stránky a informace o nich lze získat i prostřednictvím ICMP. Nejvýznamnější a nejmodernější hotely v Plzni vznikají poslední léta, kdy na místní trh přichází světové hotelové řetězce. Jedná se o firmy TOP City & Country Line a Courtyard by Marriott. První zmíněná společnost postavila v Plzni čtyřhvězdičkový hotel Primavera s kongresovým

centrem, druhá hotel Marriott, který slouží jako multifunkční komplex. Oba tyto hotely patří do kategorie First Class a jejich velkou výhodou je dobrá dopravní dostupnost, a sice přímé napojení na dálnici D5.

Dále se dotazníkového šetření zúčastnilo 13 penzionů. Pouze ve čtyřech penzionech se nachází restaurace, devět penzionů poskytuje parkoviště. Penziony jsou v Plzni především rodinného typu, proto u nich nemůžeme hledat rozsáhlejší služby. Stejně jako hotely i všechny oslovené penziony se prezentují na svých webových stránkách.

Ze zbylých ubytovacích zařízení byly do dotazníkového šetření zahrnuty tři vysokoškolské koleje, dvě ubytovny, dva hostely a jeden kemp. Jedná se především o ubytovací zařízení, ve kterých převládají podnikoví pracovníci nebo studenti. Ubytovny nabízejí levné ubytování bez stravy a dalších služeb. U vysokoškolských kolejí je možnost během akademického roku zařídit stravování, ovšem není to v ceně ubytování. Kemp je pro turisty otevřen v letní sezóně. Jeho součástí je restaurace s terasou, sportovní plocha a lidé zde mají možnost zapůjčit si loďku.

Po zhodnocení ubytovacích zařízení lze konstatovat, že Plzeň vyniká množstvím i kvalitou ubytovacích zařízení. I přesto město do budoucna plánuje, v souvislosti se získáním titulu Evropské hlavní město kultury 2015, částečnou změnu vybavenosti celkové turistické infrastruktury. Stávající hotely musí projít zásadní rekonstrukcí, aby byly konkurenceschopné vůči novým zařízením. Ve srovnání např. s Prahou pro Plzeň představuje nespornou výhodu atraktivní poloha a nižší finanční náročnost. Plzeň se tak postupně stává vyhledávaným cílem organizátorů akcí kongresové a incentivní turistiky.

V souvislosti se základními zařízeními CR je nezbytné na tomto místě uvést stravovací kapacity, neboť právě do Plzně přijíždí turisté nejen kvůli poznávání památek, ale také kvůli světoznámému pivu Pilsner Urquell. V Plzni najdeme velice bohatou nabídku stravovacích zařízení, k jejichž průběžné restrukturalizaci a modernizaci dochází od devadesátých let. Kromě klasických českých hospod se v Plzni nachází několik stylových a luxusních restaurací. Stravovací zařízení lokalizována v samém centru města (historické jádro) jsou turisty navštěvována nejčastěji. Tyto restaurace mají ve své nabídce jak české speciality, tak jídla mezinárodní kuchyně. Velmi atraktivní jsou pro turisty, zejména pak ze zahraničí, pivnice.

Plzeň nabízí také velké množství vináren, kaváren a cukráren. Je zde i celá řada barů a hudebních klubů.

V kontextu s titulem Plzeň: Evropské hlavní město kultury 2015 se připravuje projekt, který má svou paralelu v belgickém městě Monsu, který získat titul EHMK rovněž pro rok 2015. Jedná se o projekt vytvoření gastronomického průvodce. Plzeňské provozovny budou mít jedinečnou šanci zapojit se a nabízet nějakou plzeňskou či evropskou specialitu spojenou se značkou EHMK (Ulrych 2011).

4.4.3 DOPLŇKOVÁ A SPECIÁLNÍ ZAŘÍZENÍ

Doplňková zařízení zahrnují sportovní, kulturní a zábavní zařízení.

V současné době stále více lidí preferuje aktivní trávení volného času. Jedná se především o pěší turistiku či cykloturistiku, v poslední době svůj boom zažívají i skateparky a in-line bruslení. Čím širší nabídkou daná oblast disponuje, tím se pro určitou skupinu turistů stává zajímavější.

V Plzni bohužel není dostatečný počet sportovních zařízení, i když v současné době se tento problém zlepšuje. Jelikož je tato práce zaměřena na cestovní ruch ve městě, bude následovat výčet sportovišť (významné sportovní areály viz příloha 9), které mají vztah k turismu. Z tohoto pohledu lze vybavenost rozdělit na zařízení pro pasivní sledování sportu a aktivní sport. Největším lákadlem pro obyvatele města i jeho návštěvníky je zimní stadion ČEZ Aréna, sportovní areál Štruncovy sady a hala Lokomotivy Plzeň. Na svém významu neztrácejí koupaliště, bazény nebo privátní komerční zařízení (např. bowling a squash centra). Velký význam mají pro volný čas veřejná sportoviště specifického zaměření. Jedná se např. o bikrosovou dráhu (Košutka), loděnici (Velký Bolevecký rybník a nábreží Radbuzy na Slovanech), střelnici (Košutka, SSK Dukla Plzeň v Lobzích) či sportovní letiště (Aeroklub Plzeň Letkov) (Magistrát města Plzně 2011).

Většina evropských měst si je vědoma, že se musí prezentovat jako kulturní cíl, aby zvýšily počet návštěvníků. Každé město by mělo těžit ze své historie a postupně připravovat nové a jedinečné kulturní zajímavosti, které nemají přímý vztah pouze s historií. Města by měla budovat nové kulturní produkty. Příkladem může být Guggenheim Museum Bilbao (ETC 2005).

V současné době západočeská metropole poskytuje návštěvníkům po celý rok mnoho příležitostí k nevšedním zážitkům při návštěvách divadel, galerií či nejrůznějších akcí. Nejvýznamnějším plzeňským divadlem je Divadlo J. K. Tyla, jehož součástí je Komorní divadlo. Dalšími divadly jsou Divadlo Alfa, Divadlo Dialog, Divadlo pod lampou, Divadlo Miroslava Horníčka, Divadlo Špalíček a Divadlo V Boudě. Mezi významnou kulturní instituci

se v Plzni řadí budova Západočeského muzea. Mezi další plzeňská muzea patří: Diecézní muzeum, Pivovarské muzeum, Národopisné muzeum Plzeňska, Muzeum Škoda a Patton Memorial Pilsen. Pohled na tvorbu místních, ale i zahraničních umělců turistům nabízejí galerie, kterých je v Plzni více než dvacet. Většinu z nich najdeme v centru města.

Mezi další kulturní zařízení řadíme kina. Podobně jako je tomu v jiných městech i tradiční kina v Plzni potkal stejný osud. Postupně došlo k uzavření sálů, jejichž příčinou byla především technická zaostalost a rovněž čím dál větší náročnost návštěvníků. Roli tradičních kin tak přebírají multikina, které mají více sálů. V Plzni nalezneme dvě multikina (Multikino Cinestar Plzeň a Cinema City) nabízející osm, resp. deset promítacích sálů. Za „tradiční“ kino můžeme považovat kino Beseda, které je součástí společensko – kulturního domu Měšťanská beseda, které paradoxně zahájilo svou činnost až v roce 2002.

Ve městě se nachází areál s velkým potenciálem pro pořádání venkovních akcí. Jedná se o Lochotínský amfiteátr, který slouží již několik desítek let kultuře. Jeho maximální kapacita dosahuje 25 – 30 tisíc osob a je vhodný pro mnoho kulturních akcí, především pak pro open-air koncerty. V minulosti se zde konal známý folkový festival Porta, který v dobách své největší slávy navštěvovaly desetitisíce lidí. Bohužel poslední Porta se konala v Plzni v roce 2002. Nyní je areál i nadále využíván pro menší akce (např. Majáles), ale žádná z nich nedosahuje původní slávy. Dříve areál sloužil i jako letní kino, avšak provoz byl ukončen v roce 2006.

Podle Brychtové (1999) je důležité spojit propagaci a nabídku turistických produktů ve spolupráci s turistickými cíli, což pozitivně ovlivní celkově potenciál města i s ohledem na následný rozvoj turismu. Proto je podstatné přilákat návštěvníky na různé tradiční akce a přiblížit jim tak město z jiného pohledu. Přehled nejvýznamnějších kulturních akcí je uveden v *tabulce č. 2*.

Tabulka č. 2: Tradiční kulturní akce v Plzni

NÁZEV KULTURNÍ AKCE	SPECIFIKACE AKCE	MĚSÍC KONÁNÍ
SMETANOVSKÉ DNY	multizánrový festival (konzerty, divadla, výstavy, sympozia)	únor/březen
APRILIÁDA	zahájení turistické sezóny	duben
FINÁLE PLZEŇ	festival českých filmů	duben
MAJÁLES	studentské májové oslavy	duben
SLAVNOSTI SVOBODY	výročí osvobození Plzně americkou armádou	květen
HISTORICKÝ VÍKEND	pohádkové reje, historické postavy	červen
SKUPOVA PLZEŇ	český festival profesionálních divadel	červen
MEZINÁRODNÍ FOLKLÓRNÍ FESTIVAL	české a světové folklórní skupiny hrají a tančí v centru města	červen

NÁZEV KULTURNÍ AKCE	SPECIFIKACE AKCE	MĚSÍC KONÁNÍ
DIVADELNÍ LÉTO POD PLZEŇSKÝM NEBEM	divadelní představení hrané v centru města	červenec
FESTIVAL NA ULICI	festival hudby a divadla	červenec/srpen
PISNER FEST - OSLAVA PLZEŇSKÝCH PIV	dny plné zábavy, dobrého jídla a plzeňského piva	srpen
DNY VĚDY A TECHNIKY V PLZNI	popularizace vědy a techniky, výstava technických exponátů	září
DIVADLO 2012	mezinárodní divadelní festival	září
PLAVBA 21. STOLETÍM	Soutěž recesních plavidel na Radbuze	září
OHÝNKY	velkolepý souboj ohňostroju	září
MEZINÁRODNÍ BIENÁLE KRESBY	díla současné jednobarevné kresby	říjen
JAZZ BEZ HRANIC	mezinárodní jazzový festival	říjen
PLZEŇSKÉ OSLAVY VZNIKU REPUBLIKY	oslavy národní samostatnosti	říjen
VÁNOČNÍ ZPÍVÁNÍ KOLED	největší zpívání koled v Čechách na náměstí Republiky	prosinec

Zdroj: Magistrát města Plzně 2012

Dále je nutno podotknout, že v souvislosti s titulem města EHK 2015 se Plzeň soustředí na rozvoj kulturní scény. Město se svou přihláškou zavázalo, že do roku 2015 musí vzniknout nové kulturní a volnočasové budovy. Město se uvolilo k šesti klíčovým investicím. V Plzni tak vznikne nová budova divadla (*příloha 10*), nová budova Západočeské galerie, kulturní centrum 4x4 Cultural Factory Světovar, Muzeum designu a životního stylu Světovar, relaxační centrum Štruncovy sady a dojde k úpravám veřejných prostranství směřující k jejich využití pro kulturní aktivity (Ulrych 2011).

Turisty by také mohly do Plzně přilákat nově vznikající akce uvedené v *tabulce č. 3*, které pořádá od roku 2011 plzeňský tým EHK.

Tabulka č. 3: Profilové akce pořádané EHK v Plzni

NÁZEV AKCE	SPECIFIKACE AKCE	MĚSÍC KONÁNÍ
DEN EVROPY	konference věnovaná EHK	květen
DEN MELINY MERCOURI	studentský happening na Americké třídě	červen
FÓRUM PRO KREATIVNÍ PLZEŇ	návaznost na Den Evropy	září

Zdroj: Plzeň2015 2012

Zatím ojedinělým projektem v ČR, který do Plzně přitahuje stále více turistů, je Techmania Science Center, otevřený v roce 2008. Tento projekt je založen na expozicích složených z interaktivních exponátů, které herní formou přibližují určitý matematický či fyzikální princip (Techmania Science Center 2012).

Jedním z turisticky nejnavštěvovanějších míst zůstává Zoologická a botanická zahrada, jež je druhou nejstarší v ČR. Žije zde více než 1300 druhů zvířat a 1000 druhů rostlin. Součástí je DinoPark, ve kterém se nachází 30 modelů dinosaurů, a Japonská zahrada.

Většina turistické činnosti je neoddělitelně spojena s nějakou formou nákupu. Ať už se jedná o nákup jídla a pití, přes prodej suvenýrů, po poskytování různých služeb. Proto je nutno u doplňkových zařízení zmínit obchodní vybavenost, která svou měrou také přispívá k turismu ve městě. Jak naznačuje Law (2002), právě nakupování představuje jeden z motivů jak nalákat návštěvníky. Proto se po celém světě začaly stavět nákupní centra, kde se skloubila myšlenka nakupování se zábavou. Pod jednou střechou tak návštěvník nalezne obchody, restaurace, sportovní zařízení či rozsáhlé kinosály. Je to místo, kde by návštěvník měl cíleně strávit větší část dne.

Obrázek č. 16: Rozmístění obchodních center v Plzni



Zdroj: maps.google.cz, vlastní zpracování dle Magistrátu města Plzně 2011

Jak vyplývá z mapy na obrázku č. 16, obchodní centra (jejich seznam viz příloha 11) v Plzni jsou umístěna jak na okraji, tak v samém centru města. Podobně jako v ostatních českých městech i v Plzni došlo k významným změnám v kvalitě, kvantitě i struktuře maloobchodní sítě. Jak uvádí Potenciál města Plzně pro cestovní ruch (2007), síť obchodů

v Plzni je předimenzovaná. Jejich nabídka je komplexní a zcela pokrývá potřeby obyvatel i návštěvníků regionu. Tradičními suvenýry, které si turisté z Plzně odváží jsou především pивní sklo a pивní suvenýry, české sklo a porcelán a předměty s logem Plzně.

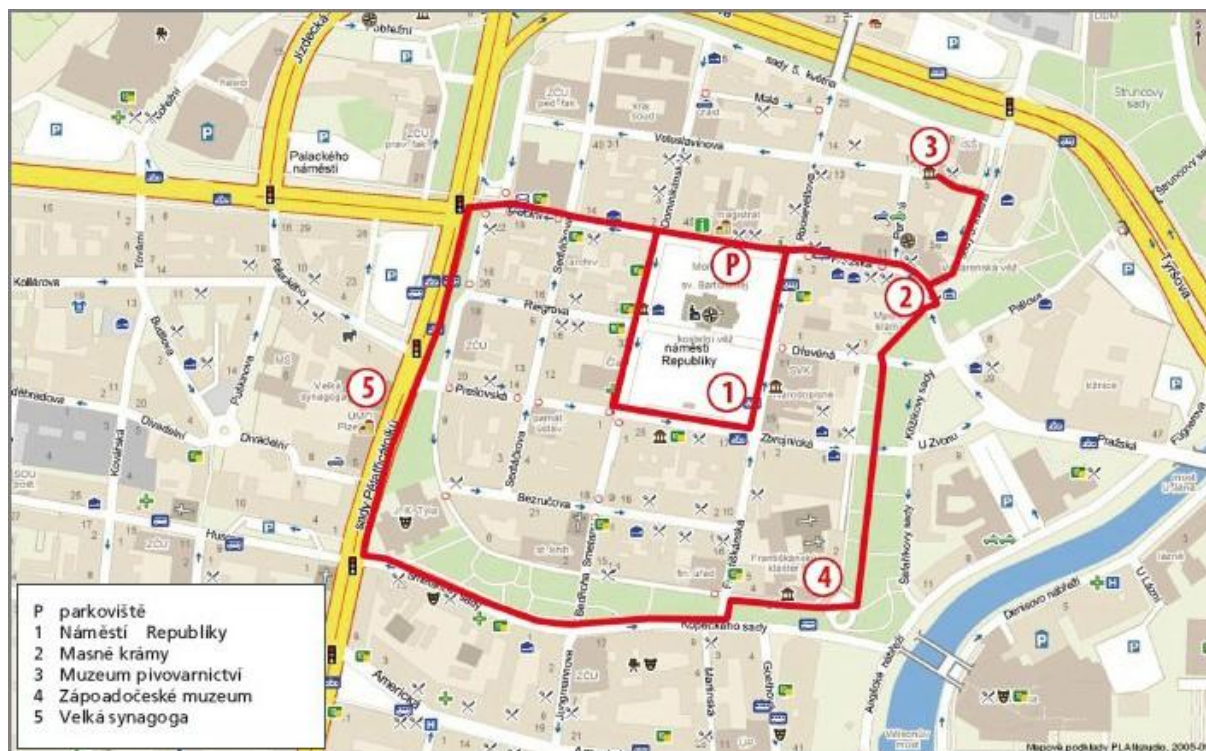
V Plzni se nachází celkem 83 cestovních kanceláří a agentur (Firmy.cz 2012). Jsou zde zastoupeny všechny velké cestovní kanceláře (např. Čedok, Firo-tour, Fischer) a dále tu sídlí řada regionálních cestovních kanceláří a agentur.

Z hlediska cestovního ruchu plní nepostradatelnou funkci Informační centrum města Plzně, které sídlí v přízemí radničního komplexu a má svou pobočku v budově Hlavního nádraží ČD. ICMP zajišťuje základní informační materiály o Plzni v několika světových jazycích, podává turistické informace o atraktivitách, o kulturních, sportovních a společenských akcích v Plzni i okolí, poskytuje noviny a časopisy z oblasti turistiky a cestovního ruchu včetně přehledů kulturních akcí a mnoho dalšího. ICMP dále zajišťuje průvodcovskou službu v pěti jazycích a vede detailní evidenci návštěvníků (ICMP 2012).

Základní informace o městě podávají rovněž recepce hotelů a penzionů a návštěvnické centrum Pilsner Urquell. Nevyhovující je situace na Centrálním autobusovém nádraží v Plzni, kde jsou poskytovány pouze informace o odjezdech a spojích a zcela zde chybí všeobecný informační stánek, který by poskytl základní informace o městě, možnostech ubytování, či kulturním a sportovním vyžití.

Na závěr je nutno podotknout, že Plzeň se v poslední době stává velmi přívětivým městem k pohybově postiženým návštěvníků. Nachází se tu několik bezbariérových tras. Nejznámější je trasa: Plzeň město piva, zobrazená na *obrázku č. 17*, kde se návštěvníci mohou pohybovat po rovné dlažbě a nájezdy a sjezdy z chodníků jsou mírné. Bezbariérový přístup pro osoby s handicapem je zajištěn například na úřady, do bank, některých restaurací. Nedostačující zůstává nabídka ubytování pro handicapované osoby. Aktuální informace jsou uvedeny na internetových stránkách Magistrátu města Plzně, kde vznikají ve spolupráci města s Bezbariérovou komisí Plzeňského kraje, Centrem pro postižené a Sdružením vozíčkářů Plzeňska (Magistrát města Plzně 2012).

Obrázek č. 17: Bezbariérová trasa v Plzni: Plzeň město piva



Zdroj: Rozvoj cestovního ruchu, o.s. 2012

Shrnutí

V rámci kraje i širšího území západních Čech je Plzeň nejvýznamnějším centrem osídlení a ekonomiky. Díky své poloze má město **výhodné dopravní napojení na dálnici D5** a významné silnice I. a II. třídy. Rovněž je významným železničním uzlem. Pozitivem je také dobrá dostupnost pražského letiště Ruzyně. Z pohledu cestovního ruchu má město **dostatek lokalizačních i realizačních předpokladů**. Zvláště pak realizačních předpokladů ve městě neustále přibývá. Výrazně **stoupá počet jak ubytovacích tak stravovacích zařízení**, a výrazně tak **stoupá i kvalita poskytovaných služeb**. Poslední dobou hrají větší roli pro cestovní ruch i obchodní centra, kterých v Plzni za posledních deset let výrazněji přibýlo.

Město se stále více otevírá turistům a s ohledem na získaný titul EHK 2015 si Plzeň slibuje významné zvýšení příjezdového turistického ruchu. Plzeň zdůrazňuje především svůj kulturní potenciál a má **vysoký potenciál stát se velice atraktivním městem v České republice**.

5 NÁVŠTĚVNOST PLZNĚ

Pro rozvoj cestovního ruchu ve městě je důležité znát současnou klientelu a následně podle ní zaměřit turistickou nabídku. Průzkumy provedené přímo mezi návštěvníky jsou nejvýznamnějším podkladem pro hodnocení atraktivity města.

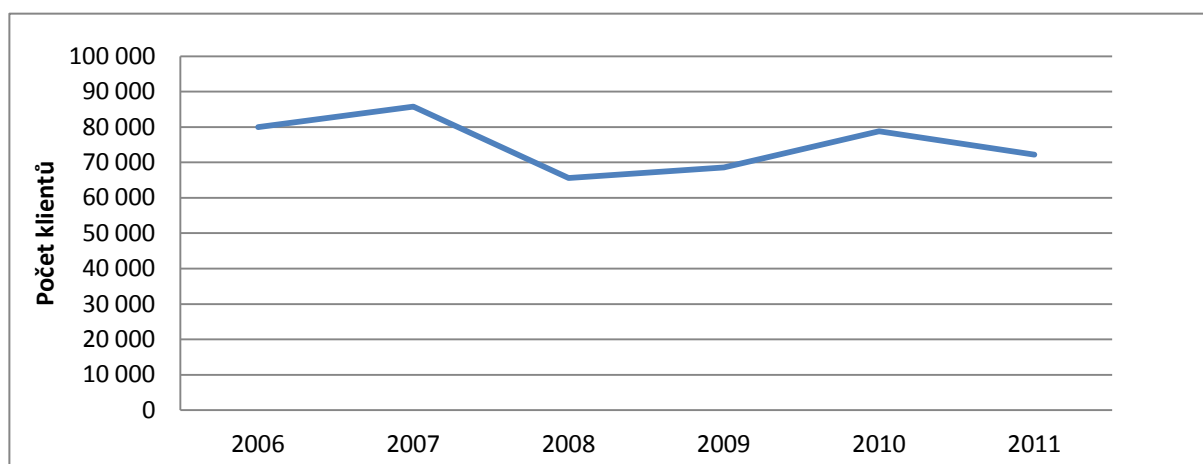
Plzeň nabízí atraktivní turistické cíle a rovněž významné akce evropského měřítka (např. již zmíněné festivaly Divadlo či Jazz bez hranic). Jak uvádí ETC (2005), k nalákání dalších návštěvníků je důležité zaměřit se především na kulturní turistiku a přípravu nových turistických produktů a jejich následnou aktivní nabídku.

5.1 HODNOCENÍ NÁVŠTĚVNOSTI PLZNĚ

Hodnocení návštěvnosti Plzně byla provedena na základě dat, která byla získána od ICMP a dále ze strategického dokumentu města – Potenciál města Plzně z pohledu cestovního ruchu (2007), který zpracovává sociologický výzkum provedený společností RCA Research. Data, která byla poskytnuta, vystihují obecné trendy návštěvnosti za poslední roky.

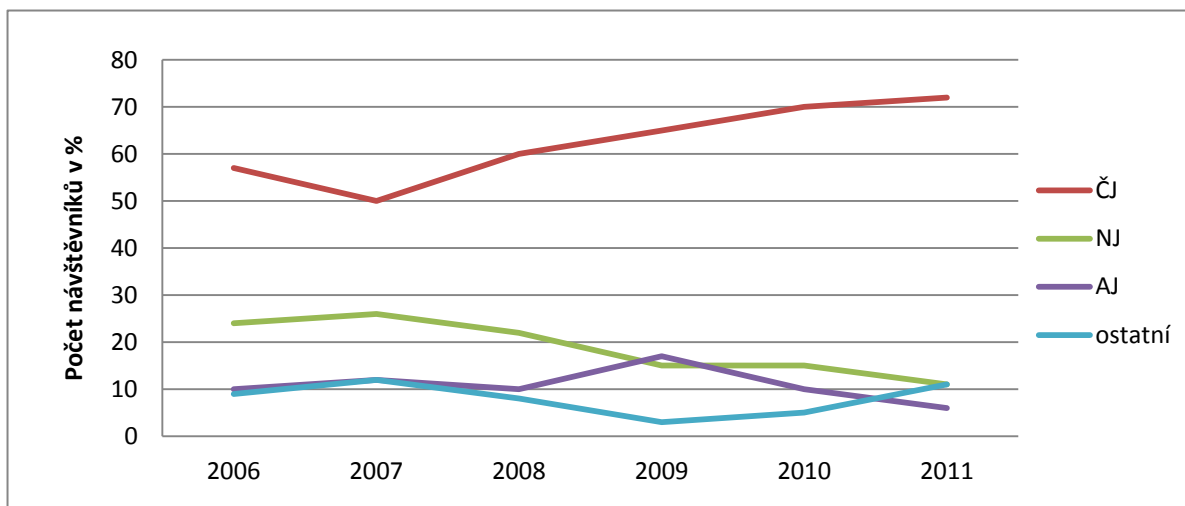
Následující *graf č. 6* zaznamenává vývoj počtu klientů od roku 2006, kteří navštívili ICMP a *graf č. 7* zobrazuje v procentech jakým jazykem se návštěvníci dorozumívali. Z výsledků vyplývá, že celkový počet návštěvníků ICMP se ročně pohybuje kolem 70 000.

Graf č. 6: Počet obslužených klientů v ICMP v letech 2006 - 2011



Zdroj: ICMP 2012

Graf č. 7: Dorozumívací jazyky v ICMP v letech 2006 - 2011

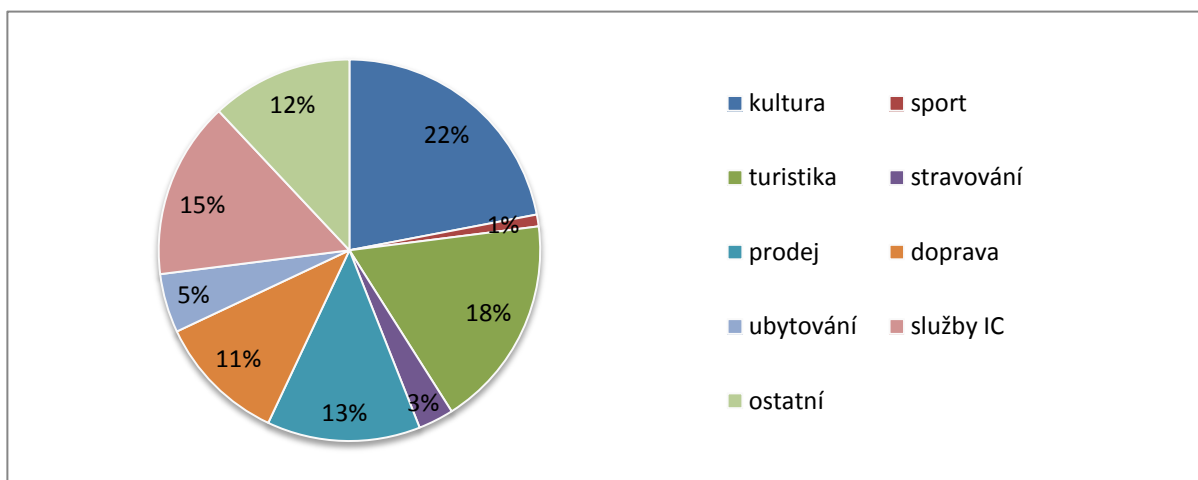


Zdroj: ICMP 2012

Dále můžeme říci, že v poměru jazyků používaných při podávání informací v ICMP převládá čeština. Mírný nárůst nastal u ostatních cizích jazyků, což souvisí se zvýšeným zájmem návštěvnosti pivovaru mezi cizinci, především Izraelci a Tchajwanci (Plzeňský Prazdroj 2012).

Nejvíce návštěvníků informačního centra (22 %) se informovalo na kulturu (viz *graf č. 8*), což potvrzuje i kulturní potenciál města. Další nejčastější dotazy na pracovníky center se týkaly turistiky (18 %) a služeb ICMP. Konkrétně se dotazy týkají výše zvýšených památek, jaká je jejich otevírací doba, vstupné a prohlídky v cizích jazycích.

Graf č. 8: Nejčastěji požadované informace v ICMP v roce 2011

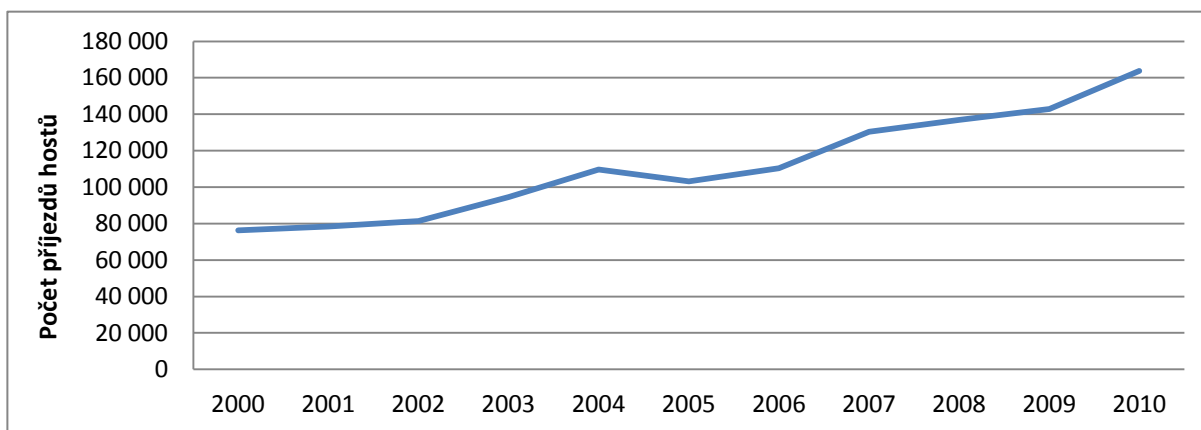


Zdroj: ICMP 2012

Bohužel jediná statistika, kterou ICMP poskytlo, byla právě statistika, která je k nalezení na internetových stránkách. Díky rozhovoru se zaměstnanci ICMP bylo zjištěno, že největší podíl zahraničních návštěvníků tvoří převážně Němci. Dále během sezóny do Plzně zavítají v menší míře nejčastěji Nizozemci, Francouzi, Italové a Angličani.

Díky odboru prezentace a marketingu Magistrátu města Plzně se podařilo získat data, týkající se počtu příjezdů hostů (viz *graf č. 9*). Vývoj počtu příjezdů hostů vykazuje v Plzni stabilní tendenci, jež má mírně vzestupný ráz s citelnějším růstem od roku 2006, což může být způsobeno jednak zvýšením kapacit vícehvězdičkových hotelů, jednak volbou nízkonákladových dovolených zahraničních hostů v období ekonomického poklesu.

Graf č. 9: Počet příjezdů hostů v Plzni v letech 2000 – 2010



Zdroj: Odbor prezentace a marketingu Magistrátu města Plzně 2012

Mezi nejvyhledávanější turistické cíle podle ICMP (2012) patří: Pivovar, Zoologická a botanická zahrada, Plzeňské podzemí, Velká synagoga, věž katedrály sv. Bartoloměje a Pivovarské muzeum. Odbor prezentace a marketingu Magistrátu města Plzně tyto informace potvrdil a díky současné aktualizaci dokumentu *Potenciál cestovního ruchu v Plzni*, který bude zveřejněn na konci dubna 2012 k připomínkování, byla poskytnuta kompletní data týkající se návštěvnosti turistických cílů v Plzni v období 1990 – 2011, která jsou uvedena v *příloze 12*.

Tabulka č. 4: Návštěvnost turistických cílů v Plzni v roce 2011

TURISTICKÝ CÍL	POČET NÁVŠTĚVNÍKŮ
ZOOLOGICKÁ A BOTANICKÁ ZAHRADA	460 969
PIVOVARSKÉ MUZEUM	252 210
PIVOVAR PLZEŇSKÝ PRAZDROJ	
PPAS - HISTORICKÉ PODZEMÍ	

TURISTICKÝ CÍL	POČET NÁVŠTĚVNÍKŮ
DINOPARK	204 179
TECHMANIA	72 488
ZÁPADOČESKÉ MUZEUM	71 377 ¹
VĚŽ CHRÁMU SV. BARTOLOMĚJE	53 335
DŮM POHÁDEK	37 378
ZÁPADOČESKÁ GALERIE	25 386
MUZEUM LOUTEK	22 250
VELKÁ SYNAGOGA	18 345

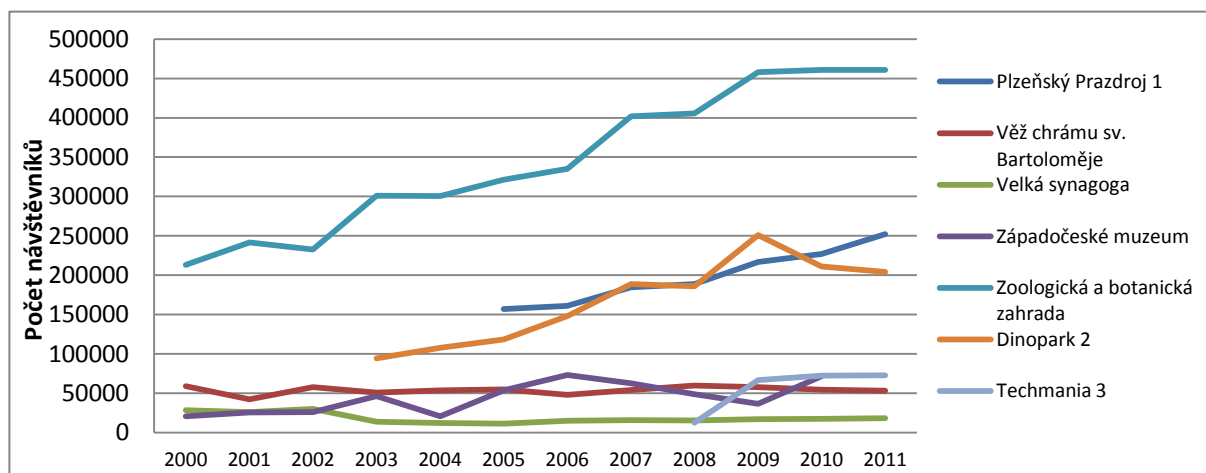
Poznámka: ¹ údaj za rok 2010, celkový počet za rok 2011 není dosud k dispozici

Zdroj: Odbor prezentace a marketingu Magistrátu města Plzně 2012

Z tabulky č. 4 je patrné, že mezi nejnavštěvovanější cíle patří Zoologická a botanická zahrada, což je dáno především novými expozicemi i pravidelnými akcemi, které zahrada pořádá. Každým rokem lákají stále více návštěvníků prohlídkové trasy Plzeňského Prazdroje. Nejvíce lidí jezdí tradičně z tuzemska a sousedního Německa, ale také z Ruska a v posledních letech i z asijských zemí, zejména z Izraele a Tchaj-wanu (Plzeňský Prazdroj 2012). Na své popularitě v Plzni nabývá též muzeum Techmania. Od otevření v listopadu 2008 ji už celkem navštívilo 211 944 zájemců o vědu a techniku. V roce 2011 Techmania hojně jezdila do škol v rámci roadshow, proto klesl podíl vlastních návštěvníků v science centru oproti žákům a studentům, které de facto navštívili sami zaměstnanci muzea. Celkový počet lidí, který Techmania oslovila nicméně mírně roste (Techmania Science Center 2012).

Následující graf č. 10 vystihuje vývoj návštěvnosti vybraných turistických cílů v Plzni od roku 2000.

Graf č. 10: Vývoj návštěvnosti vybraných turistických cílů v Plzni v letech 2000 – 2011



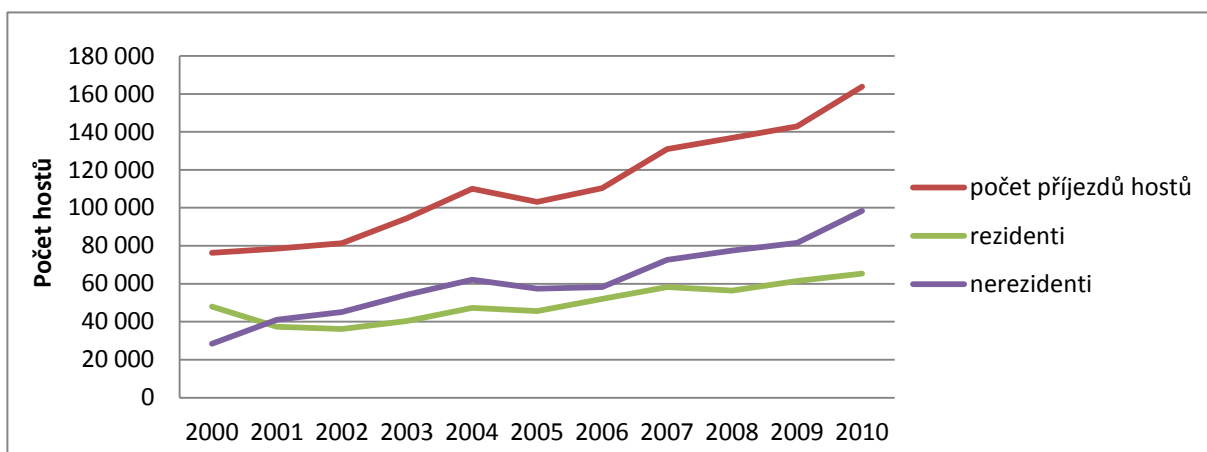
Poznámka: ¹ údaje dostupné od roku 2005 za celý komplex; ² a ³ data od otevření Dinoparku resp. Techmanie

Zdroj: Odbor prezentace a marketingu Magistrátu města Plzně 2012

5.2 NÁVŠTĚVNOST UBYTOVACÍCH ZAŘÍZENÍ V PLZNI DLE DAT ČSÚ

Jak dokazuje *graf č. 11*, vývoj počtu příjezdů hostů má v Plzni stoupající tendenci. Převažující podíl mají nerezidenti, jejichž zastoupení se v porovnání s rezidenty výrazněji zvyšuje od roku 2006. Důvodem nárůstu je postupné zvyšování kapacit tří a více hvězdičkových hotelů, určených zejména pro zahraniční klientelu.

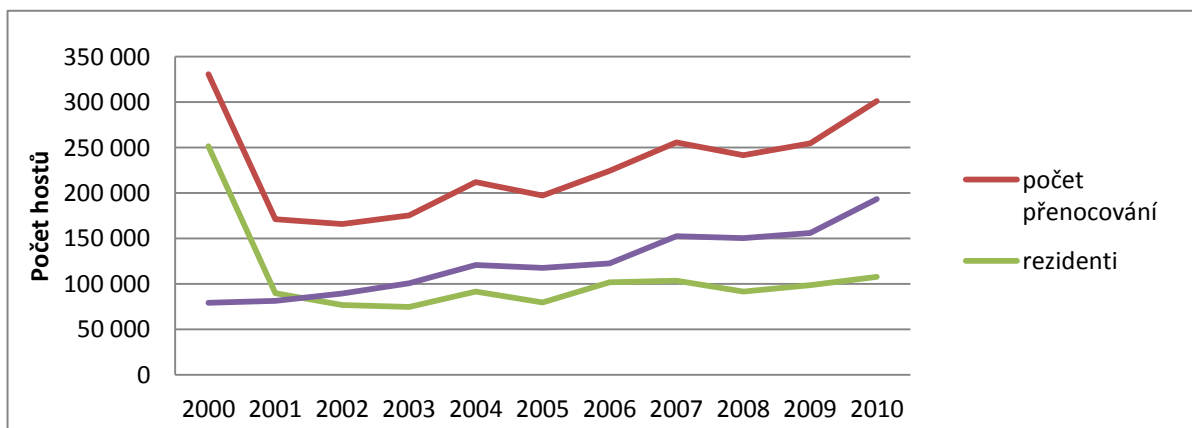
Graf č. 11: Počet příjezdů hostů v Plzni v letech 2000 - 2010



Zdroj: ČSÚ 2012

Co se týče počtu přenocování hostů v Plzni (viz *graf č. 12*), k výraznému úbytku, až o 150 tis. hostů, došlo v počtu přenocování rezidentů mezi roky 2000 a 2001. Tento úbytek má souvislost s dobou pobytu návštěvníků Plzně, kdy z 4,3 noci v roce 2000 klesl průměrný počet přenocování na 2 noci. Od roku 2008 je průměrný počet přenocování 1,8 (ČSÚ 2012).

Graf č. 12: Počet přenocování hostů v Plzni v letech 2000 – 2010



Zdroj: ČSÚ 2012

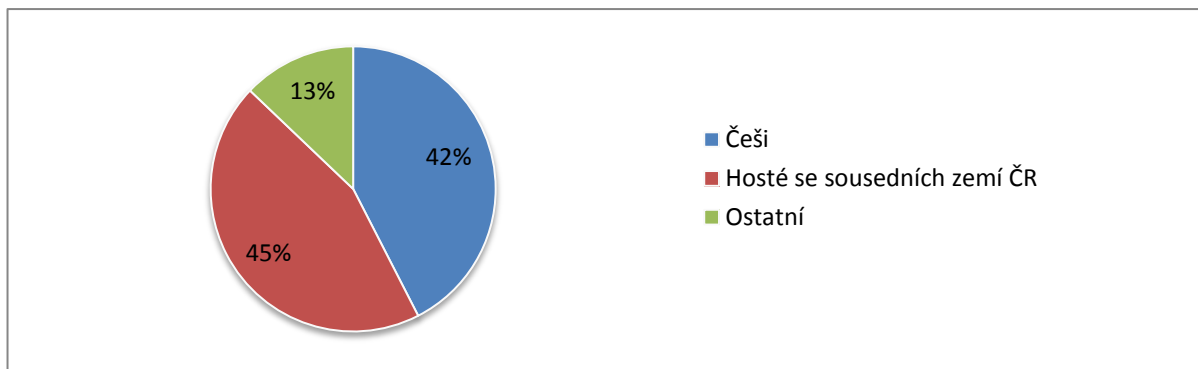
5.3 NÁVŠTĚVNOST UBYTOVACÍCH ZAŘÍZENÍ V PLZNI NA ZÁKLADĚ VLASTNÍHO ŠETŘENÍ

Následující statistiky, zaměřené na návštěvnost ubytovacích zařízení, byly vytvořeny na základě dat, které byly získány na základě vlastního šetření od ubytovacích zařízení. Vlastní výzkum byl proveden v srpnu roku 2011. Data, která byla poskytnuta, vystihují většinou obecné trendy v jejich návštěvnosti za předchozí roky.

Z grafu č. 13 vyplývá, že 45 % lidí ubytovaných v Plzni tvoří hosté ze sousedních zemí ČR (Němci, Rakušané, Slováci, Poláci). Hned na pomyslné druhé příčce se umístili Češi, kteří tvoří 42 % klientely. Zbýlých 13 % klientely tvoří hosté z ostatních zemí světa, především Nizozemí, Francie, Ruska či USA. V neposlední řadě dochází k nárůstu hostů z Číny, Japonska a Tchaj-wanu. Podle průzkumu nedokáže většina HUZ přesně určit, odkud přijíždějí čeští návštěvníci. Většina zařízení uvádějí, že původ nelze specifikovat. Přibližně 1/5 uvedla, že čeští klienti přijíždějí ze Středočeského kraje a Moravy. Výsledky dotazníkové šetření v oblasti původu hostů (rezidenti/nerezidenti) v Plzni přibližně odpovídá výsledkům ČSÚ.

Graf č. 13: Původ hostů ubytovaných v Plzni v roce 2011

(počet zařízení n=32)



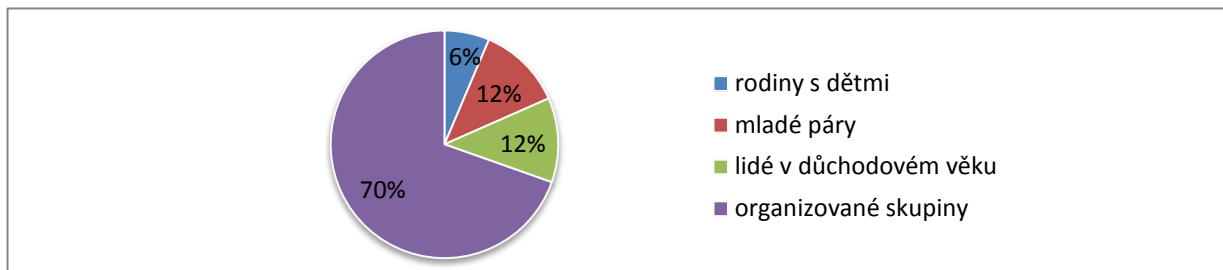
Zdroj: vlastní šetření, srpen 2011

Průzkum se dále zabýval strukturou hostů v HUZ. Z grafu č. 14 je patrné, že více jak 2/3 klientů tvoří organizované skupiny. Jak zástupci zařízení do datazníku uvedli, nejčastěji se jedná o zaměstnance nebo hosty firem, školní výlety, zájezdy pořádané CK a v neposlední řadě o skupiny sportovců. Podle vlastního šetření Plzeň navštěvuje shodně 12 % mladých párů a důchodců. Nejmenší část ubytovaných v Plzni tvoří mladé páry s dětmi. Tento výsledek může být ovšem zkreslen faktem, že dotazníkového šetření se účastnily především

hotely. Mladé páry s dětmi především mohou dávat přednost jiným ubytovacím zařízením z finančních důvodů.

Graf č. 14: Struktura hostů ubytovaných v Plzni v roce 2011

(počet zařízení n = 32)



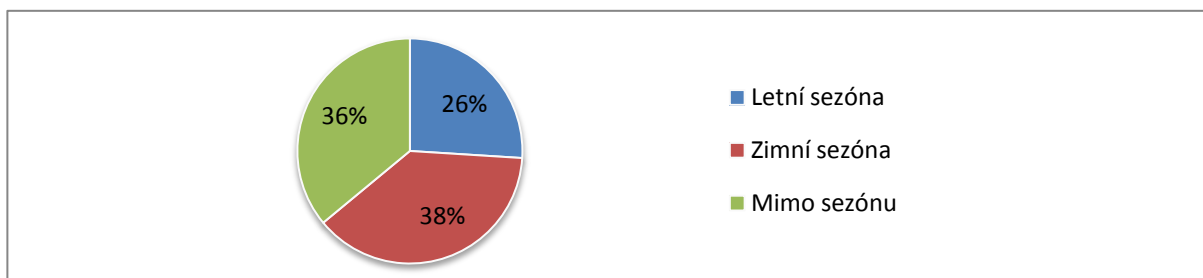
Zdroj: vlastní šetření, srpen 2011

Klienti ubytovacích zařízení v Plzni stráví průměrně 1,8 noci a zhruba 38 % návštěvníků se vrací. Jak ale vyplývá z procentuálního zastoupení klientely, hlavní záběr v ubytovacích zařízeních tvoří obchodní klientela, což jsou partneři firem z Plzně. Pravidelně tedy jezdí určitý počet zástupců firem, jejichž hosté se často mění. Důvodem je i fakt, že cestovní kanceláře, které zprostředkovávají zájezdy, zůstávají pro ubytovací zařízení stejné s předem danou nasmlouvanou kapacitou lůžek. V dotazníkovém šetření bylo zjištěno, že ve většině HUZ nedošlo v poslední době ke změnám v návštěvnosti a struktuře hostů. Výjimku tvoří Best Western Hotel Trend a Angelo Hotel Pilsen, kde v průběhu roku 2010 narostl počet turistů ze vzdálenějších destinací (např. Japonsko). Naopak v hotelu Gondola zaznamenali ubývání zahraniční klientely a nárůst klientely tuzemské.

Co se týče obsazenosti ubytovacích zařízení během roku, nejvytíženější jsou během zimní sezóny jak dokládá *graf č. 15*. Většina dotazovaných zařízení shodně udává, že zimní sezóna nebo období mimo sezónu je pro ně hlavní.

Graf č. 15: Obsazenost zařízení během roku v Plzni v %

(počet zařízení n = 32)



Zdroj: vlastní šetření, srpen 2011

Ceny ubytovacích zařízení v Plzni se pohybují různě podle úrovně a samozřejmě také podle lokality, kde se nachází. Průměrné ceny za dvoulůžkový pokoj za noc v ubytovacích zařízení aktuální v době dotazníkového šetření jsou následující: hotely 1 620 Kč, penziony 1 022 Kč, ostatní (ubytovny koleje, hostely) 704 Kč a kempy 200 Kč¹. Téměř ve všech hotelech a penzionech je v ceně i snídaně. Pokud součástí ceny snídaně není, příplatek za ní činí průměrně 90 Kč.

Otázek týkající se prezentace, odpovídají kromě kempů, všechny zařízení stejně. A sice, že ubytovací zařízení se představují na internetu, zároveň na různých propagačních materiálech (např. prospekty, letáky) a v ICMP.

Nadstandartní služby jako je bazén, sauna či fitness poskytuje v Plzni šest ubytovacích zařízení a žádný penzion. Ve většině ubytovacích zařízení, kde tyto služby neposkytují, jsou ochotni vše zajistit externě.

Ubytovací zařízení v Plzni se snaží rychle reagovat na současnou poptávku ohledně kongresové turistiky, proto nabízejí velké konferenční prostory s projekční technikou.

Shrnutí

Z celého šetření plyne, že **Plzeň má dostatečné kapacity** i pro potenciální nárůst počtu turistů. Celoroční vytížení ubytovacích zařízení je kolem 56 %, přičemž hotely mají vyšší obsazenost v zimní sezóně, kdy je pro ně hlavní sezóna, naopak penziony mívají vyšší obsazenost v sezóně letní. Turisté si v Plzni mohou vybírat z několika druhů ubytovacích zařízení v různých cenových relacích. Jednotlivé typy ubytovacích zařízení lákají odlišné skupiny lidí. Nejvyšší počet lůžek nabízejí v Plzni hotely a ubytovny. Nejčastěji hotely využívá k pobytu nejpočetnější skupina návštěvníků, kterou tvoří zaměstnanci firem, organizované skupiny a studenti. Penziony a kempy využívají ke svému pobytu v Plzni rodiny s dětmi. Nejlevnější ubytování poskytují ubytovny.

Průměrná délka pobytu v Plzni je 1,8 noci. Tento výsledek vypovídá o faktu, že **ubytovanými ve městě jsou především zaměstnanci firem**, kteří sem přijíždějí kvůli pracovním povinnostem. Na druhou stranu může tato délka pobytu odpovídat i současným trendům CR, že turisté se ve městě staví jen na několik nocí při přejíždění do jiné lokality nebo dokonce si do měst dělají jen jednodenní výlety. Tomu by odpovídal například i fakt, že rodiny s dětmi tvoří nejmenší zastoupení klientely ubytovacích zařízení, neboť za jeden den

¹cena za lůžko v chatce

stihnou navštívit nejdůležitější atraktivitu města a nic dalšího je neláká, aby zůstali ve městě déle. Z pohledu cestovního ruchu je nejdůležitější částí města historické jádro, dále areál Plzeňského Prazdroje a areál Zoologické a botanické zahrady.

Výsledky dotazníkového šetření tak potvrzují, že **Plzeň se stává městem kongresové turistiky**. Výsledky souvisí také s faktem, že v Plzni roste segment kvalitních hotelů, které disponují novými konferenčními prostory.

Podle Lawovy (cit v Williams 2009) definice typů návštěvníků a ze zjištěných výsledků je patrné, že v Plzni jako ubytování turistů převládají obchodní cestující a krátkodobí návštěvníci.

Z analýzy návštěvnosti vyplývá, že do budoucna je **nutné zvýšit podíl vícedenních návštěvníků**. Podle aktuálního šetření příjezdového cestovního ruchu (MMR ČR 2010) je Plzeň mezi desítkou nejvyhledávanějších měst v ČR. Je proto důležité i nadále se udržet mezi nejatraktivnějšími městskými destinacemi a mít návštěvníkům stále co nabídnout. Zároveň je nezbytné posílit atraktivitu Plzně pro rezidenty.

6 SOUČASNÉ FORMY A TRENDY TURISMU V PLZNI

První část této kapitoly se věnuje tradičním formám cestovního ruchu v Plzni dle převažující účasti na cestovním ruchu.

V další části kapitoly následuje srovnání Plzně a vybraných destinací z hlediska předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu. Byly zvoleny takové destinace, u kterých lze nalézt analogické prvky s Plzní. Byla vybrána města v sousedních zemích, která mají podobnou velikost a jsou rovněž regionálním administrativním centrem. Analýza byla provedena u Bytomu (Polsko), Linze (Rakousko), Košic (Slovenská republika) a Regensburgu (Spolková republika Německo).

Z výsledků srovnání s ostatními destinacemi a z výsledků vlastního šetření v Plzni, uvedeného v předchozích částech práce, jsou dále zdůrazněny komparativně potenciálně výhodné formy cestovního ruchu v Plzni pro další rozvoj.

6.1 TRADIČNÍ FORMY CESTOVNÍHO RUCHU V PLZNI

Formy cestovního ruchu lze stanovit z hlediska potřeb a cílů jeho účastníka (Štěpánek a kol. 2001). Toto poznání pak umožňuje lépe připravit produkt a nabízet ho na trhu cílové skupině účastníků.

Plzeň každoročně pravidelně navštěvují rezidenti i nerezidenti. Město nabízí svým návštěvníkům mnoho odpočinkových i sportovních aktivit. Turisté zde mají mnoho možností, jak využít svůj volný čas. Organizace Česká centrála cestovního ruchu – Czech Tourism, zabývající se propagací České republiky jako turistické destinace, každoročně provádí monitoring návštěvníků v turistických regionech a oblastech. Monitoring probíhá v letní a zimní sezoně. Součástí dotazníků je i otázka, týkající se nejlákavějších aktivit v daném místě. Na území turistické oblasti Plzeňsko a Český les bylo dotazováno celkem 1 250 návštěvníků v letní sezoně, z toho na území města Plzně bylo 50 a v zimní sezoně celkem 1051 návštěvníků, z toho v Plzni 151. Z šetření (2011), uvedeného v *příloze 13*, je patrné, že v obou sezonách roku 2011 v Plzni převažovala **poznávací a pěší turistika**. Lákavými aktivitami na území města Plzně jsou pro turisty dále **sportovní vyžití a společenský život**. Je to dáno především kulturními předpoklady, jež Plzeň poskytuje dostatek, a zároveň i krajinou, která je svým plochým terénem vhodná pro pěší turistiku či cykloturistiku.

Na základě výzkumu Czech Tourism (2011) a informací poskytnuté ICMP jsou nejčastější a tedy **nejpravděpodobnější formy cestovního ruchu v Plzni: kulturně-poznávací cestovní ruch, sportovně-turistický cestovní ruch a nákupní cestovní ruch.**

6.1.1 KULTURNĚ-POZNÁVACÍ CESTOVNÍ RUCH

Tato forma cestovního ruchu zahrnuje poznání přírodních a kulturních zajímavostí navštíveného území. Poznávací cestovní ruch lze provozovat na celém území naší republiky. Jedním z největších lákadel pro turisty v Plzni jsou historické památky (viz subkapitola 4.2.2 Historické předpoklady). Hlavní roli zde hraje **památkově chráněné historické jádro**. K jeho zatraktivnění by měly přispět projekty, které se věnují **zřízení dalších pěších zón**, zejména v ulicích Riegrova a Dřevěná, a měly by poskytnout lepší podmínky pro venkovní posezení (Magistrát města Plzně 2007). Jak ovšem dokazují zkušenosti z jiných měst, vedle historických staveb je pro turisty velice lákavá i moderní architektura. V Plzni jsou v této oblasti nejcennější **městské památkové zóny Bezovka a Lochotínské vily**. Velice hodnotná je pro Plzeň rovněž tvorba významného architekta Adolfem Loosem, který v Plzni realizoval přestavbu tzv. Brummelova domu a několika bytových interiérů. Odborníci považují **Loosovy interiéry** za jednu z největších deviz Plzně (Magistrát města Plzně 2012).

Do kulturního cestovního ruchu se řadí především návštěva různých kulturních akcí, které jsou pro danou oblast typické a každoročně se zde opakují. Tyto akce přivádí do města nové turisty, kterým je právě umožněno propojit poznání historické a kulturní. V Plzni se nachází řada divadel, galerií, kin a koná se zde mnoho festivalů. Jejich seznam spolu s ostatními akcemi je uveden v *tabulce č. 1*. Nově vznikající venkovní galerie, stojany na výstavy, či venkovní divadlo v oblasti Štruncových sadů by měly tuto část Plzně připravit pro další kulturní aktivity (Útvar koncepce a rozvoje města Plzně 2011). Významnou příležitost pro cestovní ruch v oblasti poznávání kulturně historických a uměleckých atraktivit představuje projekt Plzeň EHMK 2015, kdy mají v Plzni vzniknout moderně pojatá zařízení s kvalitní architekturou.

Vysoký význam pro Plzeň má rovněž poznávání průmyslových a technických atraktivit. Image města je jednak spojeno s pivovarnictvím, jednak se strojírenstvím a historií závodu Škoda. Velkého rozmachu v poslední době dochází v oblasti poznávání zaměřené na high-tech a science. Ojedinělou atraktivitou svého druhu s velkým významem je **interaktivní muzeum Techmania**, které láká mnoho návštěvníků (Techmania Science Center 2012). Techmania úzce spolupracuje s městem, s krajem a se Západočeskou univerzitou a jedním

z jejích cílů je popularizovat vědu a techniku a zvýšit tak zájem mladé generace o studium technických oborů. Jedná se o jedno z nejvýznamnějších center neformálního vzdělávání v ČR, které má nakročeno k tomu, aby se stalo středobodem zábavy a vzdělání v Plzni.

6.1.2 SPORTOVNĚ–TURISTICKÝ CESTOVNÍ RUCH

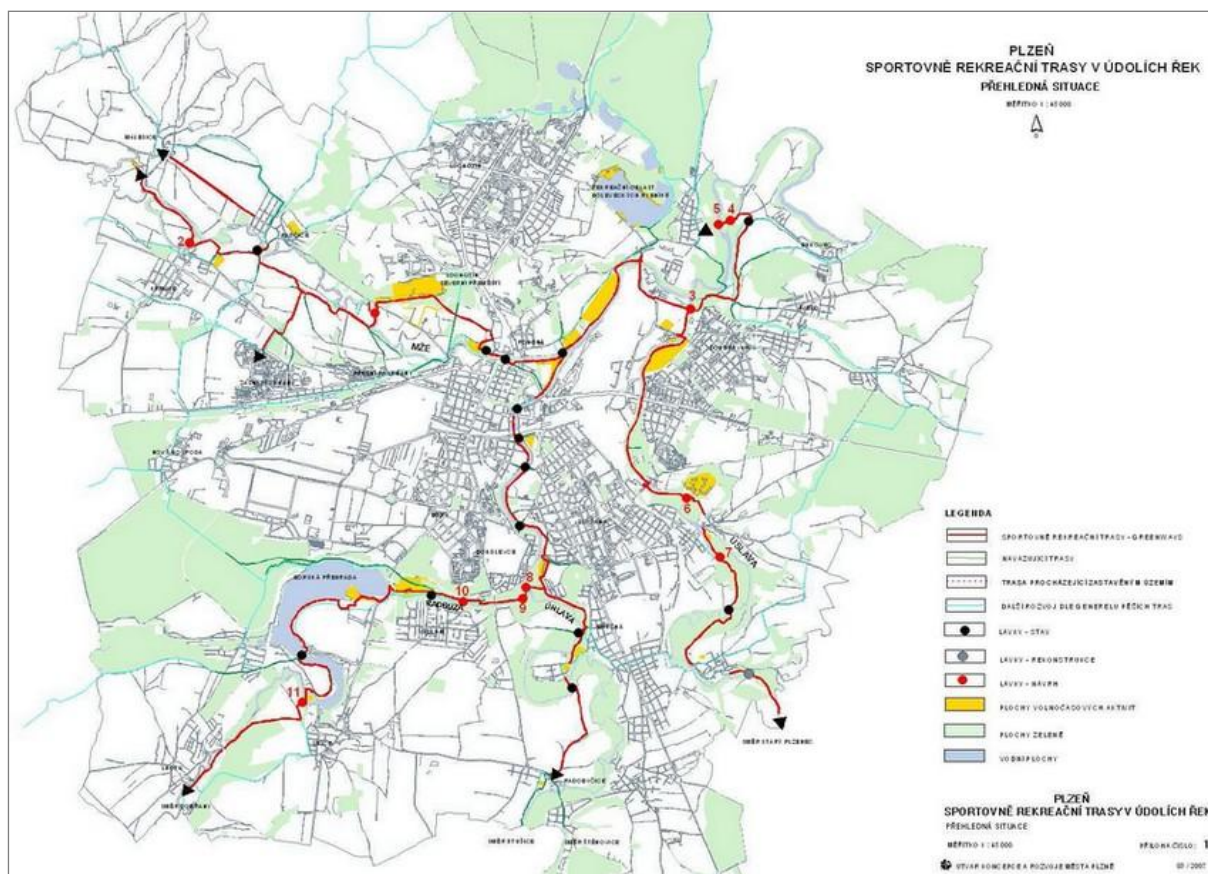
Sportovně-turistický cestovní ruch je zaměřen na aktivní udržování kondice. Nejčastějšími formami stažitelné na městskou oblast jsou cykloturistika, pěší turistika či rekreace u vodních ploch (Štěpánek a kol. 2001).

Jak již bylo zmíněno v subkapitole 4.4.1 Komunikační předpoklady, na svém významu v Plzni nabývá cyklistická doprava. Značný rozvoj zaznamenala cyklistika jako rekreační aktivita. Plzeň není kvůli terénní konfiguraci typicky cyklistickým městem. Postupně ovšem dochází k budování systému cyklistických stezek a v současné době Plzní prochází 63 km značených cyklotras a 60 km cyklostezek. V oblasti cykloturistiky lze v Plzni sledovat důležité změny. Podpora cykloturistiky se stala předmětem grantového programu města, díky kterému se podařilo realizovat speciální produkty jako cyklistické výlety po Plzni a okolí s průvodcem nebo cyklistický internetový portál. Význam cyklistiky pro město dokazuje i vznik půjčovny kol na plzeňském hlavním nádraží, jež je součástí regionální sítě půjčoven. Význačným krokem bylo i vydání mapy Plzně pro cyklisty s vyznačením cyklistických stezek ve městě i s návrhem tras po okolí. K dalšímu rozvoji v oblasti cykloturistiky přispěje dokončení systému cyklostezek i cyklotras podle generelu cyklistických stezek a také realizace sportovně rekreačních tras (greenways), které byly navrženy Útvarem koncepce a rozvoje města Plzně, a k jejichž schválení došlo v roce 2007 (Útvar koncepce a rozvoje města Plzně 2011). Na *obrázku č. 18* je znázorněna přehledná situace sportovně rekreačních tras v údolích řek, které jsou v Plzni postupně budovány. Sportovně rekreační trasy jsou určeny pro cyklisty, pěší, in-line bruslaře, vozičkáře a další nemotorové uživatele. Jsou řešeny jako samostatné smíšené stezky pro pěší a cyklisty nebo jsou vedeny po polních a lesních cestách a účelových komunikacích.

Pro pěší turistiku má Plzeň poměrně velké předpoklady. Díky průniku přírodních území niv řek až k centru města by bylo možné projít městem bez kontaktu s urbanizovaným prostředím pouze s výjimkou centra města. Je třeba nadále rozvíjet produkty pro pěší turistiku a propojit ji s poznáváním historických památek a okolní přírody. *„Podmínkou realizace zmíněných produktů je vybudování navržených sportovně rekreačních tras (greenways). Ty jsou vedeny zejména údolními řek a propojují centrum s dalšími atraktivitami, jako např.*

chráněné přírodní výtvořy Čertova kazatelna a Malesická skála, Zoologická zahrada, pivovar, Škoda Park, apod.“ (Potenciál města Plzně, 2007, str. 79). V současné době probíhá úprava ploch v oblasti Štruncových sadů, která byla zahájena v září 2011. Rozšiřuje se prostor okolo promenád a doplňují se aktivity okolo stezek pro pěší turistiku. Vznikne zde nové pěší propojení do pivovaru (Útvar koncepce a rozvoje města Plzně 2011).

Obrázek č. 18: Návrh sportovně rekreačních tras v Plzni



Zdroj: Útvar koncepce a rozvoje města Plzně 2007

Rekreace u vodních ploch je v Plzni de facto omezená na oblast Boleveckých rybníků, jejichž výhodou je propojení rekreačních lesů s přírodními a historickými zajímavostmi. Nedostatky přetrvávají v kapacitě parkování a stravovacích službách. Bohužel oblast nenabízí doplňková zařízení, která by se dala využít během nevlídného počasí. Vodní nádrž České údolí neplní rekreační funkci kvůli špatné kvalitě vody.

6.1.3 NÁKUPNÍ CESTOVNÍ RUCH

Plzeň je tradičním centrem obchodu Plzeňského kraje. Velká nákupní centra stojí nejen na okraji města v blízkosti hlavních silnic, ale také v samotném centru města, což dokazuje *obrázek č. 14*.

Obchodní centra pro návštěvníka nepředstavují pouze možnost nákupů v obchodech, snaží se zákazníka nalákat na kinosály a různá sportovní a relaxační centra. Součástí takovýchto obchodních center jsou i restaurace a kavárny. Návštěvník je většinou předurčen k tomu, aby zde strávil větší část dne. Přehled nejvýznamnějších nákupních center v Plzni je uveden v *příloze 11*. I v historickém jádru města se nachází mnoho obchodů s širokou nabídkou. Z hlediska struktury v Plzni chybí dražší obchody se značkovým zbožím, které zejména zahraniční turisté vyhledávají. Specifickou atraktivitou města v oblasti nákupního cestovního ruchu jsou pravidelně pořádané trhy na náměstí Republiky.

Negativem Plzně v oblasti obchodní vybavenosti zůstává ve vztahu k cestovnímu ruchu otevírací doba obchodů v centru města. V současné době je otevírací doba většina stávajících obchodů do osmnácté hodiny a o víkendech, kromě sobotního dopoledne, zůstávají obchody zcela zavřené. Tím dochází k „umrtvení“ prostoru centra města a následně se snižuje jeho atraktivita pro návštěvníky.

6.2 SROVNÁNÍ INFRASTRUKTURY CESTOVNÍHO RUCHU S VYBRANÝMI REGIONÁLNÍMI ADMINISTRATIVNÍMI CENTRY V ZAHRANIČÍ

Obrázek č. 19: Poloha sledovaných měst v rámci střední Evropy



Zdroj: vlastní zpracování dle maps.google.cz 2011

Všechny porovnávaná centra, vyznačená na *obrázku č. 17*, jsou podobného městského charakteru, což do značné míry předurčuje i formy cestovního ruchu, na které se orientují. Pro formy městského cestovního ruchu jsou poměrně významným faktorem velikost a význam dané destinace. Města tedy byla vybraná se zřetelem na to, aby populační rozdíly mezi destinacemi nebyly výraznější (viz *tabulka č. 5*).

Tabulka č. 5: Počet obyvatel v Plzni a vybraných regionálních center

MĚSTO	POČET OBYVATEL
Plzeň	184 885
Bytom	181 617
Košice	233 900
Linz	188 000
Regensburg	183 796

Zdroj: ČSÚ 2012, Slovenský statistický úřad 2011, Polský statistický úřad 2012, MZV ČR 2012, Německý spolkový statistický úřad 2012

Bytom

Polské průmyslové město Bytom leží na jihu země a je součástí Slezského velkovévodství. Ve městě žije 181 617 obyvatel (Polský statistický úřad 2012). Bytom se snaží rozvíjet image města s bohatou kulturní nabídkou a kulturními tradicemi. Podle programu rozvoje vidí Bytom svou silnou pozici v historickém dědictví. Zároveň se město snaží umožnit přístup k moderním kulturním zařízením, sportu a turismu. V současné době s dopady do budoucna město přijímá opatření v oblasti kultury, sportu, rekreace a obchodu a snaží se vytvořit produkty značky turistického města (Městský úřad Bytom 2011).

Košice

Košice jsou se svými 233 900 obyvateli druhým největším slovenským městem a jsou centrem východního Slovenska (Statistický úřad Slovenské republiky 2011). Hlavní potenciál rozvoje města Košice v oblasti cestovního ruchu je vzhledem k poloze města v realizaci obchodní a kongresové turistiky a kulturní poznávací turistiky (založené na využití rozsáhlých památkových zón). K potenciálu města přispívá rovněž vysoký přírodní potenciál v okolí města – krátké výlety a zpestření programu účastníků kongresové turistiky, či návštěvníky přicházející do města za kulturou (Karpatský rozvojový institut 2008). Velký rozmach cestovního ruchu ve městě se očekává také díky získání titulu EHMK pro rok 2013, mezi jehož nejvýznamnější projekt patří vybudování Kasárne/Kulturpark. Jedná se o transformaci

bývalých skladů armádních kasáren. Hlavní vizí vzniku nezávislého centra je ambice stát se jedinečným kulturním centrem střední Evropy (Košice EHMK 2013 2011).

Linz

Linz je hlavním městem rakouské spolkové republiky Horní Rakousko. Ve městě žije 188 000 obyvatel (MZV ČR 2012). Město těží ze své polohy na řece Dunaji a zároveň je významnou dopravní křižovatkou silniční, železniční a vodní dopravy. Linz se řadí mezi inovativní města současnosti. Město získalo titul EHMK pro rok 2009 a od té doby se prezentuje sloganem „Linec.pozměněn“. Postupem času se stal Linz kontaktním místem, které chce nalézt různé souvislosti mezi muzei, kulturními akcemi, obchodními centry či sportovními akcemi a uspokojit tak každého svého návštěvníka. Cílem útvaru pro cestovní ruch v Linzi je zvýšit počet vícedenních turistů (Sdružení cestovního ruchu Linz 2007).

Regensburg

V Regensburgu žije 183 796 lidí (Německý spolkový statistický úřad 2012). Město je správním střediskem bavorského vládního obvodu Horní Falc. Město se řadí mezi vyhledávané destinace především díky skutečnosti, že bylo zapsáno na seznam UNESCO roku 2006. Nabízí několik historických památek a zároveň Regensburg poskytuje atraktivní prostředí pro výlety do okolní přírody. Město se na svých internetových stránkách prezentuje jako město zážitků a požitků a jeho cílem je nárůst inovativních nápadů.

Nejprve bylo provedeno porovnání ubytovacích zařízení. Podkladem pro zjištění informací byly údaje na zahraničních internetových hotelových vyhledávacích a dále na internetových stránkách jednotlivých zařízení (viz *tabulka č. 6*).

Tabulka č. 6: Počet ubytovacích zařízení a počet přenocování v Plzni a vybraných městech v roce 2011

MĚSTO	POČET UBYTOVACÍCH ZAŘÍZENÍ	PŘENOCOVÁNÍ
Plzeň	75	1,8
Bytom	3 ¹	²
Košice	43	1,8
Linz	59	1,3
Regensburg	80	1,7

Poznámka: ¹ pouze počet hotelů v anglické verzi stránek; ² údaje nezjištěny

Zdroj: ČSÚ 2012, Oficiální stránky města Bytom 2012, Karpatský rozvojový institut 2008, Sdružení cestovního ruchu Linz 2011, Město Regensburg 2011

Počet ubytovacích zařízení ve všech srovnávaných městech byl kromě Regensburgu nižší než v Plzni. Z výsledků je rovněž patrné, že město Bytom má velice omezenou nabídku ubytovacích zařízení, resp. hotelů. Tyto údaje se ovšem podařilo získat pouze z oficiálních stránek města Bytom (2012). Po zadání termínu „accomodation in Bytom“ do internetového vyhledávače bylo zjištěno ve městě Bytom a jeho okolí kolem 60 ubytovacích zařízení. Zajímavé ovšem je, že při spuštění anglické verze oficiálních stránek města Bytom se na seznamu ubytovacích zařízení objevily tři hotely, kdežto při spuštění německé verze stránek přibyl dále motel a penzion. Lze tedy předpokládat, že skutečné číslo bude rozhodně vyšší. Z jednotlivých dokumentů měst byl rovněž zjištěn průměrný počet přenocování, který je ve všech sledovaných městech velice podobný. Pouze u města Linz je toto číslo ještě nižší než u ostatních.

Na základě nabídky kulturně-historických atraktivit a atrakcí je hodnocena atraktivita destinace. Právě kulturně-historické atraktivity jsou pro Plzeň jedním z hlavních faktorů rozvoje cestovního ruchu. Ze srovnání s ostatními významnými regionálními centry, pouze na základě indikativního a kvalitativního srovnání vybraných měst, vyplynulo (viz *tabulka č. 7*), že Plzeň má dobrou infrastrukturu v oblasti divadel a galerií. Pokud jde o divadla, je úroveň v Plzni srovnatelná s Linzem. Rizikem do budoucna zůstává špatný technický stav Komorního divadla v Plzni, které by ovšem mělo být nahrazeno novým divadlem postaveným v rámci EHMK 2015 (Plzeň2015 2012). Také nabídka galerií v Plzni je na dobré úrovni. Inspiraci by Plzeň mohla čerpat v oblasti muzeí. Plzeň je omezena na „tradiční“ muzea. Trendem posledních let jsou muzea doplněna multimediálními technologiemi, které přitahují mnoho návštěvníků a mezi turisty získávají velkou oblibu. Celková situace Plzně v oblasti kulturních zařízení, jejichž zastoupení ve městě je pestré, se jeví jako dobrá.

Tabulka č. 7: Kulturní zařízení v Plzni a vybraných městech v roce 2012

MĚSTO	DIVADLA	KINA	MUZEA	GALERIE
Plzeň	10	3	6	22
Bytom	2	8	2	10
Košice	8	7	10	9
Linz	13	7	14	26
Regensburg	9	7	18	20

Zdroj: ČSÚ, jednotlivé stránky měst 2012

Co se týče ostatních volnočasových aktivit (viz *tabulka č. 8*), ze srovnání je vidět, že města mají svou nabídku relativně standardní. Vyhledávaným turistickým cílem s růstovým

potenciálem je aquapark, který bohužel Plzeň nabídnout nemůže. V městské části Slovany se nachází pouze krytý bazén s některými atrakcemi, bohužel ale nedosahuje kvalit aquaparků.

Tabulka č. 8: Ostatní volnočasové atraktivity v Plzni a vybraných městech v roce 2012

MĚSTO	AQUPARK	GOLFOVÉ HRŠTĚ	VÝSTAVIŠTĚ	ZOO	HVĚZDÁRNA, PLANETÁRIUM
Plzeň	0	0	0	1	1
Bytom	0	0	1	0	0
Košice	0	0	0	1	1
Linz	1	2	¹	1	1
Regensburg	1	2	1	0	1

Poznámka: ¹ údaje nezjištěny

Zdroj: ČSÚ, jednotlivé stránky měst 2012

Velký potenciál měst z pohledu cestovního ruchu mají **golfová hřiště**. Plzeň disponuje pouze golfovými hřišti ve svém okolí. Do budoucna se plánuje stavba golfového hřiště na území města. Výhodou města beze sporu je, že přiláká návštěvníky nejen za sportem, ale současně jim nabídne různé kulturní a volnočasové aktivity, mnoho restaurací, noční život i nakupování. Handicapem pro Plzeň zůstává i přes svůj výstavnický potenciál fakt, že se již ve městě nenachází žádné výstaviště.

Shodně u všech sledovaných měst přispívá k cestovnímu ruchu vysoký přírodní potenciál, který vytváří předpoklady pro krátké výlety a nabízí tak možnost zpestřit program návštěvníkům, kteří do měst přijíždějí za kulturou či kvůli kongresům. S dalším rozvojem cestovního ruchu souvisí také propagace města. Prostudované materiály vyzdvihují spolupráci mezi soukromými objekty působícími v oblasti CR a městem jako nesmírně důležitou. Za cíl jsou kladeny definovat jasné cíle všech skupin a vytvořit společné produkty vhodné pro propagaci města. Propagaci města Plzně se zabývá Odbor propagace a marketingu Magistrátu města Plzně.

Košický program hospodářského a sociálního rozvoje (2008) klade velký důraz na fakt, že ve městě jako takovém často převládá pasivní CR (orientovaný „ven“ z města) nad aktivním CR (orientovaný „dovnitř“ města). Proto je důležité zaměřit se na různé aktivity a nabídnout návštěvníkovi komplexní služby, které ho přimějí zůstat ve městě i několik dní. Město si tak zvolí jako počáteční bod, kde může využívat všechny jeho služby a naopak do okolí si může dělat jednodenní výlet. I pro Plzeň by bylo významné zaměřit se na tuto problematiku, považovat město za jakousi „základnu“, kde jsou turistovi poskytnuty veškeré

služby, a kde má kulturní i sportovní vyžití. Velkým přínosem jsou pro Plzeň nově vznikající cyklostezky. Právě jich může návštěvník využít k výletům do okolí, ale i nadále zůstává ve spojení s městem. Velkému úspěchu, jak mohou turisté strávit volno, se těší bytomské sportovní centrum Dolomity Sportowa Dolina. Toto centrum se nachází na předměstí Bytomu a svým návštěvníkům nabízí mnoho sportovních zařízení. Lidé se sem mohou přijet zalyžovat jakýkoliv den v roce, zajezdit si na čtyřkolkách nebo si zahrát tenis. Výborné jsou rovněž podmínky pro cyklisty a turisty. Je pro ně připraveno mnoho cyklostezek a cyklotras, některé dokonce adrenalinové, a turistických tras. Město se po delší dobu snaží oslovit turisty nejen svou historií a kulturními akcemi, ale rovněž velkým množstvím aktivit (Městský úřad Bytom 2012).

Předpokládaným přínosem pro Plzeň by měl být získaný titul EHMK 2015, kdy se název města dostane do povědomí rezidentů i nerezidentů a budou ho chtít navštívit. Zde by mohla nastat situace, že se změní struktura turistů a místo Prahy si někteří především zahraniční návštěvníci vyberou pro místo svého pobytu právě Plzeň. Neokoukané město, které je i cenově výhodnější například oproti Praze.

Důležité je tedy budovat takové produkty cestovního ruchu, které jsou pro danou destinaci výjimečné a mají k ní bližší vztah. Jak uvádí Plán rozvoje města Bytom (2011), plánovanými projekty v nejbližší době je obnova hornoslezské úzkokolejné železnice nebo např. podpora rozvoje post-industriální turistiky (s ní spojená např. revitalizace bývalého uhelného dolu Rozbark ve městě Bytom). Tato problematika by pro město Plzeň mohla být dobrou inspirací vzhledem ke své průmyslové historii.

Ze všech studovaných materiálů vyplývá, že jednou z nejrychleji rostoucích oblastí ekonomiky v dnešním světě je tzv. kreativní průmysl, resp. kreativní ekonomika. Sektory kreativní ekonomiky se následně stávají stále větším zdrojem příjmů pro města. Ve většině měst tak dochází k transformaci kulturní infrastruktury. Důraz je kladen na rozšíření kulturních aktivit a zvýšení mezinárodní atraktivity.

Velkým přínosem pro Plzeň by mohly být výše zmíněné moderní technologie, které přitahují mnoho návštěvníků. Podnětem by pro Plzeň mohl být projekt z Linze, kdy tam v roce 2009 byla otevřená budova Ars Electronica Center. Tato budova nabízí návštěvníkům jak výstavní plochy, tak plochy věnované výzkumu a vývoji. Podstatnou část tvoří rovněž prostory pro pořádání seminářů a konferencí. Mottem celého projektu je „hands on“, což znamená aktivní zapojení návštěvníků do vytváření umělecko-vědeckých děl. Součástí areálu jsou také gastronomické prostory (Ars Electronica Linz GmbH 2012). Na podobném principu sice v Plzni funguje projekt Techmania. Jako jeho nevýhoda v porovnání s Ars Electronica

Center bohužel zůstává nedostatek prostor pro ostatní aktivity a jeho zaměření tedy zůstává pouze vědecko-technické. Co se ovšem týče ostatních kulturních a zábavních aktivit, je nabídka v Plzni v porovnání s ostatními centry velmi dobrá.

Již zmíněný košíkový program rozvoje (2008) kromě zaměření se na kulturu klade velký důraz na restrukturalizaci a oživení příměstských rekreačních zón. I z tohoto hlediska by pro Plzeň bylo přínosné posoudit soulad konkrétních návrhů s územně-plánovací dokumentací a navrhnout nová opatření v oblasti rekreačních zón. Toto by se mělo týkat především kempů v oblasti Velkého Boleveckého rybníka (kemp ATC Ostende a kemp Bílá hora). Ty, jak již bylo zmíněno, neposkytují dostatečné kapacity v oblasti parkování a stravovacích služeb. Dále zde chybí doplňková zařízení, která by se dala využít v době, kdy počasí nedovoluje pobyt na plážích. Pro tyto případy by ovšem mělo být přímo ve městě pro turisty připraveno dostatek zařízení, která za nevlídného počasí uspokojí potřeby všech. Nevyužitá je i plocha u vodní nádrže České údolí. Tato oblast, ač se zde nachází kemp INA, zdaleka neplní rekreační funkci kvůli špatné kvalitě vody. Do budoucna se počítá, že by zde mohlo vzniknout golfové hřiště (Magistrát města Plzně 2007).

Také je zřejmé, že velký potenciál mají města se získaným titulem EHMK. Je-li projekt úspěšný, může přispět velkou měrou k dlouhodobému zlepšení kulturní, společenské i ekonomické oblasti města. Pozitivní je i zviditelnění města nejen v republikovém, ale především evropském měřítku. Je ovšem na každém městě, jak svůj titul uchopí a zda-li má schopnost projekt podpořit finančními prostředky a infrastrukturou.

Shrnutí:

Obraz Plzně z hlediska cestovního ruchu se v posledním desetiletí výrazně změnil. Ve městě probíhá revitalizace několika ploch, které slouží sportovně-turistickému cestovnímu ruchu, jež je v Plzni tradiční formou cestovního ruchu. Významnou roli pro město hraje také oblast kulturně-poznávacího a nákupního cestovního ruchu. Plzeň je z pohledu cestovního ruchu zajímavá především díky historickým památkám a kultuře.

Při porovnávání koncepčních materiálů vybraných měst je významný rozvojový potenciál shodně v oblastech: profesního, zábavního, poznávacího a v neposlední řadě i nákupního CR. Při porovnání s ostatními městy se Plzeň i přes podobnou populační velikost, jeví jako **významné regionální centrum cestovního ruchu**, které nabízí pestrou škálu atraktivit. Významnou pozici má Plzeň v oblasti pravidelně pořádaných akcí. Nedostačující je situace týkající se aquaparku a golfového hřiště, jež v Plzni chybí. **Handicapem pro Plzeň**

zůstává také fakt, že zde není funkční výstaviště. Z tohoto hlediska Plzeň ztrácí výstavnický potenciál, který tu měl mnoho desetiletí tradici. Vysokým potenciálem pro město je atraktivní okolí.

Současné trendy v městském cestovním ruchu nutí města neustále zlepšovat infrastrukturu cestovního ruchu. Lze očekávat zvýšení počtu projektů, které se současný stav budou snažit napravit. Právě od současných trendů se budou odvíjet nové formy cestovního ruchu. Důraz lze předpokládat v oblasti kultury, především umění. A právě díky titulu EHMK 2015 zde může Plzeň najít větší uplatnění a stát se plnohodnotným moderním městem.

7 POTENCIÁLNÍ ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU V PLZNI

Jak uvádí např. Potenciál města Plzně pro rozvoj cestovního ruchu (2007), turisté město Plzeň běžně nevnímají jako atraktivní destinaci. U rezidentů stále převládá dojem z minulosti, kdy bylo město vnímáno jako „šedivé“ a průmyslové (Matušková, Novotná 2007). Jak potvrzují výsledky, provedené společností Czech Tourism (Monitoring návštěvníků 2011), celý region Plzeňsko patří mezi nejméně navštěvované turistické regiony v ČR. Ovšem např. Reitspies (2002) díky dotazníkovému šetření zjistil, že po roce 2000 cestovní ruch v Plzni zažívá důležitý zlom, kdy Plzeň především pro nerezidenty přestává být průjezdovým městem. A jak dokládají výsledky návštěvnosti města Plzně, příjezdy hostů každým rokem stoupají. Od roku 2000 se dokonce počet hostů zdvojnásobil. I nadále ale Plzeň zůstává pouhou zastávkou turistů při jejich cestě do zahraničí nebo jiných částí republiky (nejčastěji lázeňský trojúhelník nebo Šumava). Dokladem těchto tvrzení mohou být i výsledky dotazníkového šetření o vytíženosti plzeňských ubytovacích zařízení, které jsou nejvíce využívána tzv. obchodními turisty během zimní sezóny.

S ohledem na výsledky dotazníkového šetření ubytovatelů a inspirací u vybraných měst je do budoucna nutné nabídnout ve městě příležitosti pro cestovní ruch zejména v následujících oblastech:

- kongresový cestovní ruch
- gastronomický cestovní ruch
- kulturní cestovní ruch
- další sportovní aktivity

7.1 KONGRESOVÝ CESTOVNÍ RUCH

Kongresová turistika je specifická forma cestovního ruchu, kde je hlavním motivem účasti předávání nových poznatků, navázání obchodních kontaktů, nalezení řešení problémů v daném oboru či setkání s odborníky v dané oblasti. Dlouhodobě se tato forma cestovního ruchu řadí k neefektivnějším druhům turistiky. Z různých marketingových studií vyplývá, že výdaje zahraničních účastníků kongresů, konferencí a seminářů mohou převyšovat dvakrát až třikrát útratu „běžných“ turistů. Kongresová turistika je zároveň považována za nejodolnější formu cestovního ruchu vůči politickým výkyvům (Beránek 1999).

Kongresový cestovní ruch je tvůrcem pracovních příležitostí a vyvolává potřebu řady dalších doplňkových služeb, které jsou s pořádáním kongresů a podobných akcí spojeny.

Dle Vystoupila a kol. (2006) se **Plzeň řadí mezi střediska nadregionálního významu z hlediska kongresového cestovního ruchu**, kde se konají pravidelná domácí setkání, která jsou střídána „nepravidelnými“ mezinárodními akcemi. Praha sice patří na přední příčky v počtu plánovaných kongresů na světě, ale právě Plzeň s dalšími českými městy její pozici silně ohrožuje. Plzeň má zkušenosti s pořádáním velkých domácích i mezinárodních kongresů. Významné jsou například kongresy pořádané Fakultní nemocnicí Plzeň (Souček 2007).

Pro každé město je výhodou, má-li rozvinutý vzdělávací systém. Z tohoto pohledu je Plzeň vybavena velmi dobře. Důležitým prvkem ve městě je Západočeská univerzita, kterou tvoří osm fakult. Dále se v Plzni nachází lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Ve městě je zaměstnáno velké množství kvalifikovaných odborníků a místní absolventi vytvářejí potenciál pro další rozvoj. Pomineme-li mateřské a základní školy, které jsou součástí každého většího města, sídlí zde 44 gymnázií, středních odborných škol a středních odborných učilišť (ČSÚ 2012).

V posledních letech se Plzeň stává významným centrem kongresové turistiky, především díky své poloze mezi Prahou a hranicemi s SRN. Jako velký přínos pro Plzeň je brána dostavba dálnice D5, která skončila v roce 2003. Nejdůležitějším aspektem pro kongresovou turistiku zůstává kvalitní infrastruktura a moderní vybavení prostor, ve kterých je možné kongresy uspořádat. Je tedy potřeba zajistit dostatek ubytovacích kapacit v kategorii čtyř nebo pěti hvězdičkových hotelů a tomu přizpůsobit odpovídající stravování a doprovodný program. **Většinu konferenčních prostor nabízejí velké hotely.** Menší hotely se po poptávce v oblasti konferencí a kongresů ve městě snaží přizpůsobit, proto zčásti upravují prostory a zařizují je moderní technikou (Dotazníkové šetření 2011). Mnohé starší hotely procházejí rekonstrukcemi, aby mohly konkurovat moderním hotelovým komplexům. V současné době v Plzni působí několik hotelových řetězců (TOP CityLine, Best Western Marriott, Vienna International). Zároveň jsou v Plzni sdružené některé menší hotely pod společnou značkou 5BH, tzv. butikové hotely (BW Hotel Panorama, Hotel Palace, Hotel Plzeň, Hotel Roudná, Hotel Irida) (Magistrát města Plzně 2012).

Jak již bylo zmíněno, nejvyššími kapacitami působí velké hotely (viz *tabulka č. 9*). Výhodou těchto hotelů je, že jsou nové a moderní. Další výhodou je bezesporu jejich poloha. Jsou dobře dostupné z dálnice D5 a zároveň svým hostům nabízejí snadnou dosažitelnost centra města. Kompletní moderní technické vybavení je u takovýchto hotelů samozřejmostí.

Tabulka č. 9: Kapacita největších hotelů v Plzni

NÁZEV HOTELU	KAPACITA OSOB
Parkhotel Plzeň	2 000
Angelo hotel Plzeň	350
TOP City Line Primavera Hotel a Congress centre	450
Countryard by Marriott Pilsen Hotel	200

Zdroj: Magistrát města Plzně 2012

Možnost uskutečnění konferencí se naskýtá i v dalších objektech. Jsou jimi především posluchárny Západočeské univerzity, Divadlo J. K. Tyla, prostory Západočeského muzea, prostory Měšťanské besedy či sněmovní sál radnice. Novými konferenčními prostorami disponuje rovněž Plzeňský Prazdroj. Atraktivní prostory pro různé konference nabízí rovněž zámek Kozel, který je vzdálený asi 15 km od Plzně.

Další význam této formy cestovního ruchu vyplývá také z faktu, že mnoho kongresů se koná mimo sezonu. **V Plzni tak dochází k potlačení sezonnosti a přínosem je rovnoměrnější vytížení kapacit.** Různé prognózy dalšího vývoje kongresového cestovního ruchu lze označit za příznivé (Souček 2007).

Význam města Plzně v oblasti kongresové turistiky určitě vzrostl po vstupu ČR do Schengenského prostoru. Potenciál města Plzně v oblasti kongresového cestovního ruchu je také dán tím, že město může vhodně doplnit nabídku konferenčních prostor mezi Prahou a sousedním Německem, a stát se postupně významným dějištěm odborných akcí. Jako pozitivní faktor pro příliv akcí ze segmentu kongresové a incentivní turistiky také působí fakt, že je Plzeň neokoukaná a kongresoví hosté se mohou zúčastnit bohatého doprovodného programu ve městě. Plzeň nabízí velké množství památek a dalších aktivit jako je např. již několikrát zmíněný Plzeňský pivovar.

7.2 GASTRONOMICKÝ CESTOVNÍ RUCH

Hall a Mitchell (2001 cit v Hall, Sharples 2008) definují gastronomickou turistiku jako návštěvy primárních a sekundárních producentů potravin, festivalů o jídlech a restaurací. Hlavní motivací turistů je ochutnávka krajových specialit a seznámení se specifiky jejich produkce.

V minulosti byla Plzeň jedním z významných center gastronomického cestovního ruchu, neboť se zde konal gastronomický veletrh Ex Plzeň. Ten byl se svojí téměř čtyřicetiletou tradicí jedním z největších potravinářských veletrhů. Bohužel po roce 1989 jeho

význam upadl a v devadesátých letech byl zrušen. Pro Plzeň by bylo velkou příležitostí na tuto tradici navázat a vytvořit novou atraktivitu, jež by mohla postupně dosáhnout i mezinárodního významu.

Velkou příležitostí pro Plzeň je **Grand Restaurant Festival**, jehož hlavním partnerem se stala agentura Czech Tourism. Festival podporuje kvalitní českou gastronomii společně s projektem „Czech Specials aneb ochutnejte Českou republiku“. Plzeň se tohoto festivalu poprvé zúčastnila v roce 2011, kdy vybrané restaurace nabízely krajové speciality. V roce 2012 za regionálními specialitami a ochutnávkou piva přišlo do pěti zúčastněných restaurací celkem 967 návštěvníků (Grand restaurant festival 2012).

Potenciál města Plzeň v oblasti gastronomického cestovního ruchu v současnosti tkví především v pivovaru **Plzeňský Prazdroj**. Právě kvůli této značce přijíždí do Plzně každoročně několik desítek tisíc návštěvníků na konci srpna na pivní a hudební festival Pilsner Fest. V roce 2011 navštívilo festival 42 tisíc lidí a vypilo se 450 hektolitrů piva (Plzeňský Prazdroj 2012).

Pro turisty by bylo zajímavé do budoucna vytvořit v Plzni **gastronomický produkt postavený na kombinaci piva Plzeňského Prazdroje a vybraného tradičního českého jídla** jako symbol plzeňské pohostinnosti a gastronomického zážitku.

Významným projektem v oblasti gastronomie bude rovněž **připravovaný gastronomický průvodce**. Jedná se o jeden z projektů spojený se značkou EHMK, jež má svou paralelu v belgickém Monsu. V oblasti gastronomie je pro Plzeň další příležitostí vytvořit produkt, který by byl zároveň symbolem města. Inspirací by mohl být linecký koláč, který je považován za jeden z tradičních produktů ve městě Linz. Další inspiraci by Plzeň mohla hledat právě ve městě Mons, kde v roce 2004 na žádost starosty začala vznikat specialita, která má nejen návštěvníkům připomenout „chutě města“. Po dvou letech vymýšlení a zkoušení byla světu představena sušenka „El Cayau Montois“, která svým tvarem připomíná zvlněnou krajinou města (od francouzského slova Mont nebo-li hora) a uprostřed se tyčí čokoládová oplatka nesoucí obraz opice Grand'Garde, jež je jakýmsi symbolem města (Stránky města Mons 2012). Otázkou tedy zůstává, zda-li by pro Plzeň také nebylo výhodné zvěčnit například „plzeňského andělíčka“² na nějakou pochutinu a následně ji nabízet jako typickou plzeňskou specialitu.

² jedná se o andělíčka pro štěstí, který je umístěn na katedrále sv. Bartoloměje, na jehož „účinky“ často zájemci stojí ve frontě (Magistrát města Plzně 2012)

7.3 KULTURNÍ CESTOVNÍ RUCH

Kulturní cestovní ruch soustředí svoji pozornost na prožitky vyvolané uměleckými památkami, architekturou, muzei, galeriemi, kulturními tradicemi, zážitky z koncertů a divadel (Štěpánek a kol. 2001).

Právě kulturní cestovní ruch považuje řada zahraničních autorů za současný trend v turismu, proto zde existuje i mnoho definic. Za stěžejní jsou považovány ty od Association for Leisure and Tourism Education. Jako první definici uvádí koncepční definici kulturního cestovního ruchu ve městech a jako druhou operační definici kulturní turistiky ve městech. První definuje kulturní cestovní ruch jako pohyb osob za kulturními památkami ve městech v jiných oblastech než je místo trvalého bydliště, s úmyslem získat nové informace, zkušenosti a následně uspokojit jejich potřeby. Druhá definice popisuje kulturní cestovní ruch jako všechny pohyby osob na konkrétních kulturních atrakcích jako jsou památky, kulturní a umělecké projevy, opět mimo místo svého trvalého bydliště (ETC 2005). Kulturní cestovní ruch už není jen otázkou tradiční kultury, jako je umění a kulturní dědictví měst. Poslední dobou, a to zvláště ve městech, kulturu stále více ovlivňují i kreativní odvětví jako je reklama, módní návrháři, design a dále na sobě pak závisí (Florida 2002 cit v ETC 2005). Cílem všech měst z hlediska kulturního cestovního ruchu by tedy mělo být vytvořit jakýsi systém různých forem kreativity, především umělecké, kulturní, technologické a ekonomické.

Jak bylo zmíněno v předchozích subkapitolách, v Plzni se nachází řada divadel, galerií, kin a koná se zde mnoho festivalů. Ovšem právě výše uvedený systém různých forem kreativity v Plzni dosud chybí. To by se mělo změnit díky kandidatuře města Plzně v EHMK 2015.

Právě **projekt 4x4 Cultural Factory Světovar** má být stěžejním projektem Plzeň 2015. Prostor bývalého pivovaru (viz *příloha 14*) bude rozdělen na šest sálů. Dále zde budou studia a ateliéry. Vznik tohoto projektu je inspirován příklady ze zahraničí, kde má revitalizace industriálních a historických objektů pro kulturní a komunitní účely dlouhodobou tradici. Největší inspirací byly Maisons folies (Domy bláznů). Jedná se o multifunkční prostory vzniklé revitalizací dvanácti industriálních lokalit Francie a Belgie (ČTK 2012). Základními vizemi, se kterými zpracovatelský tým pracuje jsou vytvoření v rámci 4x4 „inteligentní prostor“ s hlavním důrazem na jevištní technologie, spojitelnost a nezávislost jednotlivých sálů, dále vytvoření prostoru za použití moderních technologií (Útvar koordinace evropských projektů města Plzně, p.o. 2012).

Jedinečný projekt kulturní a sociální revitalizace čeká na **nádražní budovu – Jižní Předměstí**. Zde by měly být současné prostory upraveny na víceúčelový divadelní sál, výstavní prostory a přistavěny by měly být místa pro tvůrčí dílny a ateliéry (Plzeň2015 2012).

Poměrně unikátní je v Plzni situace v oblasti tzv. „event“ **turistiky**, do které patří různé akce (např. festivaly, happeningy). Právě **díky pravidelným akcím, probíhajícím v Plzni celoročně, sem přijíždí mnoho návštěvníků**. Město si je toho vědomo, proto se mezi pravidelnými akcemi každý rok objevují nové festivaly či jiné akce, které se rovněž následně mohou stát tradicí. Nabízí se zde tedy možnost vytvořit specifický produkt postavený na těchto akcích. Na cestovním ruchu v Plzni se výrazně podílí a do budoucna stále budou akce pořádané Zoologickou a botanickou zahradou města Plzně, které přitahují širokou veřejnost.

Do budoucna je rozhodně důležité věnovat se **podpoře akcí s nadregionálním významem**. Jedná se především o filmový festival Finále, největší festival českého filmu, a festival Divadlo, který se v průběhu předcházejících ročníků stal jedním z nejvýznamnějších mezinárodních divadelních festivalů v ČR. Oba tyto festivaly mají vysoký potenciál nejen v oblasti cestovního ruchu. Při zvýšené propagaci mohou do města přivést stále více především zahraničních turistů.

Vysoký potenciál pro město Plzeň díky své ojedinělosti má **Science Center Techmania**. V místech bývalého průmyslového areálu nabízí vzdělání a zábavu pro návštěvníky v každém věku. Zároveň zde našlo umístění i kontroverzní dílo moderního umění, známá plastika Entropa od Davida Černého. Techmania si klade za cíl do poloviny roku 2014 zcela proměnit část Plzně v jedno z nejvýznamnějších center neformálního vzdělávání v České republice a přilákat řadu nových návštěvníků. V budově z roku 1917 by postupně mělo vzniknout 3D planetárium a celý areál centra bude vyčleněn z průmyslové zóny a stane se součástí městské zástavby.

Velkým přínosem nejen pro město Plzeň, ale i pro celý Plzeňský kraj by byl projekt v oblasti kulturně-poznávacího cestovního ruchu, sice zbudování naučné trasy jak doporučuje Pienkoss (cit v Tomášková 2009). V celém kraji sice probíhá v poslední době oprava a výstavba nových cyklostezek, ale právě situace v oblasti nových kulturních tras je v celém kraji nedostatečná. Neexistuje zde zatím jednotně značená trasa spojující památky v kraji. V regionu se nachází např. mnoho významných sakrálních staveb, které by šlo spojit do naučného okruhu.

7.4 DALŠÍ SPORTOVNÍ AKTIVITY

Velmi zajímavou doplňkovou nabídkou v oblasti sportu může být pro město Plzeň **golf**. V současné době je nabídka hřiště Golf Park Plzeň v Dýšině vzdálené 10 km od Plzně. Druhou možností je hřiště v Darovanském Dvoru, které leží 27 km od Plzně. V Plzni zatím golfové hřiště není. Existují již projekty na realizaci tréninkových devíti jamkových hřišť v Českém údolí nebo v blízkosti Škoda Parku u soutoku Radbuzy s Úhlavou (Magistrát města Plzně 2007).

Diskutabilní aktivitou cestovního ruchu v oblasti sportu zůstává **pasivní sledování sportovních akcí**, za kterým do Plzně přijíždí mnoho návštěvníků. Hokej i fotbal mají ve městě dlouholetou tradici, nicméně většina mimo plzeňských návštěvníků přijíždí pouze na konkrétní sportovní událost, po jejíž skončení odjíždí zase domů. Zůstává otázkou, jestli kromě sportovní události navštíví alespoň i obchodní centrum na kraji města při cestě zpět.

Následující *tabulka č. 10* shrnuje přehled hlavních možností rozvoje města Plzně v oblasti cestovního ruchu, kde jsou rovněž uvedeny konkrétní formy a projekty.

Tabulka č. 10: Hlavní možnosti rozvoje v oblasti cestovního ruchu v Plzni

OBLAST	OPATŘENÍ	CÍL
KONGRESY	zvýšení potenciálu pro kongresovou turistiku	revize nabídky
	budování nových kongresových kapacit	zvýšení kapacity možností kongresové a firemní turistiky
	spolupráce s ostatními subjekty na doprovodném programu pro kongresovou turistiku	rozšíření nabídky programu kongresové turistiky a vzájemná propagace
GASTRONOMIE	propagace slavností piva v zahraničí	zvýšení návštěvnosti a povědomí o městě
	vytvoření gastronomického produktu (kombinace Plzeňského prazdroje a tradičního českého jídla)	zvýšení návštěvnosti a povědomí o městě
	vytvoření typické plzeňské pochutiny	vytvořit "symbol" města, na který turisté nezapomenou
KULTURA	podpora "event" turistiky a akcí s nadregionálním významem	zvýšení návštěvnosti, propagace
	Techmania	podnítit zájem o vědu a zvýšit návštěvnost
	projekt 4x4 Cultural Factory Světovar	vznik kulturní "továrny" pro amatérské divadlo, muziku, tanec a výstavy
SPORTOVNÍ AKTIVITY	amfiteátr	návrat velké akce do areálu, ideálně vícedenní festival
	vznik nového aquparku	rozšíření nabídky celoročního rekreačního využití v celém regionu Plzeňsko
	otevření golfového hřiště	nalákání bohatší klientely

Zdroj: vlastní zpracování 2012

8 ZÁVĚR

Městský cestovní ruch je velmi specifickou formou turismu. V poslední době se stává velmi významným a regionální centra, jako např. Plzeň, mají ideální předpoklady a potenciál pro jeho další rozvoj. Podobně jako velkoměsta i regionální střediska se snaží zvýšit počet návštěvníků, ať již podporou domácího, tak i mezinárodního cestovního ruchu. Jak dokládá Gospodini (2001), trendem městského turismu v posledních letech je nabídnout návštěvníkům především kvalitní kulturní zážitky, které jsou často jedním z nejvýznamnějších faktorů určující návštěvnost. Naproti tomu lze spatřit rozdíly mezi velkoměsty (hlavními městy) a středně velkými regionálními centry především v realizačních předpokladech a infrastruktuře cestovního ruchu. Velkoměsta mají kvalitnější nabídku ubytovacích nebo kongresových kapacit, jsou ve světě známější a často mají i lepší dopravní dostupnost. Naopak regionální střediska jim mohou konkurovat svou „neokoukaností“, větším klidem či jedinečnými místními atraktivitami. Proto by se takováto města měla snažit vytvořit unikátní produkt cestovního ruchu, na který by lákala návštěvníky.

V této práci se povedlo zodpovědět výzkumné otázky, které byly stanoveny v úvodu. Plzeň je opravdu centrem krátkodobého cestovního ruchu. Dokonce lze říci, že postupem let se tento trend prohlubuje. Lze to vysvětlit jak omezenější nabídkou turistických atraktivit, tak polohou města, která stále ještě vybízí ke krátkodobé návštěvě města. V neposlední řadě to lze vysvětlit i strukturou návštěvníků, kdy významná část jsou obchodní turisté, kteří spíše než za památkami do Plzně přijíždějí za účelem návštěvy svých obchodních partnerů. Ti pak logicky např. na návštěvu zoologické zahrady nemají přes den čas. S touto problematikou koresponduje i druhá výzkumná otázka, týkající se kongresového cestovního ruchu v Plzni. Ten zde za dobu přibližně posledních pěti let nabývá na významu. Je to umožněno nejen vznikem vhodné infrastruktury, především nových hotelových komplexů s kongresovou částí, ale také např. plným dokončením dálnice D5 a tím snadnější dostupností Plzně jak z jiných částí republiky, tak ze sousedního Německa. Právě poloha města mezi Prahou a státní hranicí s Německem by mohla do budoucna být významným faktorem, který by tento trend mohl ještě posílit.

Město může nabídnout spousty zajímavostí pro všechny skupiny návštěvníků, od rodinných výletů do ZOO či Techmanie přes zájezdy za sportovními a kulturními akcemi až

po víkendy strávené v obchodních centrech. Bohužel tyto atraktivity nevybízí k vícedenním návštěvám. Vedení města si je tohoto problému vědomo, a proto vyvíjí dlouhodobou aktivitu, aby se město stalo výchozím bodem, jakousi křižovatkou, pro výlety do okolí.

Plzeň má také jedinečnou příležitost pro rozvoj turismu a celkového zviditelnění díky projektu Evropské hlavní město kultury, jímž se Plzeň stala pro rok 2015. Tato událost zajistí přivede do města mnoho návštěvníků, podnítl vznik nové kulturní scény a zároveň usnadnění hledání financí pro mnohé projekty. V rámci České republiky tento titul získala Plzeň jako druhá (první byla Praha v roce 2000), což jí dává oproti jiným městům nespornou konkurenční výhodu v souboji o zájem turistů.

Další jedinečnou atraktivitou pro město je pivovar Plzeňský Prazdroj, který do města láká návštěvníky doslova z celého světa. A vzhledem k tomu, že slovo pilsner se v mnohých částech světa stalo synonymem pro světlý ležák, miliony pivních lahví tak na sobě nepřímo nosí reklamu vybízějící k návštěvě Plzně. Pivovar nejen že přitahuje mnoho turistů, ale také každoročně pořádá hudební festival, který zaplní ulice města tou nejlepším českou hudbou a desetitisíce návštěvníky. Zároveň se však potvrzuje Selbyho (2004) tvrzení o významu image města. V tomto směru může mít Plzeň trochu nevýhodu, že její jméno je tak silně svázáno právě s pivem.

Na svém významu nabývá Science Center Techmania, který v současné době nemá v České republice konkurenci. Společně se zoologickou zahradou je nejzajímavějším místem pro návštěvu rodin s dětmi nebo školních výletů.

Mezi slabé stránky nabídky města lze naopak jednoznačně považovat chybějící výstavní areál. I přes dlouholetou tradici výstavnictví ve městě, bude v současné době velice obtížné na tuto tradici někdy v budoucnu navázat. Dalším chybějícím zařízením je aquapark, který sice nepřitáhne pravděpodobně mezinárodní klientelu, ale zcela jistě by nalákal mnoho návštěvníků z různých koutů západních Čech a ocenili by jej i místní obyvatelé.

V porovnání s podobně velkými městy v sousedních zemích vyšla Plzeň jako významné regionální centrum. Společným rysem všech porovnávaných měst je nízký počet přenocování a zároveň velký důraz na rozvoj kultury, což je současným trendem většiny měst a potvrdil to i výzkum odborné literatury.

Co se týče tradičních forem cestovního ruchu má Plzeň dobré předpoklady pro nalákání turistů. Nabízí široké množství kulturních a historických památek, mnoho muzeí a galerií, i stálou divadelní scénu. Pro rodiny s dětmi může nabídnout také oblíbenou zoologickou zahradu, jejíž součástí je také DinoPark s 3D kinem. Rozšiřuje se nabídka cyklistických a turistických tras a kvalitní je i vybavení sportovišť. Navíc je pro sportovní fanoušky ve městě

k dispozici na nejvyšší ligoové úrovni většina nejrozšířenějších sportů. Za posledních několik let ve městě vzniklo také několik nákupních center, vybavených množstvím restaurací a mnohdy i multikinem. To odpovídá požadavkům dnešní doby, kdy jezdí spousty rodin trávit svůj volný čas do těchto center.

Celkově je možné za největší potenciál Plzně považovat gastronomický cestovní ruch a jeho návaznost na pivovarnictví. V této oblasti mají místní podnikatelé stále ještě co dohánět a zcela jistě nevyužívají své možnosti. S gastronomickým cestovním ruchem souvisí i již zmíněný kongresový cestovní ruch, který se ve městě velmi slibně rozvíjí a nabídka vhodných zařízení se v posledních letech rozšiřuje. Dalším druhem cestovního ruchu s vysokým potenciálem ve městě zůstává kulturní cestovní ruch. Především díky projektu EHMK 2015, a s ním spojené zviditelnění se na kulturní mapě Evropy, město očekává dlouhodobější rozvoj i v oblasti cestovního ruchu. Ve městě by mělo vzniknout několik nových kulturních zařízení a již dochází k postupnému vylepšení celkového prostředí města. Jako příklad může být rakouský Linz, který získal titul EHMK pro rok 2009. Návštěvnost událostí v rámci EHMK byla téměř 3,5 milionu návštěvníků. V čase celosvětové recese jako jediné významnější rakouské město zaznamenal nárůst počtu turistů a motto města je od té doby „Linz.pozměněn“. Je otázkou, jestli se bude podobný úspěch opakovat i v Plzni. Je však v zájmu města i místních podnikatelů, aby tomu tak bylo.

Na závěr lze shrnout, že cestovní ruch v Plzni po roce 1989 zaznamenal velký rozvoj a město má co nabídnout jak tuzemským tak zahraničním návštěvníkům. Nabídka služeb se neustále zvyšuje, s čímž koresponduje i pravidelně stoupající počet návštěvníků města. Plzeň se úspěšně zbavuje „nálepky“ zašedlého průmyslového města, probíhá revitalizace městské zeleně a i samotné historické centrum může nabídnout několik klidných odpočinkových zón. Lze jen doufat, že Plzeň bude v tomto nastoleném trendu pokračovat a projekt Evropské hlavní město kultury bude začátkem nové etapy v rozvoji města a tím i cestovního ruchu.

LITERATURA A ZDROJE DAT

LITERATURA

ASHWORTH, G. J. (2009): Questioning the Urban in Urban Tourism. In: Enhancing the Cities vol. 6/2009, Springer, London, s. 207-220.

ASHWORTH, G., J., PAGE, S., J. (2011): Urban tourism research: Recent progress and current paradoxes. In: Tourism Management vol. 32/2011, London, s. 1-15.

BÍNA, J. (2002): Hodnocení potenciálu cestovního ruchu v obcích České republiky. In: Urbanismus a územní rozvoj 1/2002, Praha, s. 2 – 11.

BRYCHTOVÁ, Š. (1999): Brno – město cestovního ruchu. In: Město Brno v širších souvislostech: sborník ze semináře brněnské pobočky Ústavu geoniky AV ČR. Regiograph, Brno, s. 82-93.

ČSÚ (2006): Historický lexikon obcí České republiky. 1. vyd. Nakladatelství ČSÚ, Praha, 1380 s.

DEMEK, J. a kol. (2006): Zeměpisný lexikon ČR: Hory a nížiny. Ministerstvo životního prostředí ČR, Brno, 582 s.

DRAHOŠOVÁ, A. (2002): Rozvoj cestovního ruchu v oblasti Jeseníků a Javornického výběžku. Magisterská práce, PřF UK, Praha, 156 s.

DROBNÁ, D., MORÁVKOVÁ, E. (2004): Cestovní ruch. Fortuna, Praha, 205 s.

EDWARDS, D. a kol. (2008): Urban tourism research developing an agenda. In: Annals of Tourism Research vol. 35/2008, Sydney, s. 1032 – 1052.

FORET, M., FORETOVÁ, V. (2001): Jak rozvíjet místní cestovní ruch. 1. vyd. GRADA, Praha, 180 s.

GETZ, D. (1993): Planning for Tourism Business District. In: Annals of Tourism Research vol. 20/1993, Sydney, s. 583 – 600.

GOELDNER, CH. R., RITCHIE, J. R. B. (2006): Tourism: Principles, Practises, Philosophies. John Wiley & Sons, New Jersey, 590 s.

GOSPODINI, A. (2001): Urban Design, Urban Space Morphology, Urban Tourism: An Emerging New Paradigm Concerning Their Relationship. In: European Planning Studies vol. 9/2001, s. 925-934.

HALL, C. M. (1994): Tourism and Politics: Policy, Power and Place. Wiley, Chichester, 238 s.

HALL, C. M., SHARPLES, L. (2008): Food and Wine Festivals and Events Around the World: Development, Management and Markets. Butterworth-Heinemann, Oxford, 351 s.

HALL, C. M., PAGE, S. J. (2006): Geography of Tourism and Recreation. Routledge, New York, 427 s.

HALL, C. M., SMITH, M., MARCISZWESKA, B. (2006): Tourism in the New Europe: The Challenges and Opportunities of EU Enlargement. CABI Pub., Wallingford, 320 s.

HENDL, J. (2005): Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Portál, Praha, 407 s.

HOŠKOVÁ, D. (2008): Možnosti rozvoje cestovního ruchu v turistické oblasti Hradecko. Magisterská práce, PřF UK, Praha, 105 s.

HRALA, V. (1997): Geografie cestovního ruchu. Idea servis, Praha, 168 s.

CHANG A kol. (1996): Urban Heritage Tourism - The Global-Local Nexus. In Annals of Tourism Research vol. 23/1996, Sydney, s. 284-305

KEJHA, J., JANOUŠKOVEC, J. (2010): Zmizelá Plzeň. Nava, Plzeň, 106 s.

LAW, CH. M.. (1993): Urban Tourism: Attracting Visitors to Large Cities., Mansell Publishing Limited, London, s. 189.

LAW, CH. M. (2002): Urban Tourism: The Visitor Economy and the Growth of Large Cities. 2. vyd. Continuum, London, 217 s.

LEVÝ, M. (2007): Socioekonomické procesy v Plzni po roce 2000. Bakalářská práce, ZČU v Plzni, Plzeň, 45 s.

MATUŠKOVÁ, A., NOVOTNÁ, M. (2007): Geografie města Plzně. ZČU, Plzeň, 184 s.

MIRVALD, S. a kol. (1996): Geografie cestovního ruchu. 3. vyd. ZČU, Plzeň, 128 s.

MIRVALD, S. (2001): Strategie a priority územního rozvoje cestovního ruchu v Plzeňské kraji. In: Cestovní ruch, regionální rozvoj a školství: sborník referátů ze 6. mezinárodní konference. Tábor: Jihočeská univerzita, s. 159-161.

PAGE, S. J. (1995): Urban Tourism. Routledge, London, 269 s.

PACHROVÁ, S. (2010): Městské památkové rezervace, jejich regenerace a význam pro cestovní ruch. In: Udržitelný rozvoj cestovního ruchu (metody, postupy, přístupy, teoretické aspekty) – Sborník příspěvků z kulatého stolu. VŠE v Praze, Oeconomica, Jindřichův Hradec, s. 24-28

PÁSKOVÁ, M. (2009): Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu. Gaudeamus, Univerzita Hradce Králové, Hradec Králové, 298 s.

PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J. (2002): Výkladový slovník cestovního ruchu. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 448 s.

POSER, H. (1939): Geographische Studien über den Fremdenverkehr im Riesengebirge. In: Abhandlungen der Gessellschaft der Wissenschaften zu Göttingen, Math.-Phys.,3,20.

REITSPIES, Z. (2002): Turistická atraktivita města Plzně. In: Cestovní ruch, regionální rozvoj a školství: sborník referátů ze 7. mezinárodní konference. Jihočeská univerzita, České Budějovice, s. 183-184.

SELBY, M. (2004): Understanding Urban Tourism: Image, Culture and Experience. I. B. Tauris, New York, 272 s.

ŠTĚPÁNEK, V., KOPAČKA, L., ŠÍP, J. (2001): Geografie cestovního ruchu. Karolinum, Praha, 228 s.

TOMÍŠKOVÁ, M. (2009): Cestovní ruch – Současné a budoucí výzvy pro územní rozvoj. In: Urbanismus a územní rozvoj 3/2009, Praha, s. 57 – 59.

ULRYCH, P. M. (2011): 2015: Plzeň evropskou kulturní metropolí. Jak se to projeví v turismu? In: COT Business, Praha, s. 35.

VACH, O. (2007): Možnosti rozvoje cestovního ruchu v Orlických horách. Magisterská práce, PřF UK, Praha, 104 s.

VAJČNEROVÁ, I. (2009): Destinační management. Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Brno, 68 s.

VYSTOUPIL a kol. (2006): Atlas cestovního ruchu České republiky. MMR ČR, Brno, 157 s.

VYSTOUPIL, J., ŠAUER, M. (2004): Urban Tourism in the Czech Republic. In Urban Tourism Present State and Development Perspectives. Wrocław University, Wrocław, s. 53 – 59

WILLIAMS, S. (2009): Tourism Geography: A new synthesis. Routledge, New York, 309 s.

DALŠÍ ZDROJE

AGENTURA NA PODPORU REGIONÁLNÍHO ROZVOJE KOŠIC, N. O. (2008): Dostupné z WWW: <http://www.arr.sk/dokumenty/Files/VIA%20REGIA%20PLUS/Analiza_dostupnosti_kulturnych_ciest_screen_3.pdf> (cit. 4. 4. 2012).

ARCH. MODEL (2006): Historické jádro města Plzně. Dostupné z WWW: <http://www.archmodel.cz/index.php?page=modely_plzen> (cit. 4. 4. 2012).

ARCHIV MĚSTA PLZNĚ (1990), Informace o záměru vybudování informačního systému o území (ISÚ) pro město Plzeň, kart. 3, sign. I/28, pag. 80

ARCHIV MĚSTA PLZNĚ (1969), Náměty k rozvoji CR se zřetelem k využití tradičního prostředí historického jádra, kart. 4018, sign. I/20, pag. 313

ARCHIV MĚSTA PLZNĚ (1970), Zápis o jednání instalace v prostoru radnice výstavy EX Plzeň 1970, kart. 4018, sign. I/20, pag. 314

ARCHIV MĚSTA PLZNĚ (1993), Zápisy z 1. a 2. schůzky k problematice CR, kart. 3, sign. I/28, pag. 83

ARS ELECTRONICA LINZ GMBH (2012): Co je Ars Electronica? Dostupné z WWW: <<http://www.aec.at/about/de>> (cit. 4. 4. 2012).

BERÁNEK, J. (1999): Kongresová turistika. Dostupné z WWW: <http://www.cot.cz/data/cesky/99_05/5_statistika2.htm> (cit. 4. 4. 2012).

CZECH TOURISM (2011): Monitoring návštěvníků Plzeňsko a Český les - léto 2011. Dostupné z WWW: <http://monitoring.czechtourism.cz/CzechTourism/res/leto2011/Plzensko_a_Cesky%20les.pdf> (cit. 4. 4. 2012).

CZECH TOURISM (2011): Monitoring návštěvníků Plzeňsko a Český les - zima 2011. Dostupné z WWW: <http://monitoring.czechtourism.cz/CzechTourism/res/zima2011/Plzensko_a_Cesky%20les.pdf> (cit. 4. 4. 2012).

CZECH TOURISM (2003): Trendy v cestovním ruchu v Evropě.

Dostupné z WWW: <<http://www.czechtourism.cz/files/statistiky/etctrendy.pdf>> (cit. 4. 4. 2012).

ČESKÝ ROZHLAS (2011): Ex Plzeň.

Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/plzen/publicistika/_zprava/897904> (cit. 4. 4. 2012).

ČSÚ (2012): Městská a obecní statistika. Vybrané statistické údaje za město Plzeň. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?kapitola_id=5&pro_1_154=554791&cislatab=MOS+ZV01> (cit. 4. 4. 2012).

ČSÚ (2012): Počet obyvatel v obcích okresu Plzeň-město k 1. 1. 2011. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/xp/redakce.nsf/i/pocet_obyvatel_v_obcich_plzenskeho_kraje_k_1_1_2011> (cit. 10. 1. 2012).

ČSÚ (2012): Statistická ročenka Plzeňského kraje – Cestovní ruch. Dostupné z WWW: <http://www.plzen.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajkapitola/321011-11-r_2011-16> (cit. 10. 1. 2012).

ČT 24 (2011): Rekonstrukce plzeňského uzlu začala. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/154600-rekonstrukce-plzenskeho-uzlu-zacala/>> (cit. 28. 11. 2011).

ČTK (2012): Světovar bude centrem kultury i setkávání a odpočinku obyvatel. Mladá fronda DNES – Plzeňský region, 25. 2. 2012, č. 48, s. B5.

ČÚZK (2010): Geoportál ČÚZK přístup k mapovým produktům a službám resortu. Dostupné z WWW: <http://geoportal.cuzk.cz/%28S%283op5cmrodz5oqx eoouppcg45%29%29/Default.aspx?mode=Mapa&news=ye s&head_tab=sekce-01-gp&side=prohlizet&menu=11> (cit. 11. 4. 2012).

EEA (2011): GMES Urban Atlas. Dostupné z WWW: <<http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/urban-atlas>> (cit. 28. 11. 2011).

FIRMY.CZ (2012): Cestovní kanceláře a agentury. Dostupné z WWW: <<http://www.firmy.cz/Cestovni-sluzby-a-pohostinstvi/Cestovni-kancelare-a-agentury?regionsSelected=CZ0323®ionQueue=CZ0323>> (cit. 28. 11. 2011).

GRAND RESTAURANT FESTIVAL (2012): Obsazenost restaurací. Dostupné z WWW: <<http://www.grandrestaurantfestival.cz/burza>> (cit. 4. 3. 2012).

ICMP (2012): Něco málo ze statistiky. Dostupné z WWW: <<http://www.icpilsen.cz/cz/infocentrum/o-nas-1/o-nas.aspx>> (cit. 4. 4. 2012).

ICMP (2012): Služby IC. Dostupné z WWW: <<http://www.icpilsen.cz/cz/infocentrum/sluzby-ic/sluzby-informacniho-centra.aspx>> (cit. 4. 4. 2012).

IDNES.CZ (2011): Bývalý vojenský areál v Plzni na Světovaru se promění v kulturní fabriku. Dostupné z WWW: <http://plzen.idnes.cz/byvaly-vojensky-areal-v-plzni-na-svetovaru-se-promeni-v-kulturni-fabriku-11v-/Plzen-zpravy.aspx?c=A110222_094628_plzen-zpravy_pp> (cit. 2. 3. 2012).

KARPATSKÝ ROZVOJOVÝ INSTITUT (2008): Program hospodářského a sociálního rozvoje města Košice 2008 – 2015, Situační analýza města Košice Příloha A. Dostupné z WWW: <http://www.kosice.sk/static/prilohy/phsr/Priloha_A_Situacna_analyza_PHSR_Kosice.pdf> (cit. 2. 3. 2012).

KOŠICE – EHMK 2013, n.o. (2011): Projekty. Dostupné z WWW: <<http://www.kosice2013.sk/sk/projekty>> (cit. 2. 3. 2012).

LINZ WILLKOMMEN (2012): Kultura. Turismus. Život v Linzi. Dostupné z WWW: <<http://www.linz.at/index.asp>> (cit. 4. 4. 2012).

MAGISTRÁT MĚSTA KOŠICE (2012): Kultura. Sport a turistika. Dostupné z WWW: <<http://www.kosice.sk/>> (cit. 2. 3. 2012).

MAGISTRÁT MĚSTA PLZNĚ (2012): Plzeň jako kongresové centrum. Dostupné z WWW: <<http://www.plzen.eu/uzij-si-plzen/kongresova-turistika/plzen-jako-kongresove-centrum>> (cit. 4. 4. 2012).

MAGISTRÁT MĚSTA PLZNĚ (2011): Lidová architektura. Dostupné z WWW: <<http://www.plzen.eu/uzij-si-plzen/zajimavosti/lidova-architektura/lidova-architektura.aspx>> (cit. 28. 10. 2011).

MAGISTRÁT MĚSTA PLZNĚ (2012): Loosovy interiéry. Dostupné z WWW: <<http://www.plzen.eu/uzij-si-plzen/zajimavosti/loosovy-interiery/>> (cit. 4. 4. 2012).

MAGISTRÁT MĚSTA PLZNĚ (2011): Městské obvody. Dostupné z WWW: <<http://www.plzen.eu/o-meste/informace-o-meste/mestske-obvody/mestske-obvody.aspx>> (cit. 28. 10. 2011).

MAGISTRÁT MĚSTA PLZNĚ (2011): Nákupy. Dostupné z WWW: <<http://www.plzen.eu/uzij-si-plzen/sluzby/nakupy/nakupy.aspx>> (cit. 28. 10. 2011).

MAGISTRÁT MĚSTA PLZNĚ (2011): Náměstí Republiky. Dostupné z WWW: <<http://www.plzen.eu/uzij-si-plzen/turisticka-nej/namesti-republiky/namesti-republiky.aspx>> (cit. 28. 10. 2011).

MAGISTRÁT MĚSTA PLZNĚ (2011): Naučné stezky. Dostupné z WWW: <<http://www.plzen.eu/uzij-si-plzen/priroda/naucne-stezky/naucne-stezky.aspx>> (cit. 28. 10. 2011).

MAGISTRÁT MĚSTA PLZNĚ (2011): Pivovar a pivovarské muzeum. Dostupné z WWW: <<http://www.plzen.eu/uzij-si-plzen/turisticka-nej/pivovar-a-pivovarske-muzeum-1/pivovar-a-pivovarske-muzeum.aspx>> (cit. 28. 10. 2011).

MAGISTRÁT MĚSTA PLZNĚ (2012): Plzeň bez bariér. Dostupné z WWW: <<http://www.plzen.eu/o-meste/plzen-bez-barier/zakladni-informace/>> (cit. 4. 4. 2012).

MAGISTRÁT MĚSTA PLZNĚ (2011): Po stopách historie města. Dostupné z WWW: <<http://www.plzen.eu/o-meste/historie-mesta/po-stopach-historie-mesta/>> (cit. 28. 10. 2011).

MAGISTRÁT MĚSTA PLZNĚ (2007): Potenciál města Plzně z pohledu cestovního ruchu 2007. Dostupné z WWW: <<http://www.plzen.eu/zivot-v-plzni/verejne-dokumenty/koncepcni-dokumenty/clanky-8/potencial-mesta-plzne-z-hlediska-cestovniho-ruchu.aspx>> (cit. 28. 10. 2011).

MAGISTRÁT MĚSTA PLZNĚ (2012): Pověsti – Plzeňský andělíček pro štěstí. Dostupné z WWW: <<http://www.plzen.eu/o-meste/historie-mesta/povesti/povesti.aspx>> (cit. 4. 3. 2012).

MAGISTRÁT MĚSTA PLZNĚ (2006): Program rozvoje města Plzně 2006. Dostupné z WWW: <<http://www.plzen.eu/zivot-v-plzni/verejne-dokumenty/koncepcni-dokumenty/clanky-8/program-rozvoje-mesta-plzne.aspx>> (cit. 28. 10. 2011).

MAGISTRÁT MĚSTA PLZNĚ (2011): Rekreační sporty. Dostupné z WWW: <<http://www.plzen.eu/uzij-si-plzen/sport/rekrecni-sporty/rekrecni-sporty-1.aspx>> (cit. 28. 10. 2011).

MAGISTRÁT MĚSTA PLZNĚ (2011): Sportovní areály. Dostupné z WWW: <<http://www.plzen.eu/uzij-si-plzen/sport/sportovni-arealy/sportovni-arealy.aspx>> (cit. 28. 10. 2011).

MAGISTRÁT MĚSTA PLZNĚ (2012): Tradiční kulturní akce 2012. Dostupné z WWW: <<http://www.plzen.eu/uzij-si-plzen/kultura/tradicni-akce/tradicni-kulturni-akce-2012.aspx>> (cit. 4. 4. 2012).

MAGISTRÁT MĚSTA PLZNĚ (2011): Tradiční trhy na náměstí Republiky. Dostupné z WWW: <<http://www.plzen.eu/uzij-si-plzen/kultura/tradicni-akce/tradicni-kulturni-akce-2012.aspx>> (cit. 28. 10. 2011).

MAGISTRÁT MĚSTA PLZNĚ (2012): Ubytování. Dostupné z WWW: <<http://www.plzen.eu/uzij-si-plzen/sluzby/ubytovani/ubytovani.aspx>> (cit. 28. 10. 2011).

MAPY GOOGLE (2011) Dostupné z WWW: <<http://maps.google.cz/>> (cit. 28. 10. 2011).

MAPY.CZ (2012) Dostupné z WWW: <<http://mapy.cz/>> (cit. 28. 3. 2012).

MAZÁK, J., PELÁN, J. (2010): Městský turismus. SocioWeb. Dostupné z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=432&lst=105>> (4. 4. 2012).

MĚSTO REGENSBURG (2012): Kultura. Turismus. Dostupné z WWW: <<http://www.regensburg.de/sixcms/detail.php/startseite>> (cit. 2. 3. 2012).

MĚSTO REGENSBURG (2011): Cestovní ruch v Regensburgu. Dostupné z WWW: <http://www.statistik.regensburg.de/publikationen/publikationen/Monatsbericht/2000/monatsbericht_2000_06.pdf> (cit. 2. 3. 2012).

MĚSTSKÝ ÚŘAD BYTOM (2012): Kultura. Sport a rekreace. Dostupné z WWW: <<http://www.bytom.pl/>> (cit. 2. 3. 2012).

MĚSTSKÝ ÚŘAD BYTOM (2011): Plán rozvoje města Bytom v letech 2011 – 2014. Dostupné z WWW: <<http://www.bytom.pl/zalaczniki/2011/04/18/1302871880/1303111839.pdf>> (cit. 2. 3. 2012).

MMR ČR (2010): Příjezdový cestovní ruch 2009 – 2015. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=6c81a03f-789e-4881-8cd2-28308fa65ba3>> (cit. 4. 4. 2012).

MZV ČR (2012): Rakousko: Základní informace o teritorie. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/sti/rakousko-zakladni-informace-o-teritoriu/1/1000794/>> (cit. 2. 3. 2012).

NĚMECKÝ SPOLKOVÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2011): Obyvatelstvo v Regensburgu. Dostupné z WWW: <http://www.statistik.regensburg.de/informationen_u_zahlen/bevoelkerung> (cit. 2. 3. 2012).

ODBOR PREZENTACE A MARKETINGU MAGISTRÁTU MĚSTA PLZNĚ (2012) Dostupné z WWW: <http://aplikace.plzen.eu/telefony/org_Prehled2.asp?m=020000006000> (cit. 4. 4. 2012).

ODBOR ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ MAGISTRÁTU MĚSTA PLZNĚ (2011): Chráněná území. Dostupné z WWW: <<http://ozp.plzen.eu/priroda/chranena-uzemi/chranena-uzemi.aspx>> (cit. 28. 10. 2011).

ODBOR ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ MAGISTRÁTU MĚSTA PLZNĚ (2002): Životní prostředí města Plzně (1.díl). Dostupné z WWW: <<http://ozp.plzen.eu/publikace/zivotni-prostredi-mesta-plzne-1-dil.aspx>> (cit. 4. 4. 2012).

PLZEŇ2015 (2008): Integrovaný plán rozvoje města – Plzeň Evropské hlavní město kultury 2015. Dostupné z WWW: <http://www.plzen2015.net/wp-content/uploads/2009/08/PEHMK_IPRM_dokument.pdf> (cit. 4. 4. 2012).

PLZEŇ2015 (2012): O projektu. Dostupné z WWW: <<http://www.plzen2015.net/kandidujeme/proc-plzen/>> (cit. 4. 4. 2012).

PLZEŇ2015 (2012): Přihláška Otevřete si Plzeň. Dostupné z WWW: <http://www.plzen2015.net/wp-content/uploads/2009/10/Plzen_Prihlaska_CZ.pdf> (cit. 4. 4. 2012).

PLZENSKONAKOLE.CZ (2011): Cyklostezky a cyklotrasy. Dostupné z WWW: <<http://www.plzenskonakole.cz/cz/cyklostezky-a-cyklotrasy-101>> (cit. 28. 10. 2011).

PLZEŇSKÝ PRAZDROJ (2012): Archiv tiskových zpráv. Dostupné z WWW: <<http://www.prazdroj.cz/cz/pro-media/archiv>> (cit. 4. 4. 2012).

POLSKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (2012): Regiony s největším počtem obyvatel. Dostupné z WWW: <http://www.stat.gov.pl/gus/5840_6302_PLK_HTML.htm> (cit. 2. 3. 2012).

POVODÍ VLTAVY (2012): Vodní nádrž České údolí. Dostupné z WWW: <<http://www.pvl.cz/files/download/ceskeudoli.pdf>> (cit. 4. 4. 2012).

REGIONÁLNÍ ROZVOJOVÁ AGENTURA PLZEŇSKÉHO KRAJE (2007): Nadřazená dopravní síť kraje. Dostupné z WWW: <http://www.kr-plzensky.cz/_application/pub/file_show.asp?name=1004102051007080437.jpg> (cit. 28. 10. 2011).

REGIONÁLNÍ ROZVOJOVÁ AGENTURA PLZEŇSKÉHO KRAJE (2004): Regionální plán Plzeňského kraje – Doprava. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-plzensky.cz/cs/article/regionalni-plan-plzenskeho-kraje>> (cit. 28. 10. 2011).

ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU, o.s. (2012): Bezbariérové trasy Českou republikou – Plzeň město piva. Dostupné z WWW: <http://www.praguecityline.cz/wp-content/files/Bezbarieova_trasa__Plzen_mesto_piva_-_def.pdf> (cit. 4. 4. 2012).

SAILLANT, M. (2007): Kultura: klíč k městskému turismu. Dostupné z WWW: <<http://tourismintelligence.ca/2006/05/09/culture-the-key-to-urban-tourism/>> (cit. 2. 3. 2012).

SDRUŽENÍ CESTOVNÍHO RUCHU LINZ (2007): Výroční zpráva 2007. Dostupné z WWW: <http://www.linz.at/images/JB_2007.pdf> (cit. 2. 3. 2012).

SOUČEK, J. (2007): Plzeň = zajímavá kongresová destinace. Dostupné z WWW: <<http://www.cot.cz/zobrazcl.php?id=7397>> (cit. 2. 3. 2012).

SPRÁVA VEŘEJNÉHO STATKU MĚSTA PLZEŇ (2010): Mlýnská strouha dokončena. Dostupné z WWW: <<http://www.svsmp.cz/mestska-zelen/realizovane-akce-1/mlynska-strouha-dokoncena.aspx>> (cit. 28. 10. 2011).

SPRÁVA VEŘEJNÉHO STATKU MĚSTA PLZEŇ (2011): Rybníky a vodní toky. Dostupné z WWW: <<http://www.svsmp.cz/rybniky-a-vodni-toky/>> (cit. 28. 10. 2011).

STATISTICKÝ ÚŘAD SLOVENSKÉ REPUBLIKY (2011): Demografická východiska. Dostupné z WWW: <<http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=716>> (cit. 2. 3. 2012).

STRÁNKY MĚSTA MONS (2012): El Cayau Montois. Dostupné z WWW: <<http://www.mons.be/default.aspx?GUID={C15BBA4D-87CC-4D24-B336-A3E2FADEAD36}&LNG=FRA#TOP>> (cit. 2. 3. 2012).

TECHMANIA SCIENCE CENTER (2012): Představení projektu. Dostupné z WWW: <<http://www.techmania.cz/info.php?mn1=27&mn2=30&inf=prjpred>> (cit. 4. 4. 2012).

TECHMANIA SCIENCE CENTER (2012): Tiskové zprávy. Dostupné z WWW: <<http://www.techmania.cz/info.php?mn1=45&mn2=396&mn1=45&inf=media>> (cit. 4. 4. 2012).

THE ETC AND THE WTO RESEARCH GROUP (2005): City Tourism & Culture: The european experience. Dostupné z WWW: <http://www.etc-corporate.org/resources/uploads/ETC_CityTourism&Culture_LR.pdf> (cit. 28. 11. 2011).

ÚTVAR KONCEPCE A ROZVOJE MĚSTA PLZNĚ (2011): Relax centrum Štruncovy sady. Dostupné z WWW: <<http://ukr.plzen.eu/cz/rozvojove-projekty-mesta-plzne/probihajici-projekty/relax-centrum-struncovy-sady/relax-centrum-struncovy-sady.aspx>> (cit. 4. 4. 2012).

ÚTVAR KONCEPCE A ROZVOJE MĚSTA PLZNĚ (2011): Greenways – plzeňské sportovně rekreační trasy. Dostupné z WWW: <<http://ukr.plzen.eu/cz/rozvojove-projekty-mesta-plzne/dlouhodobeprojekty/greenways-plzenske-sportovne-rekreacni-trasy/greenways-plzenske-sportovne-rekreacni-trasy.aspx>> (cit. 4. 4. 2012).

ÚTVAR KONCEPCE A ROZVOJE MĚSTA PLZNĚ (2007): Plzeň, sportovně rekreační trasy v údolích řek. Dostupné z WWW: <<http://ukr.plzen.eu/analyticke-a-koncepcni-dokumenty/doprava-3/pesi-doprava/pesi-doprava.aspx>> (cit. 4. 4. 2012).

ÚTVAR KOORDINACE EVROPSKÝCH PROJEKTŮ MĚSTA PLZNĚ, p.o. (2012): 4x4 Cultural factory (Světovar). Dostupné z WWW: <<http://www.ukep.eu/content/view/257/32/>> (cit. 4. 4. 2012).